

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΗΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΥΤΩΝ

ΥΠΕΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΕΝΕΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΠΕΘΥΝΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΜΟΥΣΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΑΡΤΑ 2014

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την Κ. Λενέτη για την πολύτιμη βοήθειά της και τους δικούς μου ανθρώπους για την ηθική συμπαράσταση και την βοήθειά τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ.....	7
Α. Σύντομη ιστορία του Δήμου	7
Β. Σύγχρονη πόλη.....	7
Γ. Δημοτικά διαμερίσματα.....	10
Δ. Πρόγραμμα Καλλικράτης.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ .ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	11
Α. Ίδρυση της πόλεως.....	11
Β. Τομή της ιστορίας της Πάτρας.....	11
Γ. 19 ^{ος} αιώνας.....	12
Δ. 20 ^{ος} αιώνας.....	18
Ε. 21 ^{ος} αιώνας.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ .ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΙV. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ,.....	27
Α. Αρχαία γεωγραφία.....	27
Β. Σύγχρονη γεωγραφία.....	29
1. Περιαστική γεωγραφία.....	29
α. Γενικά.....	29
β. Μορφολογία Νομού Αχάϊας.....	30
2. Αστική γεωγραφία.....	31
α. Γενικά.....	31
β. Δασύλλιο της Πάτρας.....	32
γ. Παναχαϊκό όρος.....	33
δ. Παραλιακό μέτωπο της πόλης της Πάτρας.....	35
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΥΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ	
ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΠΟΥ	
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ.....	41
Ι. Καλλωπιστικά δένδρα.....	41
Α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα.....	41
1. Αριά.....	41
2. Ελιά.....	43
3. Κυπαρίσσι.....	46
4. Νεραντζιά.....	48
5. Φοίνικας ο κανάριος.....	50
6. Χαρουπιά.....	52
Β. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα.....	54
1. Ακακία Κωνσταντινουπόλεως.....	54
2. Γιακάραντα.....	56
3. Κερκίς ή κερκίδα.....	58
4. Προύνος ο πισσάρδειος.....	60
5. Σφενδάμι το νεγούδιο.....	62

II. Καλλωπιστικοί θάμνοι.....	64
A. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι.....	64
1. Δάφνη η απολλώνιος.....	64
2. Δενδρολίβανο.....	66
3. Ευώνυμο το ιαπωνικό.....	68
4. Καλλιστήμονας.....	70
5. Λιγούστρο.....	72
6. Τούγια η δυτική.....	74
B. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι.....	76
1. Βιβούρνο το χιονόσφαιρο.....	76
2. Πασχαλιά.....	78
3. Τριανταφυλλιά.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.....83

i. Αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά.....	83
A. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά.....	83
1. Αγιόκλημα.....	83
2. Βουκαμβίλλια.....	85
3. Κισσός.....	88
B. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά.....	90
1. Αμπέλοψις.....	90
2. Βιγνόνια.....	92
3. Γλυτσίνια.....	94
ii. Ποώδη καλλωπιστικά φυτά.....	96
A. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά.....	96
1. Αντίρρινο το μέγα.....	96
2. Βασιλικός.....	98
3. Πανσές.....	101
4. Πετούνια.....	103
5. Πρίμουλα.....	105
B. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά.....	107
1. Γαρυφαλλιά.....	107
2. Γκαζάνια.....	109
3. Διμορφοθήκη.....	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΑΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.....113

ΚΑΦΑΛΑΙΟ IV. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΑΠΟ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΚΗΠΟΥΣ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.....124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ.....133

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.....142

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....143

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....144

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....146

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή και η αξιολόγηση του πρασίνου, καθώς και των κυριοτέρων καλλωπιστικών φυτών τα οποία χρησιμοποιούνται στην πόλη Πατρών, η συσχέτιση τους με το πληθυσμό του Δήμου και η διατύπωση προτάσεων για την ποιοτική αναβάθμιση του αστικού πρασίνου.

Πράσινο και ρύπανση της ατμόσφαιρας είναι αντιστρόφως ανάλογα μεγέθη. Οι οικονομικοί παράγοντες που επικρατούν τα τελευταία χρόνια και η βιομηχανική περιοχή της πόλης παρουσιάζουν πολύ χαμηλά ποσοστά πρασίνου ανά κάτοικο σε σχέση με τις υπάρχουσες προδιαγραφές.

Η περίπτωση της πόλης των Πατρών είναι μια τυπική περίπτωση ευρωπαϊκής μεσογειακής πόλης με τα συνηθισμένα προβλήματα υπερδόμησης του αστικού χώρου και σχεδόν ανύπαρκτης παρουσίας οργανωμένου δικτύου υπαίθριων χώρων. Η ανάπτυξη της πόλης «αυθαίρετα» και η μη αντιμετώπιση του αστικού πλέγματος σαν ένα ενιαίο σύνολο δημιούργησε και δημιουργεί συνεχώς προβλήματα.

Η χρήση δένδρων μέσα στην πόλη, καθώς και η ευεργετική επίδραση που ασκούν αυτά και η βλάστηση γενικότερα, μέσα ή κοντά στην πόλη, έχει αναγνωρισθεί από πολύ παλιά. Οι Αιγύπτιοι, οι Βαβυλώνιοι, οι Ασσύριοι, οι Πέρσες, οι Αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν τα δένδρα για αισθητικούς και άλλους σκοπούς είτε με την μορφή δενδροστοιχιών είτε ιερών αλσών ή σε κήπους οικιών.

Έτσι τα δένδρα ανήκουν στα αρχέτυπα των πανάρχαιων συμβόλων της ανθρωπότητας. Αποτέλεσαν αντικείμενο λατρείας, θρησκευτικών ιδεών, προερχόμενα μύθων έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην θρησκευτική και κοινωνική ζωή όλων των λαών.

Τα δένδρα και γενικότερα τα καλλωπιστικά φυτά μέσα στην πόλη συνεισφέρουν σημαντικά στην ανύψωση της ποιοτικής ζωής των κατοίκων. Επηρεάζουν θετικά την ψυχική και την φυσική κατάσταση του ανθρώπου, του παρέχουν ένα αίσθημα ασφάλειας και τον βοηθούν να προσεγγίζει την φύση. Επιπλέον συμβάλλουν στη μείωση των θορύβων, φιλτράρουν την σκόνη και άλλα αιωρούμενα σωματίδια καθαρίζοντας τον αέρα, ενώ δροσίζουν στις ζεστές ημέρες του καλοκαιριού με την διαπνοή τους τον ατμοσφαιρικό αέρα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ

Α. Σύντομη Ιστορία του Δήμου

Μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους και με Νομοθετικά διατάγματα της Κυβερνήσεως εισήχθη νέα διοικητική διαίρεση της χώρας κατά την οποία η Ελληνική Επικράτεια διαιρέθηκε σε δέκα νομούς, σαρανταεπτά επαρχίες και σε Δήμους. Η Πόλη των Πατρών συγκροτήθηκε σε Δήμο με το Β.Δ. της 8/20 Απριλίου 1835 (δεν δημοσιεύθηκε στην Ε.τ.Κ.) ως Δήμος της επαρχίας των Πατρών και κατετάγη στη Β' τάξη με πληθυσμό 5.469 κατοίκους.

Με το Β.Δ. της 3/15 Ιουλίου 1836 (Ε.τ.Κ.35) συγχωνεύθηκε με τμήματα των Δήμων Παναχαιών, Αργυραίων και Δυμαίων και κατετάγη στην Α' τάξη με πληθυσμό 10.892 κατοίκους. Η έκταση που κατελάμβανε ο Δήμος Πατρέων το 1841 στον οποίο υπάγονταν και 40 χωριά έφθανε τα 136.500 στρέμματα, ενώ η επαρχία Πατρών περιελάμβανε πέντε Δήμους (Πατρών, Δύμης, Ερινέου, Τριταίας και Φαρών) και 120 κοινότητες και είχε επιφάνεια 1.000.000 στρέμματα.

Πρώτος δήμαρχος Πατρέων διορίστηκε ο Ιωάννης Ασημ. Ζαΐμης (1836). Η καθιέρωση του δημαρχιακού θεσμού είχε σαν συνέπεια την κατάργηση του παμπάλαιου θεσμού των δημογερόντων και ο διορισμός του Ιωάννη Ζαΐμη σήμανε τη λήξη της θητείας του τελευταίου πατρινού δημογέροντα Δημητρίου Ρετινιώτη.

Β. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ

Τρίτη πόλη της Ελλάδας με πληθυσμό 200.000 κατοίκους, σημαντικό μεσογειακό λιμάνι και κύρια θαλάσσια πύλη από και προς την Ευρώπη η Πάτρα είναι ένα σύγχρονο οικονομικό, εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο. Η πόλη διατηρεί μνημεία από τη μακρά ιστορική της διαδρομή, αλλά και άλλα ενδιαφέροντα αξιοθέατα.

Τα μνημεία της πρόσφατης ιστορίας της είναι ενσωματωμένα στη καθημερινή ζωή προσδίδοντας γραφικότητα και ομορφιά στη περιήγηση της πόλης. Οι στοές στους κεντρικούς δρόμους, οι τρεις σκάλες που οδηγούν από τη νεώτερη «Κάτω» πόλη στη παραδοσιακή «Άνω» πόλη, νεοκλασσικά κτίρια που ήταν τα περισσότερα οικίες σταφιδεμπόρων, τα «εγγλέζικα»-εξοχικές βίλες της ίδιας εποχής, σιντριβάνια και αγάλματα στις πλατείες και άλλα δεν λειτουργούν μόνο ως μνήμες, αλλά και ως στολίδια της σημερινής πόλης.

Ταυτόχρονα ως σύγχρονη πόλη παρέχει όλες τις χρήσιμες τραπεζικές, επικοινωνιακές, ξενοδοχειακές εξυπηρετήσεις και ικανοποιεί τις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές ανάγκες. Στην Πάτρα λειτουργούν Πανεπιστήμιο, Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Νοσοκομεία (πανεπιστημιακό, περιφερειακό και περιφερειακό, Παίδων και άλλα), Περιφερειακό Θέατρο δύο σκηνών, Ορχήστρα κλασσικής μουσικής, Πινακοθήκη με εναλλασσόμενες εκθέσεις και πολλές γκαλερί, Μουσεία, Δημοτικές και Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, Συνεδριακά κέντρα, Στάδια, Τερνέν και Κολυμβητήρια.

Αλλά αυτή η νεανική στο πληθυσμό πόλη έχει βέβαια και πολλά καφέ, ζαχαροπλαστεία, μπουραρίες, εστιατόρια, κλαμπ, κέντρα με μουσική, ακόμη και πολυχώρους ψυχαγωγίας και κινηματογράφων και καζίνο.

Η Πάτρα έχει άμεση πρόσβαση σε κοντινές στην πόλη παραλίες και εξοχές και μια ενδοχώρα πλούσια σε μνημεία της φύσης και της ιστορίας με συναρπαστικές δυνατότητες οικολογικού τουρισμού και αθλητικών δραστηριοτήτων. Από αυτή την ενδοχώρα και από τον Πατραϊκό κόλπο έρχονται οι γνήσιες πρώτες ύλες τις οποίες μπορεί κάποιος να απολαύσει στις τοπικές συνταγές, ενώ τόσο στα είδη εστίασης όσο και γενικότερα η Πάτρα είναι μια από τις φθηνότερες ελληνικές αγορές.

Εικ.1
Χάρτης Δήμου Πατρών

Η Πάτρα η οποία είναι η πρωτεύουσα του Νομού Αχαΐας, της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και το μεγαλύτερο αστικό κέντρο και λιμένας της Πελοποννήσου. Η δημοτική ενότητα της Πάτρας, η οποία αντιστοιχεί στην κυρίως πόλη, έχει πληθυσμό 160.400 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Ο νέος Δήμος Πατρών, όπως προέκυψε από το Πρόγραμμα Καλλικράτης, έχει πληθυσμό 202.757 κατοίκους και αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο δήμο της χώρας. Το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας είναι το τρίτο μεγαλύτερο σε πληθυσμό στην Ελλάδα μετά από αυτό της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Η Πάτρα είναι το μεγαλύτερο οικονομικό, εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδας. Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων χιλιετιών της ιστορίας της και ειδικότερα στη Ρωμαϊκή περίοδο, η Πάτρα αποτέλεσε κοσμοπολίτικο κέντρο της Μεσογείου, ενώ σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση είναι ο τόπος του μαρτυρίου του Αγίου Ανδρέα.

Αποκαλείται «*Πύλη της Ελλάδας προς τη Δύση*» καθώς είναι διεθνές εμπορικό κέντρο μεγάλο λιμάνι και κομβικό σημείο για το εμπόριο και την επικοινωνία με την Ιταλία και την Ευρωπαϊκή Δύση. Η πόλη διαθέτει δύο πανεπιστήμια (Το Πανεπιστήμιο Πατρών και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και ένα Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και συνδεδεμένα με αυτά ερευνητικά ινστιτούτα, τα οποία την καθιστούν επιστημονικό κέντρο με σημαντικές επιδόσεις στην τεχνική εκπαίδευση. Η υπερσύγχρονη γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου συνδέει το προάστιο της Πάτρας Ρίο με το Αντίρριο, ενώνοντας την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα. Επιπλέον η πόλη καυχείται για το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό μεσογειακού τύπου καρναβάλι της, το περίφημο Πατρινό καρναβάλι, τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του οποίου είναι τα σατιρικά άρματα και οι θεαματικοί χοροί και παρελάσεις. Η τοπική πολιτιστική σκηνή ξεχωρίζει στις θεατρικές και τις πλαστικές τέχνες και τη σύγχρονη αστική λογοτεχνία. Η πόλη της Πάτρας ήταν η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης του 2006.

Η Πάτρα ευρίσκεται 216 χιλιόμετρα δυτικά της Αθήνας στα βορειοδυτικά παράλια της Πελοποννήσου, στους πρόποδες του Παναχαϊκού όρους και βρέχεται από τον Πατραϊκό κόλπο, ο οποίος στην ουσία είναι μια εγκόλπωση του Ιονίου πελάγους. Η περιοχή έχει ευχάριστο μεσογειακό κλίμα με σχετικά δροσερά, αλλά υγρά καλοκαίρια και πολύ ήπιους χειμώνες.

Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό της αστικής γεωγραφίας της Πάτρας είναι η διαίρεση της στην «Άνω» και «Κάτω» πόλης που συνδέονται μεταξύ τους με σκάλες. Αυτό είναι αποτέλεσμα μιας αλληλεπίδρασης ανάμεσα στη φυσική γεωγραφία της περιοχής και του μοντέλου ανθρώπινης κατοίκησης. Η Κάτω πόλη, η οποία περιλαμβάνει τον αστικό πυρήνα του 19^{ου} αιώνα και το λιμάνι, ευρίσκεται δίπλα στη θάλασσα. Απλώνεται μεταξύ των εκβολών των ποταμών Γλαύκου και Χάραδρου και είναι κτισμένη επάνω σε ένα αρχικά ποταμογενές και ελώδες έδαφος, ενώ η Άνω πόλη καλύπτει την περιοχή των παλαιότερων οικισμών, γύρω από το φρούριο, επάνω στις δυτικότερες υπώρειες του Παναχαϊκού όρους (1.926 μέτρα) πριν τον Πατραϊκό Κόλπο.

Ο μεγαλύτερος ποταμός της περιοχής είναι ο Γλαύκος οποίος ρέει νότια της Πάτρας. Ο Γλαύκος πηγάζει από το Παναχαϊκό και τα νερά του συγκεντρώνονται από το 1925 σε μια μικρή ορεινή υδατοδεξαμενή κοντά στο χωριό Σούλι και στη συνέχεια διοχετεύονται με αγωγούς ώστε να παράγουν ενέργεια στον υδροηλεκτρικό σταθμό Γλαύκου, το παλαιότερο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο της Ελλάδας. Τα νερά χρησιμοποιούνται επίσης για την άρδευση των περιβολιών της Εγλυκάδας και για την ύδρευση της πόλης. Άλλα ποτάμια είναι ο Χάραδρος, ο Μείλιχος και ο ορμητικός χείμαρρος Διακονιάρης.

Μεγάλης σημασίας για τη βιοποικιλότητα της περιοχής και για τη διαφύλαξη του κλίματός της, έχει το έλος της Αγυιάς, ένα μικρό και παράκτιο υδατικό οικοσύστημα μόλις 30 εκταρίων, το οποίο βρίσκεται στα βόρεια του κέντρου της πόλης. Κύρια χαρακτηριστικά του υγροτόπου είναι η προφανής σπανιότητα της διάσωσης του στην καρδιά ενός πυκνοκατοικημένου αστικού κέντρου, με ένα σχετικά ξηρό κλίμα και το θεωρούμενο ως υψηλό επίπεδο της βιοποικιλότητας με επάνω από 90 είδη πουλιών να έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή ως τις αρχές της δεκαετίας του 1990, σύμφωνα με μια μελέτη του γραφείου Πάτρας της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας.

Γ. Δημοτικά-Διαμερίσματα

Ο Δήμος Πατρέων αποτελείται από τέσσερα Δημοτικά Διαμερίσματα, έξι Δημοτικές κοινότητες και αρκετές τοπικές κοινότητες.

1. Δημοτικά Διαμερίσματα
 - α. Αρκτικό Διαμέρισμα
Διεύθυνση: Πανεπιστήμιου 172
 - β. Νότιο Διαμέρισμα
Διεύθυνση: Αιήτου 3
 - γ. Ανατολικό Διαμέρισμα
Διεύθυνση: Ελγυκάδος 98
 - δ. Κεντρικό Διαμέρισμα
Διεύθυνση: Μαιζώνος 19
2. Δημοτικές Κοινότητες
 - α. Αγίου Βασιλείου
 - β. Βραχνείκων
 - γ. Οβρυάς
 - δ. Παραλίας
 - ε. Ρίου
 - ζ. Σαραβάλι
3. Τοπικές κοινότητες Ακταίου, Άνω Καστριτσίου, Αραχωβίτικων, Αργυράς, Δρεπάνου, Θέας, Θεριανού, Καλιθέας, Καμινιών, Κάτω Καστριτσίου, Κρυσταλλοβρύσης, Μονοδενδρίου, Μιντιλογλίου, Μοίρας, Πετρωτού, Πιτίσας, Πλατανίου, Ροιτίκων, Σελλών, Σουλίου, Τσουκαλάϊκων και Κρήνης.

Δ. Πρόγραμμα Καλλικράτης

Ο Δήμος Πατρέων που συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης την 1η Ιανουαρίου 2011 προέκυψε από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων Πατρέων. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 333.14 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός του 202.757 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Αποτελεί τον 3^ο μεγαλύτερο δήμο της Ελλάδας. Έδρα του Δήμου είναι η Πάτρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

A. Ίδρυση της πόλης

Η Πάτρα ιδρύεται το 1082 π.Χ από τον Λάκωνα Πατρέα, γιού του Πρευγένη, όταν διωκόμενος από τους Δωριείς ήρθε στην Αχαΐα και συνένωσε τις Ιονικές πολίχνες Αρόη, Μεσσάτιδα και Ανθεία. Είχε προηγηθεί, κατά τη Μυκηναϊκή περίοδο (1580-1100 π.Χ), ανάπτυξη της περιοχής όπως αποδεικνύεται από τα ευρήματα των μυκηναϊκών νεκροταφείων.

Στα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ η Πάτρα συμμετέχει στο Α΄ Αχαϊκό Κοινό, που διαλύεται το 322 π.Χ. Το 280 π.Χ συνέβαλε αποφασιστικά στην αναβίωση της Αχαϊκής Συμπολιτείας η οποία στηρίχτηκε στην ισότητα και τη δημοκρατία με τη συμμετοχή των πόλεων Πάτρα, Δύμη, Αίγιο, Βούρα, Φαραί, Τριταία, Αιγείρα, Λεόντιο, Αιγές, Πελλήνη, Ελίκη και Κερύνεια. Το 146 π.Χ διαλύεται η Αχαϊκή Συμπολιτεία καθώς η Πάτρα καταλαμβάνεται από τους Ρωμαίους.

Η ναυμαχία του Ακτίου το 31 π.Χ επηρεάζει θετικά την πόλη καθώς ο Οκτάβιος Αύγουστος εγκαθιστά τους παλαίμαχους στρατιώτες και το 14 π.Χ ιδρύει ρωμαϊκή αποικία. Γίνεται κατασκευή δρόμων, ιερών και δημόσιων κτιρίων όπως το Ωδείο, το Υδραγωγείο και το Στάδιο τα περισσότερα εκ των οποίων αποτελούν προσφορές των αυτοκρατόρων Τιβερίου, Νέρωνα και Αδριανού. Η Πάτρα μετατρέπεται σε σημαντικό κέντρο του ρωμαϊκού κόσμου.

B. Τομή της ιστορίας της Πάτρας

Τομή στην ιστορία της Πάτρας αποτελούν τα εξής:

- Ο σταυρικός θάνατος του Αποστόλου Ανδρέα το 66 μ.Χ επί Νέρωνος.
- Από το 330 μ.Χ η Πάτρα ανήκει στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία.
- Το 375 μ.Χ η πόλη καταστρέφεται από ισχυρό σεισμό.
- Τον 6ο αιώνα στη θέση της αρχαίας Ακρόπολης αρχίζει επί Ιουστινιανού η κατασκευή του Κάστρου.
- Μετά τον εκχριστιανισμό των Σλάβων η Πάτρα από επισκοπική έδρα γίνεται Μητρόπολη και υπάγεται από το 806 στην Κωνσταντινούπολη.
- Από τον 9^ο αιώνα έως και τον 12^ο αιώνα παρατηρείται μια σημαντική οικονομική άνθιση με την ανάπτυξη της βιοτεχνίας λινών και μεταξωτών υφασμάτων χάριν της Δανηλίδος, ενώ το λιμάνι γίνεται ο ενδιάμεσος σταθμός ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση.
- Από το 805 μ.Χ έως το 1147 μ.Χ η πόλη πολιορκείται και λεηλατείται διαδοχικά από τους Σλάβους, Σαρακηνούς, Βούλγαρους και Νορμανδούς.

- Το 1205 μ.Χ η Πάτρα καταλαμβάνεται από τους Φράγκους και έως το 1276 μ.Χ ως βαρονία πια υπάγεται στο Πριγκηπάτο της Αχάϊας ή Πριγκηπάτο του Μορέως.
Η περίοδος της Φραγκοκρατίας διαρκεί έως το 1429 μ.Χ .Τη χρονιά αυτή ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος καταλαμβάνει την Πάτρα και το Κάστρο της.
- Από το 1460 μ.Χ η Πάτρα ανήκει στο Μυστρά έχοντας από το 1449 μ.Χ έως το 1460 μ.Χ δεσποτή τον Θωμά Παλαιολόγο.
- Στις 15.5.1460 μ.Χ η Πάτρα καταλαμβάνεται από τους Τούρκους.
- Το 1460 μ.Χ ο Θωμάς Παλαιολόγος φεύγοντας από την Πάτρα μεταφέρει στη Ρώμη και παραδίδει στον Πάπα Πίο τον Β΄ την Κάρα του Αποστόλου Ανδρέα.
- Από το 1460 μ.Χ έως το 1689 μ.Χ η Πάτρα διανύει την πρώτη περίοδο της Τουρκοκρατίας.
- Το 1532 μ.Χ οι Ισπανοί με τη βοήθεια των υποδούλων Ελλήνων εκδιώχνουν τους Τούρκους αλλά το 1533 μ.Χ οι Τούρκοι την ανακαταλαμβάνουν και προβαίνουν σε σφαγές και λεηλασίες.
- Στις 7.10.1571 μ.Χ διεξήχθη ανοιχτά του Πατραϊκού κόλπου, κοντά στις Εχινάδες νήσους, η « Ναυμαχία της Ναυπάκτου» όπου ο «Ιερός Συνασπισμός» των Ισπανών και Ενετών καταναυμαχεί τον Οθωμανικό στόλο.
- Η Πάτρα το 1572 μ.Χ υποδουλώθηκε ξανά στους Τούρκους πληρώνοντας με αίμα τις εξεγέρσεις. Από το 1687 μ.Χ έως το 1715 μ.Χ η Πάτρα περιέρχεται στους Ενετούς και στη συνέχεια πάλι στους Τούρκους.
- Από το 1715 μ.Χ αρχίζει η δεύτερη περίοδος της Τουρκοκρατίας με δραματική μείωση του πληθυσμού της πόλης εξαιτίας των αλλεπάλληλων λεηλασιών.
- Το 1770 μ.Χ με τα Ορλωφικά η πόλη δέχεται ένα ακόμα πλήγμα, ενώ ισοπεδώνεται ο ναός του Αγίου Ανδρέα.

Γ.19^{ος} αιώνας

- Το 1821 η Πάτρα πρωτοστατεί στην προετοιμασία του Απελευθερωτικού Αγώνα.
- Στις 20.3.1821 ο Παναγιώτης Καρατζάς και οι επαναστατημένοι Πατρινοί πολιορκούν τους έγκλειστους Τούρκους.
- Στις 22.3.1821 ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ορκίζει τους οπλαρχηγούς υψώνοντας τη Σημαία της Επανάστασης στην πλατεία Αγίου Γεωργίου.
- Στις 25.3.1821 η πόλη πυρπολήθηκε και καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά.

-Στις 20.2.1822 διεξήχθη η ναυμαχία της Πάτρας, ενώ τα επόμενα χρόνια η ευρύτερη περιοχή της Πελοποννήσου γίνεται το θέατρο των συγκρούσεων μεταξύ των Ελλήνων και Τούρκων.

-Στις 7.10.1828 εισέρχεται στην Πάτρα με τα στρατεύματά του ο Γάλλος στρατηγός Μαιζόν κλείνοντας μια ταραγμένη περίοδο στην ιστορία της πόλης.

- Το 1829 ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας αναθέτει στον φίλο του αρχιτέκτονα Σταμάτιο Βούλγαρη την εκπόνηση πολεοδομικού σχεδίου καθώς διείδε τη σημασία και το ρόλο που θα διαδραμάτιζε η Πάτρα στο νεοσύστατο κράτος. Το ρυμοτομικά άρτιο σχέδιο προέβλεπε τη διάνοιξη κάθετων και οριζόντιων δρόμων και μεγάλων πλατειών, καθώς και την επέκταση της πόλης έως την παραλία.

Εικ.2

Το σχέδιο Πατρών του Σταμάτη Βούλγαρη

Τα επόμενα χρόνια στη νεόδμητη και αναπτυσσόμενη πόλη συρρέει πλήθος κόσμου προς αναζήτηση εργασίας από την Ήπειρο, την Ρούμελη, την Κρήτη, τα Επτάνησα και τα άλλα μέρη της Πελοποννήσου.

Από το 1834 η πόλη κοσμεύεται με κτίρια σύνθετου αρχιτεκτονικού ύφους με κυρίαρχο εμβληματικό ρυθμό τον νεοκλασικισμό.

Επιβλητικές προσόψεις οι οποίες κοσμούν την πόλη, περίτεχνα υπέρθυρα, μαρμάρινα μπαλκόνια, ακροκέραμα, αγάλματα και με χαρακτηριστικό γνώρισμα τις στοές ως μια βασική επιρροή από τη Δύση με την οποία η πόλη έχει πια άμεση επαφή προσδίδεται η υποβλητική ατμόσφαιρα και η ιδιαίτερη φυσιογνωμία του πολεοδομικού της ιστού.

Οι Άγγλοι, οι Αυστριακοί και οι Γερμανοί έμποροι καθώς και οι Ιταλοί επαναστάτες που κατέφυγαν στην Πάτρα, συγκροτούν στο τέλος του 19^{ου} αιώνα την πολυεθνική παροικία διαμορφώνοντας το πολυπολιτισμικό πρόσωπο της πόλης.

Η δημιουργία από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα των εμπορικών οίκων «Green & Robinson», «Barff & Co», «Ingate & Co», «Clark», «Fels & Co», Θεοδώρου Τζίνη, Μιχαήλ Κόλλα, Θεοδώρου Βουρλούμη, Αφοί Γερούση και άλλων κυρίως για την εξαγωγή σταφίδας και κρασιού, αλλά και άλλων προϊόντων της περιοχής καθιστούν την Πάτρα το βασικό εμπορικό κέντρο της χώρας. Αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς η επιχειρηματική δραστηριότητα αρχικά με την λειτουργία βιοτεχνικών και στη συνέχεια βιομηχανικών μονάδων αλευροποιίας, υφαντήριων βαμβακλωστηρίων και άλλα.

Το 1871, με απόφαση του Δήμου Πατρών, ανατίθεται στον Γάλλο μηχανικό Νικολά Πασκάλ η εκπόνηση μελέτης για την κατασκευή του λιμανιού και του κυματοθραύστη.

Το σχέδιο παραδίδεται το 1873 και τα έργα ανέλαβε να εκτελέσει ο Πέτρος Μανιάκ ο Πρεσβύτερος. Όμως η έναρξη των εργασιών λόγω διαφορετικών εκτιμήσεων και οικονομικών απαιτήσεων ξεκίνησε το 1881 και ολοκληρώθηκε το 1889.

Οι υποδομές αυτές κατέστησαν το λιμάνι κέντρο του διαμετακομιστικού εμπορίου και βασικό μοχλό ανάπτυξης της πόλης.

Εικ.3

Εικ.4

Τα έργα κατασκευής κυματοθραύστη

Το Καρναβάλι της Πάτρας, απότοκος της ανάπτυξης της πόλης και της αστικής συνείδησης των κατοίκων, εξελίσσεται από το 1870 μ.Χ που καθιερώνεται η παρέλαση και η κατασκευή των πρώτων αρμάτων. Αποτελεί το χαρακτηριστικότερο αστικό Καρναβάλι, απόρροια της επτανησιακής και ευρωπαϊκής παιδείας που επηρέασε την κουλτούρα των Πατρινών. Το 1887 η Πάτρα συνδέεται σιδηροδρομικώς με τον Πειραιά και από το 1890 με τον Πύργο.

Τα πρωτοποριακά πολιτικά ρεύματα της Δύσης επηρέασαν επίσης την περίοδο του 19^{ου} αιώνα τους κατοίκους της πόλης. Η εμφάνιση ομάδων και κύκλων εκφραζόταν με την κυκλοφορία εντύπων και εφημερίδων όπως η «Ελληνική Δημοκρατία», αλλά και έντονων διεκδικήσεων στο ασταθές και διαρκώς μεταβαλλόμενο πολιτικό περιβάλλον. Το 1893 η σταφιδική κρίση δημιουργεί οικονομική και κοινωνική αποσταθεροποίηση.

Η χρεοκοπία εμπορικών οίκων προκαλεί μεγάλη κοινωνική αναταραχή. Υπ' αυτές τις συνθήκες στις 3.11.1896, δολοφονείται ο τραπεζίτης Διονύσιος Φραγκόπουλος και προκαλείται σοβαρός τραυματισμός του σταφιδέμπορα Ανδρέα Κόλλα από τον τσαγκάρη Δημήτρη Μάτσαλη.

Η αρχιτεκτονική της εμπλουτίζεται με τα νέα ευρωπαϊκά ρεύματα που συμπληρώνουν με τα μορφολογικά στοιχεία του Baroque, της Art Nouveau και της Art Deco- το πολυσύνθετο αισθητικό ύφος που χαρακτηρίζει τα κτίρια του ιστορικού της κέντρου, ως αποτέλεσμα ενός έντονου κοσμοπολιτισμού το οποίο και εκφράζεται, σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής κατά την περίοδο της Belle époque.

Το 1902 η Πάτρα είναι η πρώτη πόλη που αποκτά τράμ η λειτουργία του οποίου σταμάτησε το 1917.

Εικ.5
Άποψη του τραμ

Η Πάτρα απέκτησε Τραμ στις 6 Ιουνίου του 1902, επί δημαρχίας Δημητρίου Βότση και επί νομαρχίας Χρήστου Παλαμά, αδερφού του Κωστή Παλαμά. Το Τραμ της Πάτρας ήταν πρωτοποριακό, διότι ήταν το πρώτο ηλεκτροκίνητο τραμ στην Ελλάδα με την Αθήνα να αποκτά λίγα χρόνια αργότερα την δική της ηλεκτροκίνητη γραμμή. Η Πάτρα είναι και η πρώτη ελληνική πόλη που ηλεκτροφωτίστηκε.

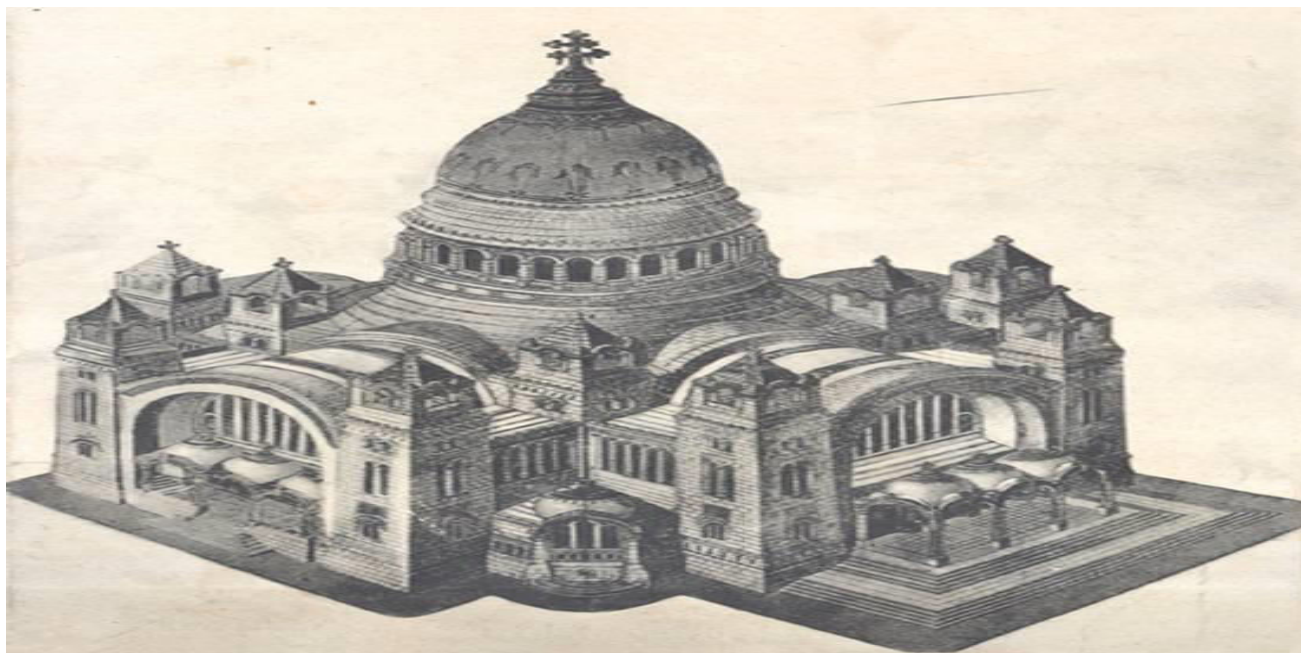
Εικ.6

Δημοσιεύματα εφημερίδας

Εικ.7
Το τραμ των Πατρών

Το 1908 θεμελιώνεται ο Νέος Ιερός Ναός του Αγίου Ανδρέα, σε σχέδιο του γάλλου αρχιτέκτονα Αιμίλιου Ρομπέρτ κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού.

Εικ.8

Σχέδιο Αιμίλιου Ρομπέρτ για το νέο Ιερό Ναό του Αγίου Ανδρέα

Την περίοδο 1925-27 κατασκευάστηκε το πρώτο στη χώρα μείζονος σημασίας υδροηλεκτρικό έργο στο Γλαύκο, καθώς και άλλα έργα τα οποία συνέβαλαν στον εκσυγχρονισμό της πόλης.

Τη λειτουργία των εργοστασίων οινοποίησης «Αχάϊα-Κλάους» (1872) και Άμβουργερ (1890-1911) συμπληρώνουν οι νέες μονάδες «Β.Γ.Σπηλιόπουλος» (1895), ζυθοποιίας «Μάμου» (1908-1976μ.Χ), φανελοποιίας & πλεκτικής «Βασιλείου Μαραγκόπουλου» (1927-1971), Χαράλαμπου Κρητικού (1862-2000), χαρτοποιίας «Ε.Γ.Λαδόπουλος» (1932-1991), κλωστοϋφαντουργίας «Πειραιϊκή-Πατραϊκή» (1932-1992) οινοπνευμάτων & σαπουνοποιίας «ΒΕΣΟ» (1930-1985), κυλινδρόμυλοι «Χ.Γ.Τριάντη» (1918), μετέπειτα αλευροβιομηχανίας «Μύλοι Αγίου Γεωργίου» (1936-1990), ελαστικών «Pirelli» (1950-1986), ζυμαρικών «Μίσκο» (1953-2000) και άλλες βιοτεχνικές μονάδες και εργαστήρια, καθιστώντας την Πάτρα, το τρίτο βιομηχανικό κέντρο της χώρας.

Παράλληλα επιφανείς Πατρινοί κληροδοτούν στην πόλη Ιδρύματα, στεγάζοντας στα δωρηθέντα κτίρια δραστηριότητες παιδευτικού και κοινωνικού περιεχομένου (Μαραγκοπούλειο, Καραμανδάνειο και Σκαγιοπούλειο Ίδρυμα, Τριάντειος και άλλα).

Το 1922 οι πρόσφυγες από τη Μικρασιατική Καταστροφή και οι Έλληνες του Πόντου βρίσκουν στην Πάτρα ασφαλές αγκυροβόλιο, ενώ αργότερα οι εσωτερικοί μετανάστες της μεταπολεμικής εποχής και οι Κύπριοι πρόσφυγες της μαρτυρικής Μεγαλονήσου συμπληρώνουν με το τέλος του 20^{ου} αιώνα την πληθυσμιακή διασθρωμάτωση διαμορφώνοντας το σύγχρονο πρόσωπο της πόλης.

Την περίοδο 1933-1939 οι επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης και της μακράς ύφεσης επηρεάζουν την επιχειρηματική και οικονομική δραστηριότητα της πόλης. Το 1940 η Πάτρα δέχεται τα πρώτα πλήγματα του Άξονα, με 193 θύματα από τον άμαχο πληθυσμό, καθώς βομβαρδίζεται από τους Ιταλούς το λιμάνι και το κέντρο της πόλης. Απελευθερώνεται από τους Ναζί κατακτητές στις 4 Οκτωβρίου 1944 αφού πλήρωσε βαρύτατο φόρο αίματος με τους εκτελεσθέντες στο μπλόκο των Προσφυγικών, τους απαγχονισθέντες στα Υψηλά Αλώνια, τους θανατοποινίτες κρατούμενους στις φυλακές Μαργαρίτη και άλλους.

Το 1961 καθιερώνεται απευθείας γραμμή Πάτρας-Ιταλίας με τα οχηματαγωγά «Εγνατία» και «Ατπία». Τη δεκαετία του «60» λόγω της αστυφιλίας αναπτύσσεται έντονη οικοδομική δραστηριότητα. Με τη διαδικασία της αντιπαροχής κατεδαφίζονται νεοκλασσικά κτίρια αλλοιώνοντας έτσι την αισθητική του ιστορικού κέντρου.

Η πρωτοπορία των ιδεολογικών διεργασιών του 19^{ου} αιώνα και το πνεύμα των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων μετουσιώνεται σε πράξη σε όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Οι Πατρινοί πρωτοστατούν σε συνεχείς εργατικούς αγώνες καθώς και σε μαζικές διαδηλώσεις συμπαράστασης στον αντιαποικιακό Αγώνα των Κυπρίων, στους αγώνες για την Παιδεία και για τη Δημοκρατία και εναντιώνονται στην επτάχρονη ξενοκίνητη δικτατορία με αποκορύφωμα την εξέγερση του Πολυτεχνείου.

Την περίοδο της Μεταπολίτευσης οι κοινωνικοί και πολιτικοί αγώνες συνεχίζονται εκφράζοντας το δημοκρατικό φρόνημα της πλειοψηφίας των Πατρινών. Η Πάτρα με την βαριά κληρονομιά των πρωθυπουργών Δημητρίου Γούναρη, Δημητρίου Μάξιμου, Ανδρέα Μιχαλακόπουλου, Παναγιώτη Κανελλόπουλου, Γεωργίου Παπανδρέου, Ανδρέα Παπανδρέου και πολλών άλλων επιφανών πολιτικών ανδρών θέτει κατά τον 20ό αιώνα τη σφραγίδα της στην πολιτική ιστορία της χώρας με αποκορύφωμα την ανάδειξη του πολιτικού Κωστή Στεφανόπουλου στο ύπατο αξίωμα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας. [Οι Πατρινοί Πρωθυπουργοί Παναγιώτης Κανελλόπουλος και Γεώργιος Παπανδρέου στο Καστρί στις 26.12.1963. Δωρεά της Βουλής των Ελλήνων 2004].

Το 1964 η ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών με έμφαση στις θετικές επιστήμες θα αποτελέσει την πιο ελπιδοφόρα προοπτική για το μέλλον της πόλης. Το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο λειτουργεί από το 1988 ως το δεύτερο σε σημασία έργο για την πόλη. Το 1983 ιδρύθηκε το Τ.Ε.Ι Πάτρας, με κατεύθυνση την εφαρμοσμένη Έρευνα και Τεχνολογία. Το 1992 ιδρύεται με έδρα την Πάτρα το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Από τις αρχές της δεκαετίας του «80» η πόλη πλήττεται από την αποβιομηχάνιση με σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Το λιμάνι παραμένει σημείο αναφοράς με διαρκή ανάπτυξη στο διαμετακομιστικό εμπόριο, στις μεταφορές και την επικοινωνία.

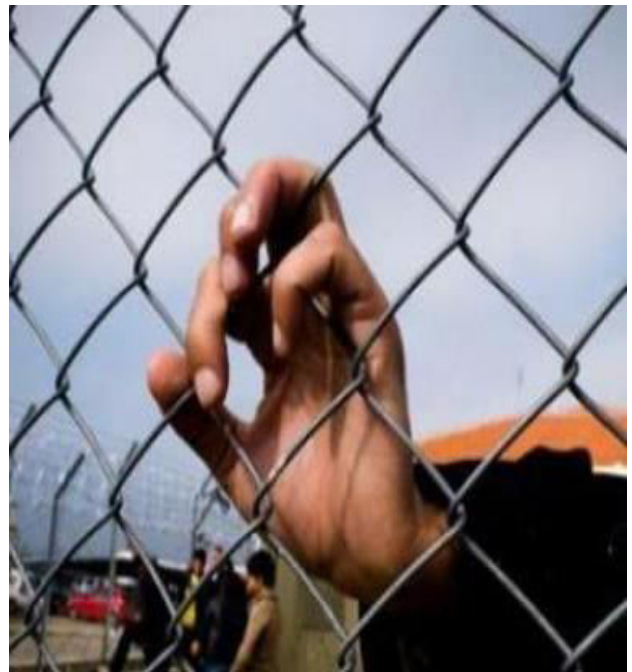
Τη δεκαετία του «80» πραγματοποιούνται έργα διαμόρφωσης και επέκτασης της λιμενικής ζώνης. Μετά τον πόλεμο στα Βαλκάνια, (1992-1995), το λιμάνι της Πάτρας διεκπεραιώνει σχεδόν το σύνολο των μεταφορών με δρομολόγια για όλα τα λιμάνια της Ιταλίας. Σε συνδυασμό με την επιβατική κίνηση κατατάσσεται σε ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Μεσογείου.

Δ.20^{ος} αιώνας

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα λόγω του αυξανόμενου μεταναστευτικού ρεύματος προς Αμερική η Πάτρα αναδεικνύεται μέσω του λιμανιού σε πύλη της Ελλάδας προς τη Δύση.

Εικ.9
Το λιμάνι της Πάτρας

Εικ.10
Πάτρα
Το λιμάνι της μετανάστευσης

Ε. 21^{ος} αιώνας

Οι γεωπολιτικές αλλαγές, με τους πολέμους και τις επεμβάσεις, κατέστησαν την Πάτρα σημείο εξόδου προς την Ευρώπη για μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών. Οι Κούρδοι στις αρχές της δεκαετίας του «90», στη συνέχεια οι Ιρακινοί και από τις αρχές του 2002 οι Αφγανοί, καθώς και ένα διαρκώς διογκούμενο ρεύμα μεταναστών και από άλλες περιοχές της Ασίας και Αφρικής δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα στην πόλη. Παράλληλα με τις εντεινόμενες διαμαρτυρίες για την εξεύρεση λύσης αναπτύσσεται ελλείψει, κρατικής και κοινοτικής γενικότερα μεταναστευτικής πολιτικής και ένα κίνημα αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες, καθώς και μια διαπάλη με κοινωνικό αντίκτυπο που δοκιμάζει την εδραιωμένη πολιτισμική ανοχή της πόλης και το κατακτημένο αίσθημα σεβασμού της ετερότητας.

Έτσι η Πάτρα, αναγκάζεται να αποτυπώσει και να συμπυκνώσει προβλήματα του σύγχρονου κόσμου.

Το έργο της ζεύξης Ρίου-Αντιρρίου δίνει το στίγμα της νέας εποχής για την Πάτρα και αποτελεί κυριολεκτικά και μεταφορικά τη γέφυρα προς το μέλλον.

Η καλωδιακή γέφυρα «Χαρίλαος Τρικούπης», εγκαινιάσθηκε το 2004 και είναι το σημαντικότερο αναπτυξιακό έργο της χώρας και καθοριστικής σημασίας για την πόλη καθώς, ενώνοντας τις δύο ακτές, καθιστά την Πάτρα μητροπολιτικό κέντρο.

Εικ.11

Γέφυρα «Χαρίλαος Τρικούπης» του Ρίου Αντιρρίου

Το Καρναβάλι παραμένει μέχρι και σήμερα συνδεδεμένο με την Πάτρα και αποτελεί πάντα πόλο προσέλκυσης επισκεπτών και οικονομικής ανάπτυξης. Το 2006 η Πάτρα, ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, διεξήγαγε πλήθος εκδηλώσεων. Οργανώθηκαν από τον Οργανισμό του Υπουργείου Πολιτισμού «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης-Πάτρα 2006», αλλά δεν κατέστη δυνατόν να αποκτήσει τις προσδοκώμενες πολιτιστικές υποδομές.

Με το Αρχαιολογικό Μουσείο που ολοκληρώθηκε και λειτουργεί από το 2009 και το υπό κατασκευή εμπορικό λιμάνι η πόλη προσδοκά ότι τα έργα αυτά θα αποτελέσουν, μαζί με το Πανεπιστήμιο Πατρών, τους βασικούς πυλώνες ανάπτυξης και προοπτικής για το μέλλον.

Εικ.12

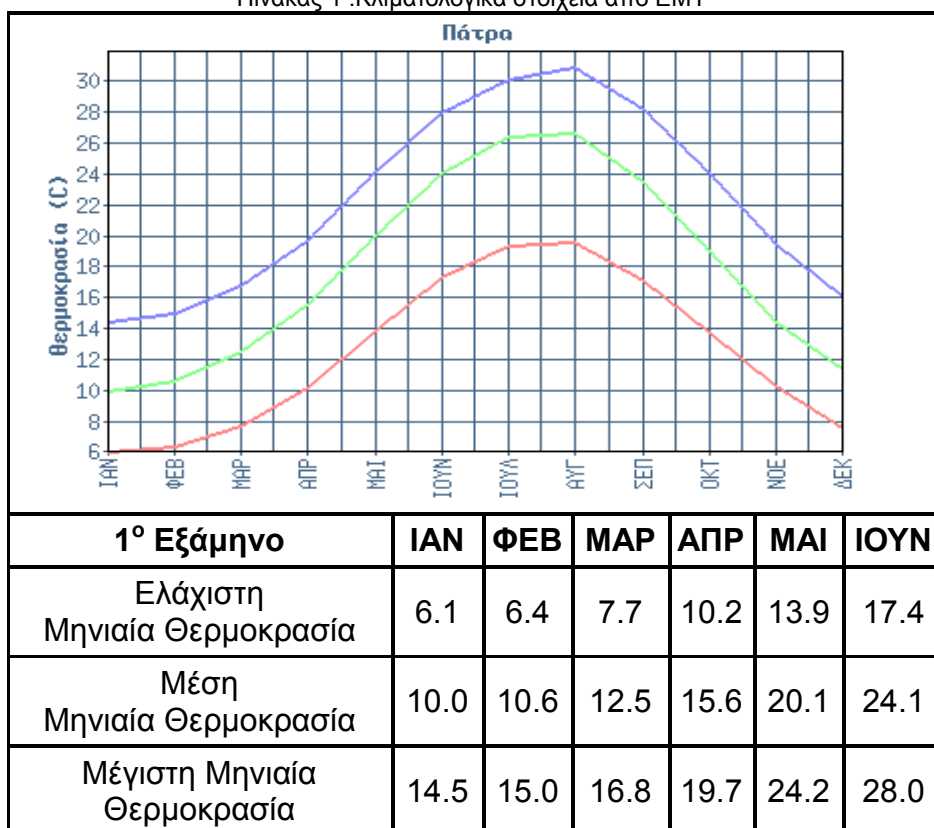
Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

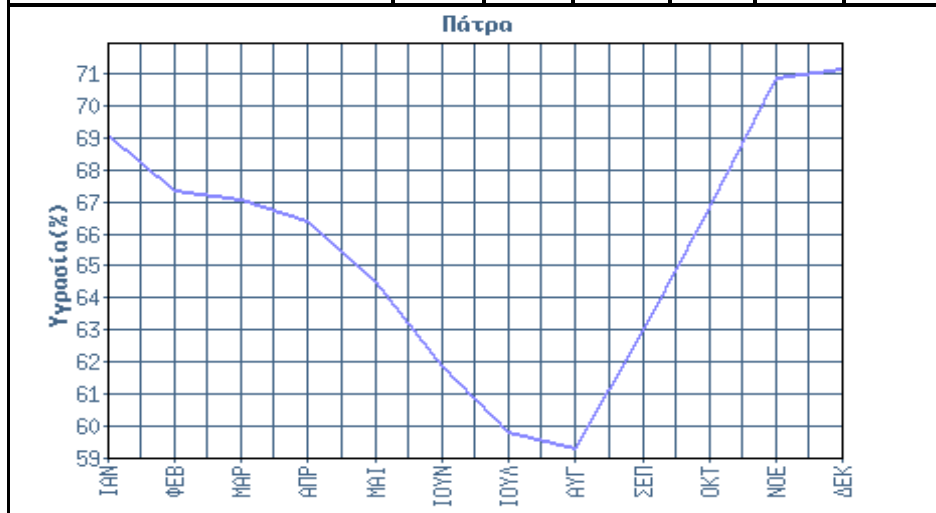
Ήπιο και εύκρατο το κλίμα στο Νομό Αχαΐας, καθιστά την περιοχή πόλο έλξης για όλο τον χρόνο. Το χιόνι δε λείπει το χειμώνα. Ασπρίζει τις ορεινές περιοχές του Νομού προκαλώντας τους επισκέπτες να το απολαύσουν. Ακραία καιρικά φαινόμενα δε συνηθίζονται ούτε το χειμώνα ούτε το καλοκαίρι. Άλλωστε πολλές είναι οι περιοχές, ορεινές και παραθαλάσσιες, οι οποίες με τη δροσιά που προσφέρουν εξουδετερώνουν τις καυτές ακτίνες του ήλιου. Η ακολουθία των εποχών δεν έχει ανατραπεί. Μπορεί οι άνθρωποι να θαυμάζουν την άνοιξη, να απολαμβάνουν το καλοκαίρι, να χαίρονται το φθινόπωρο και το χειμώνα χωρίς σκληρό κρύο, δίχως αφόρητες ζέστες και βεβαίως χωρίς νέφος που είναι άγνωστο ακόμα και στις μεγαλουπόλεις του νομού. Άλλωστε η θαλάσσια αύρα και ο αέρας που κατεβαίνει από τα βουνά «φροντίζουν» για να υπάρχει δροσιά τους θερινούς μήνες, αλλά και για να διατηρείται καθαρή η ατμόσφαιρα.

Το κλίμα της Πάτρας είναι τυπικά μεσογειακό με ήπιους και υγρούς χειμώνες, με σχετικά θερμά και ξηρά καλοκαίρια και, γενικά, μακρές περιόδους ηλιοφάνειας κατά την μεγαλύτερη διάρκεια του έτους. Οι βροχές, ακόμη και τη χειμερινή περίοδο, δεν διαρκούν για πολλές ημέρες. Η απόλυτη μέγιστη θερμοκρασία χαρακτηρίζεται στους 41,3 °C, ενώ η απόλυτη ελάχιστη στους -4,5 °C. Τα ακόλουθα στοιχεία προέρχονται από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).

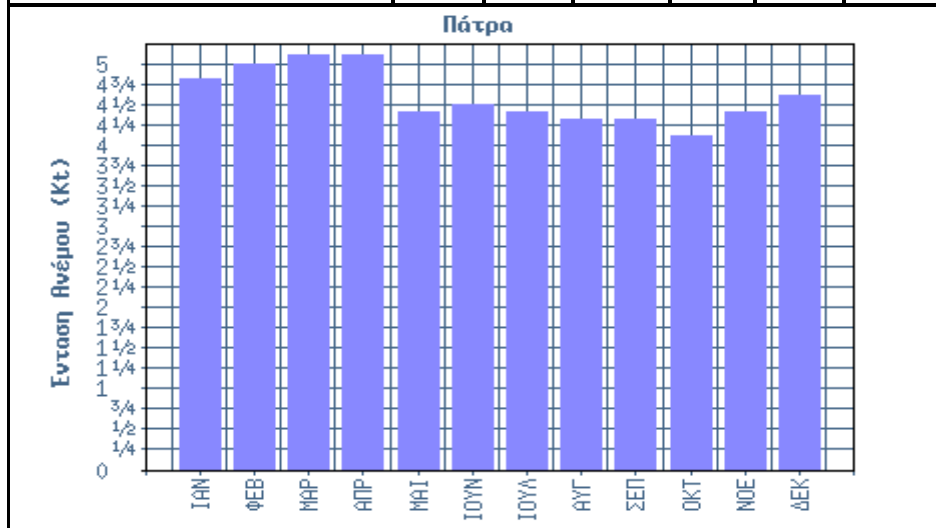
Πίνακας 1 :Κλιματολογικά στοιχεία από ΕΜΥ

2 ^ο Εξάμηνο	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Ελάχιστη Μηνιαία Θερμοκρασία	19.4	19.6	17.2	13.8	10.3	7.6
Μέση Μηνιαία Θερμοκρασία	26.4	26.7	23.5	19.0	14.5	11.4
Μέγιστη Μηνιαία Θερμοκρασία	30.1	30.9	28.2	24.1	19.5	16.1

1 ^ο Εξάμηνο	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ
Μέση Μηνιαία Υγρασία	69.1	67.4	67.1	66.4	64.5	61.9
2 ^ο Εξάμηνο	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση Μηνιαία Υγρασία	59.8	59.3	63.0	66.9	70.9	71.2

1 ^ο Εξάμηνο	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ
Μέση Μηνιαία Διεύθυνση Ανέμων	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΝΔ	ΝΔ	ΝΔ
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων	4.8	5.0	5.1	5.1	4.4	4.5

2 ^ο Εξάμηνο	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση Μηνιαία Διεύθυνση Ανέμων	ΝΔ	ΝΔ	ΝΔ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων	4.4	4.3	4.3	4.1	4.4	4.6

Σχετικά με τους επικρατούντες ανέμους στην πόλη, από την καταγραφή και την ανάλυση δεδομένων από το Πανεπιστήμιο Πατρών (Αποστολοπούλου Αικ., 2006) οι άνεμοι των οποίων η διεύθυνση τους ανήκει στην κλίμακα των 180°-270° (νότος-δύση) είναι αυτοί που είναι περισσότερο συχνοί στην πόλη. Θα μπορούσε να πει κάποιος πως η Πάτρα κυριαρχείται από νοτιοδυτικούς ανέμους. Η άπνοια και οι άνεμοι με μικρή ένταση είναι συχνότεροι. Το ποσοστό των ανέμων που επηρεάζουν την πόλη της Πάτρας είναι της τάξεως του 40-50%.

Οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής μελέτης εξετάζονται στα πλαίσια της μελέτης του κλίματος του νομού Αχαΐας. Η Αχαΐα ευρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Πελοποννήσου με γεωγραφικό πλάτος 38,5° βόρειο και βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος (δυτικά) και από τους κόλπους Πατραϊκό και Κορινθιακό (βόρεια). Το εσωτερικό καλύπτεται από ορεινούς όγκους με μέγιστο υψόμετρο 1500 - 2000 μέτρα. Το κλίμα στην περιοχή είναι εύκρατο. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως Μεσογειακό στα παράκτια τμήματα και ηπειρωτικό στο εσωτερικό και ορεινό τμήμα του νομού.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι περίπου 17° – 18° C στην παράκτια περιοχή. Το χειμώνα στην περιοχή μελέτης η θερμοκρασία είναι μεγαλύτερη από άλλες περιοχές της Πελοποννήσου. Αυτό συμβαίνει επειδή επηρεάζεται περισσότερο από τους δυτικούς ανέμους, παρά από τους βόρειους που είναι ψυχρότεροι, επειδή προστατεύεται από τις οροσειρές της Στερεάς Ελλάδας.

Για την μελέτη των κλιματολογικών συνθηκών της περιοχής, με σκοπό τη βιοκλιματική ανάλυση του κτιρίου μελέτης, κρίθηκε αναγκαία η συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικών με την θερμοκρασία του αέρα, την ηλιακή ακτινοβολία και την ταχύτητα και την διεύθυνση του ανέμου.

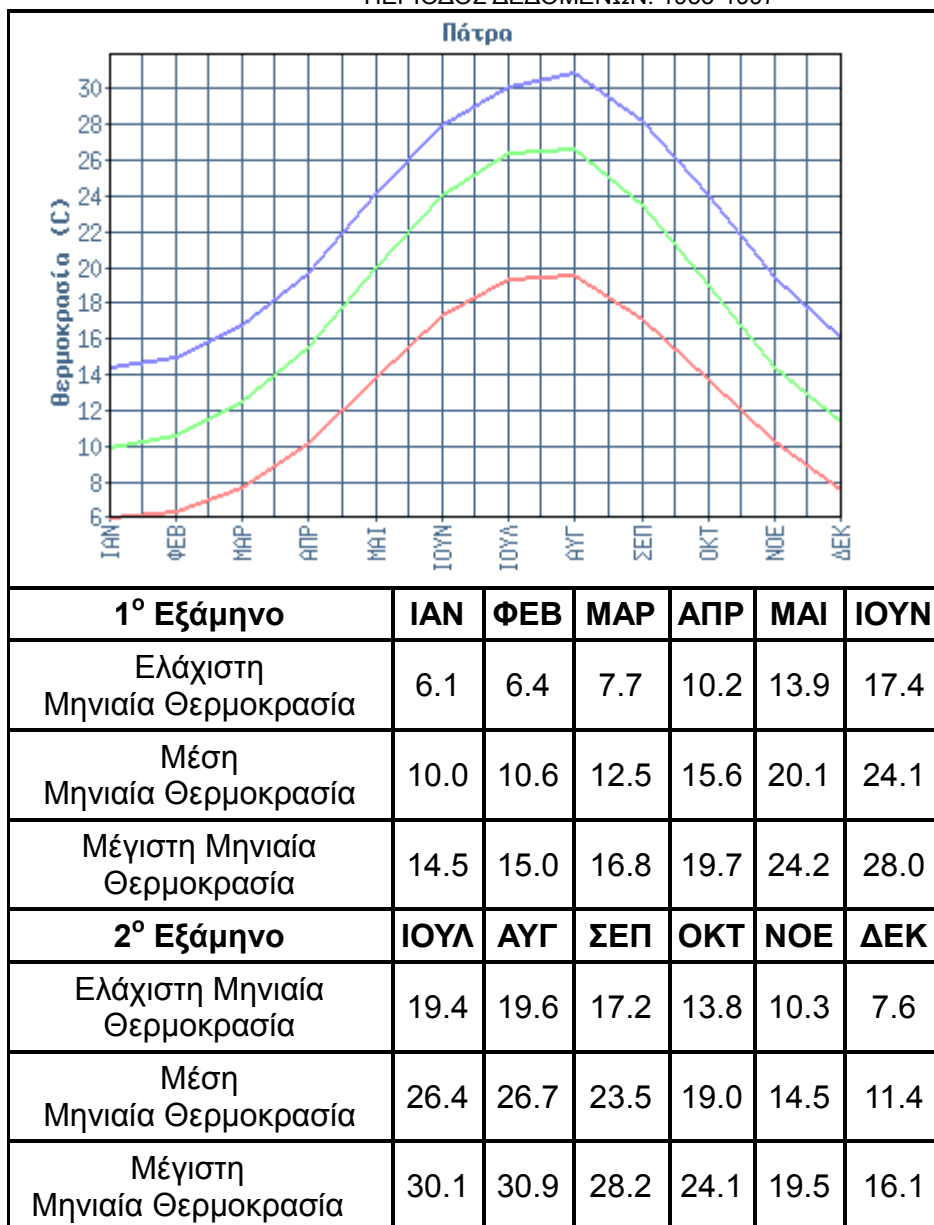
Τα στοιχεία για την ηλιακή ακτινοβολία προέρχονται από: Photovoltaic Geographical Information System (PVGIS).

Πίνακας 2. Ετήσια ηλιακή ακτινοβολία

Area	Yearly global irradiation (kWh/m ²)								
	horizontal			vertical			optimal		
	average			average			average		
	min	e	max	min	e	max	min	e	max
Achaia	1463	1481	1564	916	955	1033	1582	1612	1717

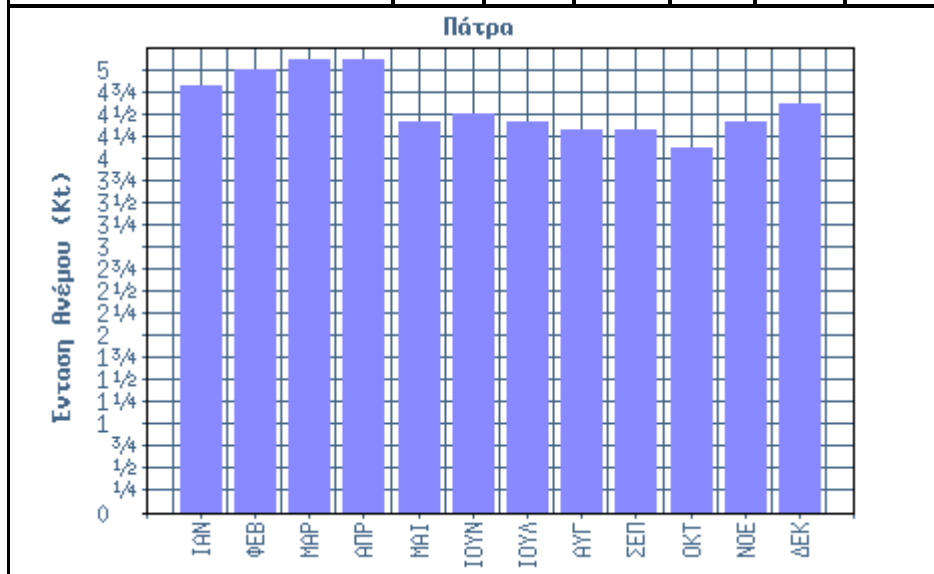
Τα ακόλουθα στοιχεία προέρχονται από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).

Πίνακας 3:
Πάτρα: Γεωγραφικό Μήκος (Lon) 21°44'0" / Γεωγραφικό Πλάτος (Lat) 38°15'0"
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: 1955-1997

1° Εξάμηνο	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ
Μέση Μηνιαία Υγρασία	69.1	67.4	67.1	66.4	64.5	61.9
2° Εξάμηνο	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση Μηνιαία Υγρασία	59.8	59.3	63.0	66.9	70.9	71.2

1° Εξάμηνο	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ
Μέση Μηνιαία Διεύθυνση Ανέμων	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΝΔ	ΝΔ	ΝΔ
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων	4.8	5.0	5.1	5.1	4.4	4.5
2° Εξάμηνο	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση Μηνιαία Διεύθυνση Ανέμων	ΝΔ	ΝΔ	ΝΔ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων	4.4	4.3	4.3	4.1	4.4	4.6

Από την μέση ετήσια θερμοκρασία παρατηρείται ότι το κλίμα στην περιοχή μελέτης είναι εύκρατο με θερμότερη εποχή το καλοκαίρι και ψυχρότερη το χειμώνα. Η θερμοκρασία κατά την ψυχρή εποχή σπάνια φθάνει στα παράκτια τμήματα υπό το μηδέν και τούτο μόνο κατά τους μήνες από Δεκέμβριο έως και Φεβρουάριο.

Το κλίμα της Πάτρας, όπως και όλων των πόλεων της δυτικής Ελλάδας, είναι μεσογειακό με σχετικά δροσερά, αλλά υγρά καλοκαίρια και σχετικά ήπιους χειμώνες. Οι άνεμοι που επικρατούν στην Πάτρα φθάνουν τα 7 Beaufort.

Το χιόνι δεν λείπει το χειμώνα από τις κορυφές των βουνών, ενώ οι βροχοπτώσεις είναι αρκετές καθ' όλη την διάρκεια του χειμώνα. Ακραία καιρικά φαινόμενα δεν επικρατούν ούτε το χειμώνα ούτε το καλοκαίρι. Η μέση ετήσια τιμή της υγρασίας στην περιοχή είναι 65,6%. Η μέση θερμοκρασία του χειμώνα είναι 10°C και του καλοκαιριού είναι 26°C.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΠΑΤΡΩΝ

A. Αρχαία γεωγραφία

Η αρχαία Αχαΐα η οποία ευρίσκεται ανάμεσα στους ποταμούς Λάρισα και Σύθα και είχε σύνορα με την Ηλεία και τη Σικυωνία είχε δώδεκα μεγάλες πόλεις χάριν στις οποίες επιβίωνε. Μία από αυτές ήταν η Πάτρα. Η πόλη άρχισε να παίζει σημαντικό ρόλο στην περιοχή μετά από το 280 π.Χ όταν μαζί με τις Φαρές, την Τριταία και τη Δύμη όλες πόλεις της Δυτικής Αχαΐας, πρωτοστάτησε στην ίδρυση της «Νέας Αχαϊκής Συμπολιτείας».

Η Πάτρα με βάση το γεωγραφικό ανάγλυφο, αλλά και τη φυσική γεωγραφική διαίρεση της Αχαΐας, αποτελείται από μια επιμήκη παραλιακή πεδιάδα ανάμεσα στον Ψαθόπουργο και στα Τσουκαλείικα, ενώ προς τα βορειοανατολικά και νότια περιβάλλεται από τη Ζήρεια και τα χαμηλά πρόβουνα του Παναχαϊκού και προς τα δυτικά βρέχεται από τον Πατραϊκό Κόλπο.

Οι ζώνες επιρροής της Πάτρας και των άλλων πόλεων της περιοχής πρέπει να είχαν διαμορφωθεί ήδη από τη μυκηναϊκή περίοδο όπως μαρτυρούν τα πολυάριθμα ευρήματα(μυκηναϊκά νεκροταφεία, εγκαταστάσεις, οικισμοί κ.τ.λ), που έχουν βρεθεί στην περιοχή και δείχνουν ακόμη και μια πρωϊμότερη εγκατάσταση των Μυκηναίων.

Σε αυτήν λοιπόν την περιοχή αναπτύσσεται ένα πολιτικό, διοικητικό, οικονομικό και θρησκευτικό κέντρο, με επίκεντρο την Πάτρα και γύρω από αυτήν μικρότερες πόλεις, απόλυτα εξαρτημένες από αυτήν όμως. Αρόη, Μεσάτις, Άνθεια, Άρβα, Βολίνη, Αργυρά και Πάνορμος είναι οι πόλεις που αναφέρονται από τις πηγές, με τις τρεις πρώτες να σχετίζονται με τη μυκηναϊκή περίοδο και να χαρακτηρίζονται ως ιωνικές. Ο Πατρέας, Αχαιός από τη Λακωνία, απαγόρευσε στους Αχαιούς του να εγκατασταθούν στην Ανθεία και τη Μεσάτιδα. Αντί αυτού έκτισε μία νέα πόλη στην οποία ενσωμάτωσε την ήδη υπάρχουσα Αρόη, την περιέβαλε με τείχος και τους υποχρέωσε να κατοικήσουν εκεί, ενώ μετονόμασε την Αρόη σε Πάτρα.

Σήμερα μπορούμε να τοποθετήσουμε την Αρόη στη θέση του σημερινού κάστρου όπου ευρίσκεται και η μυκηναϊκή ακρόπολη της Πάτρας ή στα νοτιοανατολικά αυτού, ανάμεσα στην Αρόη και στο Γηροκομείο, μια θέση όπου έχει εντοπισθεί και μυκηναϊκό νεκροταφείο.

Ο Κυπαρίσσης ταύτιζε την Άνθεια με το χώρο του σημερινού εργοστασίου « Αχαΐα Κλάους» στο Πετρωτό. Τη Μεσάτιδα, δεχόμενος και την ετυμολογία που υιοθετούσε ο Πausανίας, ως κείμενη ανάμεσα στις δύο άλλες (Αρόη, Άνθεια), την τοποθετούσε στη Σαμακιά, ανάμεσα στη σημερινή Αρόη και το Γηροκομείο.

Από τα ονόματα τοπογραφική ένδειξη μόνον η Μεσάτις δείχνει. Ετυμολογικά, οι άλλες δύο δεν μπορούν να δηλώσουν τοπογραφική ένδειξη. Η Αρόη φαίνεται να προέρχεται από το ρήμα αρώ που σημαίνει οργώνω, ενώ η Άνθεια από το ρήμα ανθώ, που σημαίνει ανθίζω, ακμάζω. Ενώ λοιπόν το όνομα δε δείχνει τον τοπικό τους προσδιορισμό, ωστόσο προσδιορίζει την πολιτική, οικονομική και κοινωνική τους θέση. Πάντως η Μεσάτις φαίνεται να συνδέεται με τη Σπαρτιατική Μεσόα (Παυσανίας), ενώ είναι γνωστή από τα ομηρικά έπη και η Μεσσηνιακή Άνθεια.

Τοπογραφικά μόνον η Αρόη μπορεί να προσδιορισθεί με βάση τις αρχαίες πηγές, ενώ συμπερασματικά από τις έρευνες μπορεί να συνδέσει την Άνθεια με την περιοχή «Αχάϊα Κλάους» και τη Μεσάτιδα στη Βούντη με τα Άνω Συχαινά.

Βέβαια οριστική λύση περί της θέσης των τριών αυτών σημαντικών πολιχνών της Πάτρας θα δοθεί μόνον μακροπρόθεσμα με τις συστηματικές ανασκαφές των περιοχών.

Ο τοπογραφικός προσδιορισμός της Βολίνας και της Αργυράς είναι λίγο περίπλοκος λόγω της σύγχυσης που υπήρχε στο να ταυτισθούν οι πληροφορίες του Παυσανία με το υπάρχον γεωγραφικό ανάγλυφο. Η παρεξήγηση ξεκινά από την ταύτιση με τους σημερινούς πέντε ποταμούς της περιοχής (Συχαινώτικο, Βελβιτσιάνικο, Καστρισιάνικο, Ξυλοκέρα και Δρεπανιώτικο) των τεσσάρων που αναφέρει ο Παυσανίας (τον Μείλιχο, τον Χάραδρο, τον Σέλεμνο και τον Βολινάιο).

Ενώ λοιπόν προσδιορίζει την Αργυρά ανάμεσα στο Χάραδρο και το Σέλεμνο και τη Βολίνα δίπλα στο Βολινάιο μετά από πολλές υποθέσεις για το ποιοί από τους σύγχρονους ποταμούς αντιστοιχούσαν στους αρχαίους και μετά από ευρήματα σε συγκεκριμένες τοποθεσίες που αντιστοιχούσαν σε πληροφορίες του Παυσανία, τις οποίες περιέγραφε από το ταξίδι του από την Πάτρα προς το Αίγιο με πλοίο, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η μεν Βολίνα ευρίσκεται στη θέση του σημερινού χωριού Δρέπανο στην οποία υπάρχουν ευρήματα εκτεταμένου οικισμού, ενώ οι ποταμοί έχουν την εξής αντιστοιχία: Βαλβιτιάνικο-Μείλιχος, Καστρισιάνικο-Χάραδρος, Ξυλοκέριζα-Σέλεμνος και Δρεπανιώτικο-Βολινάιος.

Έτσι η Αργυρά, η οποία προσδιοριζόταν από τον Παυσανία ανάμεσα στο Χάραδρο και στο Σέλεμνο, μπορούμε να πούμε αξιολογώντας και τα ευρήματα ότι ευρίσκονται περίπου στη θέση Μαυροπόδι όπου υπάρχει μέχρι τον 5^ο μ.Χ αιώνα και φαίνεται ότι αντικαταστάθηκε από το χωριό Πλατάνι.

Για την Άρβα δεν έχουμε άμεσες πληροφορίες από τον Παυσανία για την τοπογραφική της θέση. Από έμμεσες όμως πληροφορίες, τις οποίες παραθέτει και αφορούν τον πόλεμο κατά των Γαλατών, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ευρίσκεται στα βόρεια μιας και αναφερόταν μετά τη Βολίνα και Άνθεια. Έχει προταθεί η ταύτισή της με τα σημερινά Αργυρά (πρώην Άβερνα), όμως ούτε από τα ευρήματα μπορεί αυτό να επαληθευθεί ούτε και από τα πραγματικά στοιχεία επειδή η περιγραφή του Παυσανία γίνεται από το πλοίο από Πάτρα προς Αίγιο και σε εκείνο το σημείο ο παραλιακός δρόμος δεν υπάρχει λόγω του απόκρημνου της ακτής μετά το Δρέπανο και το Λαμπίρι.

Έτσι μόνο με λογική προσέγγιση θα μπορούσαμε να πούμε ότι ίσως να ταυτίζεται με το σημερινό Άνω Καστρίτσι όπως συνηγορούν και ορισμένα από τα ευρήματα (γεωμετρικό νεκροταφείο).

Αντίθετα ο Πάνορμος ταυτίσθηκε με τη θέση «Γκολίμη» (περιοχή Τεκές του Αγίου Βασιλείου-Έφορος αρχαιοτήτων Ν. Ζαφειρόπουλος). Φυσικό και ασφαλές λιμάνι γνωστό και από τον Πελοποννησιακό πόλεμο, αλλά και τον πόλεμο Αχαιών, Αιτωλών και Μακεδόνων, η θέση του απέναντι από τη Ναύπακτο και η απόστασή του από το Ρίο συμφωνούν με τις περιγραφές του Πausανία και μπορούν να δείξουν τη σημερινή του θέση με ασφάλεια.

Σε όλη την περιοχή των Πατρών εντοπίσθηκαν οικισμοί, αλλά είναι χαρακτηριστικό ότι οι περισσότεροι που αναφέρονται στις πηγές και οι πιο σημαντικοί εντοπίσθηκαν στο βόρειο τμήμα της, πράγμα που υποδηλώνει πόσο σημαντικός ήταν ο χώρος αυτός και αυτό οφείλεται και στη γεωγραφική θέση λόγω του περάσματος Ρίου και Αντίρριου.

B. Σύγχρονη γεωγραφία

1.Περιαστική Γεωγραφία

α. Γενικά

Μεγάλο πλεονέκτημα της Αχαϊκής γης θεωρείται η αρμονική συνύπαρξη βουνού και θάλασσας. Στην Αχαΐα αυτή η συνύπαρξη προσφέρει εκπληκτικές εναλλαγές τοπίων και προκλήσεων στον επισκέπτη. Ο Νομός Αχαΐας είναι ένας τόπος ο οποίος αξίζει να τον επισκεφτεί κάθε άνθρωπος και τις 365 ημέρες του χρόνου.

Σε μήκος 125 χιλιομέτρων βρέχεται από θάλασσα. Δεκάδες οι παραλίες, πολυσύχναστες και ερημικές, που διαθέτει. Αυτές είναι παραλίες όλων των τύπων (με άμμο, με αμμοβότσαλο, με βότσαλο, με πέτρες και βράχους) και για όλα τα γούστα (για ηλιοθεραπεία, για κολύμβηση, για ψαροντούφεκο, για ψάρεμα, για καταδύσεις, για ιστιοπλοΐα, για windsurfing).

Ως φυσικό τείχος λες και προστατεύουν τα παράλια οι μοναδικοί ορεινοί όγκοι του Νομού, τα θαυμάσια βουνά του. Αυτά είναι ο Χελμός, ο Ερύμανθος, το Παναχαϊκό, και τα χαμηλότερα το Αφροδίσιο, ο Κλωκός, το Σκιαδοβούνι, τα όρη Σκόλις και Μόβρη. Έχει ενδιαφέρουσα χλωρίδα και πανίδα και προτάσεις αναψυχής για ορειβάτες, πεζοπόρους, αναρριχητές, ανεμοπτεριστές, σκιέρ και φίλους του χιονιού, αλλά και ποδηλάτες βουνού, μανιώδεις καγιάκερς και εραστές του ράφτινγκ. Τα βασικότερα δένδρα τα οποία συναντά κανείς στα πανέμορφα δάση του Νομού είναι τα έλατα, τα πεύκα, οι καστανιές, τα πλατάνια, οι δρύες και οι κουκουναριές. Στο νομό Αχαΐας συναντώνται τα περισσότερα είδη θάμνων και αυτοφυών δένδρων που υπάρχουν στην Ελλάδα.

Σε πολλά σημεία μεταξύ βουνού και θάλασσας παρεμβάλλονται εύφορες πεδιάδες όπως ο κάμπος της Δυτικής Αχαΐας με τις καλλιέργειες οπωροκηπευτικών, δημητριακών και άλλες.

Πεδινές, ημιορεινές και ορεινές περιοχές με ήπιες καλλιέργειες, με μεγάλους ελαιώνες και αμπελώνες, αλλά και μεγάλες εκτάσεις με εσπεριδοειδή (περιοχή Αιγιάλειας) συνθέτουν το φυσικό τοπίο του νομού, το διάσπαρτο από μνημεία της φύσης. Οικότοποι και υδροβιότοποι, ελατοδάση, πευκοδάση, πλατανοδάση, το μοναδικό πευκοδάσος της Στροφυλιάς του οποίου προστατεύεται από τη συνθήκη Ραμσάρ, το δάσος της Κάνισκας, η λίμνη του Πρόκοππου και η λίμνη Τσιβλού, η υπέροχη λίμνη του Λάδωνα, ο υγρότοπος Κοτυχίου, η λιμνοθάλασσα του Πάπα, εκπληκτικά φαράγγια όπως αυτό του Βουραϊκού, πανέμορφα ορεινά και παραθαλάσσια μέρη προσφέρουν στον επισκέπτη της Αχαΐας ένα πλήθος εύκολα προσβάσιμων περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Ποταμοί, λίμνες και εκατοντάδες πηγές στα ορεινά του νομού εξασφαλίζουν, σε όλη την Αχαΐα, καλής ποιότητας πόσιμο νερό. Άφοβα μπορεί κάποιος να εμπιστευθεί το νερό της βρύσης όπου κι αν βρεθεί στην Αχαΐα.

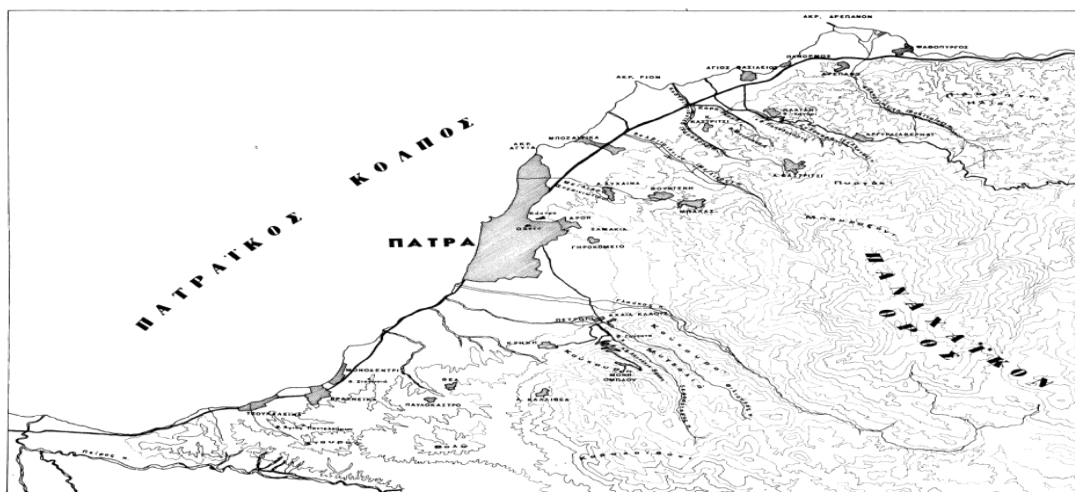
Εικ.13
Χάρτης νομού Αχαΐα

β. Μορφολογία Νομού Αχαΐας

Ο νομός Αχαΐας αποτελεί το γεωγραφικό κέντρο βάρους της περιφέρειας καθώς κατέχει το 29% της συνολικής έκτασης και το 43% του συνολικού πληθυσμού της. Οι ορεινοί όγκοι (65,4%) της συνολικής επιφάνειας του νομού, οι ημιορεινοί (13,8%), οι πεδινοί (20,8%) και οι παράκτιοι χώροι, οι εδαφικές και κλιματικές συνθήκες και τα επιφανειακά νερά ευνοούν την ανάπτυξη. Ο βαθμός φυτοκάλυψης του νομού είναι υψηλότερος και προσεγγίζει το 97% (έκταση 3.233 τετραγωνικά χιλιόμετρα).

Η συνδυασμένη δράση της διάβρωσης και της αποσάθρωσης, η οποία επιταχύνεται λόγω των έντονων βροχοπτώσεων στην Δυτική Ελλάδα, είναι παράγοντες καθοριστικοί στην δημιουργία της σημερινής γεωμορφολογίας. Η περιοχή χαρακτηρίζεται σαν ορεινή - ημιορεινή σε ποσοστό περίπου 60%. Οι κύριοι ασβεστολιθικοί ορεινοί όγκοι αναπτύσσονται στα νότια και είναι το Παναχαϊκό, ο Ερύμανθος και ο Χελμός. Περιφερειακά αυτών αποτυπώνεται μια λοφώδης περιοχή, της οποίας οι κορυφές εμφανίζονται συνήθως στρογγυλεμένες.

Η αποστράγγιση της περιοχής γίνεται μέσω πολυάριθμων ποταμών, χειμάρρων και ρυακιών, τα οποία σχηματίζουν ένα μέτρια αναπτυγμένο υδρογραφικό σύστημα με κοιλάδες ωστόσο συμμετρικές. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ποταμοί παρουσιάζουν εποχιακά κυμαινόμενη μεταφορική ικανότητα, ενώ μέρος των υδάτων κατεισδύει ιστούς ασβεστόλιθους και ρέει δια μέσω καρστικών αγωγών. Τέλος θα πρέπει να τονισθεί το ότι, επειδή οι ποταμοί έχουν μικρή σχετικά προσφορά κλαστικών υλικών και σε συνάρτηση των ανοδικών κινήσεων, δεν αναπτύσσονται μεγάλα δελταϊκά πεδία.

Σχέδιο 1. Χάρτης των χώρων της Πάτρας

2. Αστική γεωγραφία

α. Γενικά

Σήμερα επειδή η Πάτρα δεν έχει αποκτήσει ακόμη ρυθμιστικό σχέδιο, παρά την ύπαρξη του νόμου 2508/1997 που προβλέπει ρυθμιστικό σχέδιο για όλες τις μεγάλες πόλεις, δεν μπορούμε να καθορίσουμε την ευρύτερη περιοχή της. Παρόλα αυτά, το πολεοδομικό της συγκρότημα ευρίσκεται εντός των ορίων 10 δήμων και κοινοτήτων (Πάτρα, Ακταίων, Βραχναίικα, Μιντιλόγλι, Μονοδέντρι, Οβρυά, Παραλία, Ρίο, Ρογίτικα και Τσουκαλείικα), αποτελείται από επάνω από 3234 οικοδομικά τετράγωνα και καταλαμβάνει επιφάνεια 39,3 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Στη γεωγραφική κλίμακα το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας χαρακτηρίζεται από έναν παραλιακό οικιστικό σχηματισμό με βόρεια ανάπτυξη σχετικά πυκνοδομημένου ιστού και με νότια ανάπτυξη αραιότερου ιστού. Ο κύριος συμπαγής όγκος του οικιστικού σχηματισμού περιλαμβάνει το κέντρο και την παλιά πόλη με ανάπτυξη και ανατολικά προς την ενδοχώρα. Ο οικιστικός ιστός της πόλης έχει το χαρακτηριστικό ότι είναι σχετικά αραιός και αν συνδυασθεί με το οδικό και το σιδηροδρομικό δίκτυο δίνει έναν ακαθόριστο και άμορφο χαρακτήρα σε όλη την ευρύτερη πεδινή περιοχή μέχρι τους λοφώδεις όγκους της Πάτρας.

Αυτή η οικιστική αραιή δομή στο κέντρο της Πάτρας δίνει τη δυνατότητα της ύπαρξης ακάλυπτων χώρων, με μικρά κηπάκια, όπου φυτεύονται και υπάρχουν καλλωπιστικοί θάμνοι (αγγελικές και φίκι) οι οποίοι σε συνδυασμό με την ύπαρξη των νεραντζιών δίνουν αυτή τη χαρακτηριστική ευωδία, κυρίως κατά τους μήνες της άνοιξης και η οποία σκεπάζει τις μυρωδιές που κατ' ανάγκη υπάρχουν στις μεγαλουπόλεις από την ύπαρξη των κάδων αποκομιδής απορριμμάτων. Αυτό είναι που ομορφαίνει και την πόλη.

Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό της αστικής γεωγραφίας της Πάτρας είναι η διαίρεσή της στην «Άνω» και «Κάτω» πόλη, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με σκάλες. Αυτό είναι αποτέλεσμα μιας αλληλεπίδρασης ανάμεσα στη φυσική γεωγραφία της περιοχής και του μοντέλου ανθρώπινης κατοίκησης. Η «Κάτω» πόλη, η οποία περιλαμβάνει τον αστικό πυρήνα του 19^{ου} αιώνα και το λιμάνι, ευρίσκεται δίπλα στη θάλασσα και απλώνεται μεταξύ των εκβολών των ποταμών Γλαύκου και Χάραδρου και είναι κτισμένη επάνω σε ένα αρχικά ποταμογενές και ελώδες έδαφος. Αντίθετα η «Άνω» πόλη καλύπτει την περιοχή των παλαιότερων οικισμών, γύρω από το φρούριο, επάνω στις δυτικότερες υπώρειες του Παναχαϊκού όρους (1.926 μέτρα) πριν τον Πατραϊκό Κόλπο.

β. Δασύλλιο της Πάτρας

Ο πευκόφυτος αυτός λόφος αποκαλείται η «βεράντα του Πατραϊκού κόλπου» για την εξαιρετική θέα που προσφέρει. Το «Δασύλλιο» προσφέρεται για περιπάτους αναψυχής, αλλά και για τζόκινγκ. Περπατιέται ευχάριστα χάριν στους διαμορφωμένους δρομίσκους οι οποίοι διασχίζουν και τον δροσερό ίσκιο που προσφέρουν τα πανύψηλα δέντρα.

Εικ.14

Δασύλλιο Πάτρας

Υπάρχει «Δημοτικό» τουριστικό περίπτερο, εναρμονισμένο με το περιβάλλον, από το οποίο μπορεί κανείς να θαυμάσει την Πάτρα, το λιμάνι και τον Πατραϊκό, αλλά και τις χαμηλές ακτές της περιοχής του Μεσολογγίου έως τα βουνά της Ρούμελης. Τις απογευματινές ώρες η κίνηση αυξάνεται καθώς πολλοί είναι εκείνοι που ανηφορίζουν στο «Δασύλλιο» για να δουν τον Πατραϊκό να βάφεται από τα μοναδικά χρώματα του ηλιοβασιλέματος.

γ. Παναχαϊκό Όρος

Το πιο γνωστό βουνό της Πάτρας είναι το Παναχαϊκό. Το Παναχαϊκό όρος (ή *Παναχαϊκός* ή *Βοϊδίας*) είναι το βορειότερο βουνό της Πελοποννήσου. Ευρίσκεται στο κέντρο της Αχαΐας και για τον λόγο αυτό λέγεται και Παναχαϊκό.

Εκτείνεται περίπου 20 χιλιόμετρα σε μήκος από το βορρά ως το νότο. Ο κύριος όγκος του αρχίζει κατ' ευθείαν ανατολικά της πόλης της Πάτρας. Άλλωστε στους κατοίκους της Δυτικής Στερεάς το Παναχαϊκό είναι γνωστό ως *βουνό της Πάτρας*.

Το υψηλότερο σημείο του είναι η κορυφή «*Πύργος του Παλαβού*» ύψους 1.928 μέτρων και άλλες κορυφές ύψους 1.924, 1.925 και 1.926 μέτρων. Άλλη κορυφή του ονομάζεται *Βοϊδίας*. Μεταξύ των δύο κορυφών ευρίσκεται το οροπέδιο *Πρασούδι* ή *όμορφη Λάκκα*. Άλλα οροπέδια είναι ο *Οβρυόκαμπος* και τα οροπέδια της *Ρακίτας* και της *Λουμπίστας*. Οι κορυφές του προσφέρουν εκπληκτική θέα στην πόλη της Πάτρας και προς τα βουνά της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας. Από τις κορυφές σχεδόν του Παναχαϊκού πηγάζουν οι ποταμοί «Γλαύκος» και «Φοίνικας». Μάλιστα ο ορεινός ρους του ποταμού Γλαύκου διαχωρίζει το νοτιοδυτικό τμήμα του Παναχαϊκού, το οποίο είναι γνωστό ως *Μικρός Παναχαϊκός* ή *Ομπλός* και στο οποίο ευρίσκεται και η μονή Ομπλού.

Εικ.15
Άποψη του Παναχαϊκού

Εικ.16

Σήμερα το Παναχαϊκό Όρος

Οι χιονοπτώσεις είναι κοινές στις περιοχές άνω των 1.000 μέτρων το χειμώνα. Οι κυριότεροι οικισμοί ευρίσκονται στους πρόποδες του όρους και γίνονται σπανιότεροι με την άνοδο του υψομέτρου. Υπάρχει περιορισμένη δασοκάλυψη στο δυτικό και στο νότιο μέρος. Το Παναχαϊκό είναι από τα πιο ασταθή γεωλογικά εδάφη της χώρας.

Στην υποβάθμιση της χλωρίδας και της πανίδας του βουνού έχουν συμβάλει τα μέγιστα η υπερβόσκηση, η λαθροθηρία, οι συνεχείς δασικές πυρκαγιές, η ανεξέλεγκτη διάνοιξη ορεινών δρόμων και η άναρχη εξάπλωση των οικισμών στα χαμηλότερα υψόμετρα. Έτσι ένα μεγάλο μέρος του βουνού είναι γυμνά ή άγονα εδάφη με πτώδη βλάστηση, η οποία καλύπτει και ένα μεγάλο μέρος του νότιου μέρους.

Τα καλλιεργήσιμα εδάφη καλύπτουν το δυτικό και ανατολικό μέρος. Οι χείμαρροι και τα ρεύματα είναι γύρω από το βουνό. Το κεντρικό μέρος του βουνού είναι το άγονο έδαφος. Τα λιβάδια καλύπτουν το δυτικό μέρος, το κεντροδυτικό, το βόρειο και το ανατολικό μέρος. Υποβαθμισμένα και αραιά δάση υπάρχουν στο δυτικό μέρος, στο βόρειο μέρος και το ανατολικοκεντρικό μέρος.

Εικ.17

Εικ.18

Εικ.19

Απόψεις του Παναχαϊκού όρου

δ. Παραλιακό μέτωπο της πόλης της Πάτρας

Όπως θα ήταν φυσικό και σε οποιαδήποτε άλλη παραθαλάσσια πόλη, η ανάπτυξη του πολεοδομικού ιστού της εξελίχθηκε σε άμεση συνάρτηση με τις εργασίες κατασκευής του λιμανιού. Η σχέση αυτή εντείνεται ευθέως ανάλογα με τον βαθμό οικονομικής και εμπορικής συσχέτισης των δύο αυτών πόλων, της πόλης και του λιμανιού, αφού η εκμετάλλευση του δεύτερου καθορίζει και την οργάνωση των χρήσεων και των δομών της πρώτης.

Από τη σύνταξη του πρώτου πολεοδομικού σχεδίου της πόλης της Πάτρας, το 1829 από τον Σταμάτη Βούλγαρη, διαφαίνεται η σημαίνουσα θέση του λιμένα της πόλης (που τότε είχε περισσότερο το χαρακτήρα θαλάσσιου μετώπου) αφού η προκυμαία και το φρούριο είναι τα δύο βασικά στοιχεία που καθορίζουν τον προσανατολισμό των αξόνων για το σχέδιο της Κάτω και Άνω Πόλης αντίστοιχα.

Μπορεί η πρόθεση του μελετητή τότε να μην μετουσιώθηκε τελικά απόλυτα στην υλοποίηση καθώς η παραλιακή ζώνη, που θα οριοθετούσε τη βόρεια πλευρά της πόλης και για την οποία ο Βούλγαρης διέθεσε την αμοιβή του προβλέποντας το σχεδιασμό ενός γραμμικού άλσους, κατέληξε να οικοπεδοποιηθεί και στη συνέχεια να αξιοποιηθεί και για τη διέλευση της σιδηροδρομικής γραμμής καταστρέφοντας στην ουσία την έξοδο των κάθετων αξόνων προς τη θάλασσα.

Ο στόχος ωστόσο του πολεοδομικού σχεδιασμού του Βούλγαρη ήταν ακριβώς αυτός, ειδικά για το τμήμα της Κάτω Πόλης να επικοινωνήσει δηλαδή ο αστικός ιστός με το φυσικό στοιχείο της θάλασσας. Ο στόχος αυτός εξέφραζε μια αρχή πολεοδομικού σχεδιασμού, αρκετά διαδεδομένη ήδη εκείνη την περίοδο στο σχεδιασμό των ευρωπαϊκών πόλεων, η οποία είχε θεμελιωθεί από την μεσαιωνική οικοδομική νομοθεσία και συνοψιζόταν στην εξής απαίτηση «η θέα τοπίου, δημόσιου σήματος ή μνημείου, είναι δικαίωμα του κάθε πολίτη».

Αυτός ακριβώς ο θαλάσσιος προσανατολισμός της πόλης εκφράσθηκε απρόσκοπτα για τουλάχιστον έναν αιώνα από την εφαρμογή αυτής της πρώτης απόπειρας πολεοδομικού σχεδιασμού της Πάτρας, ωστόσο τα χρόνια που ακολούθησαν η επέκταση των αστικών υποδομών φαίνεται να έγινε απλώς παράλληλα με το υδάτινο μέτωπο χωρίς καμία ουσιαστική συσχέτιση με αυτό.

Οι αυξανόμενες ανάγκες λειτουργίας του αρχικού λιμένα, ο οποίος εξελίχθηκε σε εκτεταμένη λιμενική ζώνη με συνεχώς διευρυνόμενα όρια, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των συναφών εγκαταστάσεων στην γενικότερη παραθαλάσσια περιοχή διαμόρφωσε και τις αντίστοιχες χρήσεις γης στον ιστό της πόλης που εφάπτεται με τα σύνορα του λιμανιού.

Σε βάθος χρόνου η οργανική αυτή εγκατάσταση παραλιμενικών λειτουργιών και χρήσεων, στην εν λόγω ζώνη, απέκλεισε την έξοδο «παραδοσιακών» αστικών χρήσεων όπως η οικιστική, πολιτιστική και εμπορική προς τη θάλασσα ώστε να διαμορφωθεί μια πραγματικά συνεκτική και αλληλεπιδρόμενη σχέση, η οποία μέχρι σήμερα υφίσταται κυρίως, ίσως και αποκλειστικά τώρα πλέον, με οικονομικούς όρους.

Εκ.20

Παραλιακό μέτωπο της παλιάς Πάτρας

Μια υποτυπώδη τέτοια αφορμή συσχέτισης με το υδάτινο στοιχείο της πόλης έδινε μέχρι σχετικά πρόσφατα η ύπαρξη του ιστορικού φάρου του μώλου Αγίου Νικολάου ο οποίος, μαζί με την εξέδρα που τον περιέβαλε, διαμόρφωνε «μία πλατεία εν μέση θαλάσσης», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον Τύπο την περίοδο της πρώιμης λειτουργίας του.

Ο φάρος, ο οποίος είχε κατασκευασθεί το 1874-78, κατεδαφίστηκε το 1972 κατόπιν συνοπτικής απόφασης της δημοτικής αρχής. Μέχρι τότε αποτελούσε για την Πάτρα ιστορικό τοπόσημο αφού, όπως αναφέρεται ήταν το τέλος ή καλύτερα ο προορισμός μιας μεγάλης βόλτας που άρχιζε από την οδό Αγίου

Νικολάου στο ύψος με την οδό Μαιζώνος και συνεχιζόταν μέσα στη θάλασσα, κατά μήκος του μώλου. Από τον φάρο ανοιγόταν δραματική η θέα των απέναντι βουνών, της Βαράσοβας ή Κρυονερίου και της Κλόκοβας ή Παλιοβούνας, τα οποία δημιουργούσαν το όριο του Πατραϊκού Κόλπου.

Η πόλη έχει αναπτυχθεί σε μία γραμμική διάταξη της οποίας τα δύο άκρα της εκτείνονται για να προσπεράσουν το βόρειο και νότιο όριο του λιμανιού αντίστοιχα.

Εσχάτως η Πάτρα παρουσιάζει το εξής πολεοδομικό παράδοξο είναι ίσως η μόνη παραθαλάσσια πόλη η οποία φαίνεται χωροταξικά να αγνοεί τον έναν από τους δύο βασικότερους παράγοντες που διαμόρφωσαν την τοπογραφία της, τη θάλασσα. Η επιβλητική φιγούρα του Παναχαϊκού όρους που συμπλήρωνε αυτό το δίπολο ήταν προφανώς εκτός στόχου, αλλά και σαφώς πιο δύσκολο να αγνοηθεί πολεοδομικά.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η οπτική, αλλά και η με ποικίλους τρόπους ουσιαστική φυγή της πόλης προς τη θάλασσα, ευρίσκεται υπό την ομηρία της καλής λειτουργίας του λιμενικού οργανισμού, γεγονός που αφήνει πλέον λίγα περιθώρια για την αποκατάσταση του ζωτικού δεσμού της πόλης με το θαλάσσιο μέτωπο. Λίγα, αλλά όχι ανύπαρκτα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

**ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ
ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Στην Πάτρα σε ιδιωτικούς κήπους υπάρχουν πολλά είδη καλλωπιστικών φυτών τα οποία προσδίδουν χάρη και χρώμα στην πόλη διορθώνοντας την παραφωνία που δημιουργούν οι ογκώδεις και πανομοιότυπες πολυκατοικίες. Τα εν λόγω φυτά χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τα αειθαλή και τα φυλλοβόλα.

ι. Καλλωπιστικά δένδρα.

Α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα.

Στους ιδιωτικούς κήπους της πόλης των Πατρών χρησιμοποιούνται πολλά καλλωπιστικά δένδρα, ιδιαίτερα στις μονοκατοικίες μιας και οι άνθρωποι έχουν περισσότερο χώρο. Τα κυριότερα αειθαλή δένδρα τα οποία συναντώνται στην πόλη των Πατρών είναι η αριά, η ελιά, το κυπαρίσσι, η μαγνόλια, η νεραντζιά, ο φοίνικας ο κανάριος και η χαρουπιά.

1. ΑΡΙΑ

Quercus ilex

Οικογένεια: Fagaceae

(κοινό όνομα: βελανιδιά)

Καταγωγή: Κατάγεται από την Βόρεια Αφρική.

Εικ.21
Αριά

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές δικότυλο δένδρο μεγάλης ανάπτυξης με πράσινα λεία φύλλα στην επάνω επιφάνεια και χνουδωτή από κάτω. Το φύλλα του ποικίλλουν. Το ύψος του φθάνει μέχρι τα 25 μέτρα και η διάμετρος τα 8-10 μέτρα. Έχει σχετικά αργή ανάπτυξη, αλλά είναι υπεραιώνιο δέντρο με 70-80 χρόνια ζωής.

Εδαφολογικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε βαθιά στραγγιζόμενα εδάφη, αντέχει όμως και σε ασβεστώδη. Είναι ανθεκτικό σε παραθαλάσσιες περιοχές και κλίματα, αλλά και σε διαφορετικούς τύπους εδαφών. Αντέχει τους δυνατούς άνεμους, καθώς σε σκιερές και ηλιόλουστες τοποθεσίες.

Κλάδευμα: Η αριά θέλει αραιό κλάδευμα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και εμβολιασμό.

Είδη: Το είδος είναι κυρίαρχο στην Μεσόγειο. Υπάρχουν περίπου 600 είδη βαλανιδιάς.

Τα κυριότερα είδη στην Ελλάδα και στην Κύπρο είναι τα εξής:

- α) Η ήμερη βελανιδιά (*Quercus aegilopis*).
- β) Δρυς η έμμισχος (*Quercus robur*).
- γ) Δρυς η άμισχος (*Quercus partaea*).
- δ) Δρυς η μακεδονική (*Quercus trojana*).
- ε) Δρυς η κήρρις (*Quercus coccinea*).
- ζ) Δρυς η λάτζια (*Quercus alnifolia*).
- η) Δρυς η βορική (*Quercus infectoria*).
- θ) Δρυς το πουνάρι (*Quercus coccifera*).

Ασθένειες: Προσβάλλεται από διάφορους παθογόνους οργανισμούς. Οι ασθένειες μπορεί να προσβάλουν διαφορετικούς φυτικούς ιστούς. Επίσης μπορεί να υποστεί νέκρωση κλαδιών και ο κορμός να εμφανίσει υγρά έλκη.

Καλλωπιστική αξία: Επειδή έχει μεγάλη διάρκεια ζωής και πυκνό φύλλωμα κατάλληλο για μεμονωμένες φυτεύσεις και με πολλές αντοχές.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική: Χρησιμοποιείται σε πλατείες, σε δεντροστοιχίες πεζοδρομίων, σε κήπους για σκιά. Συναντάται επίσης σαν αυτοφυές φυτό σε βουνά. Τα τελευταία χρόνια γίνεται χρήση του φυτού σαν βιοδείκτης των μεσογειακών οικοσυστημάτων.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Χρησιμοποιείται για την δημιουργία Bonsai.

γ. Άλλες χρήσεις: Χρησιμοποιείται για ζωτροφές για την εκτροφή ζώων, καθώς και την παραγωγή βαλανιδιών και καυσόξυλων. Επίσης γίνεται χρήση στην ναυπηγική, στην επιπλοποιία και τέλος στην κατασκευή σανίδων και δοκαριών.

2. Ελιά

Olea europea

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Η ελιά είναι γνωστή από την αρχαιότητα και πιθανότατα κατάγεται από την Ανατολική Μεσόγειο. Οι Έλληνες ήταν ο πρώτος λαός που καλλιέργησε την ελιά στη μεσογειακή λεκάνη. Σύμφωνα με τη μυθολογία πατρίδα της ελιάς είναι η Αθήνα και η πρώτη ελιά φυτεύτηκε από την Αθηνά στην Ακρόπολη.

Εικ.22
Ελιά

Βοτανική περιγραφή: Η ελιά είναι αειθαλές δένδρο και ανήκει στο γένος των καρποφόρων. Έχει ύψος έως 10 μέτρα και αντίστοιχο πλάτος. Έχει φύλλα αντίθετα, λογχοειδή, δερματώδη και σκουροπράσινα στην άνω επιφάνεια και αργυρόχρωα στην κάτω. Τα άνθη της είναι λευκά και αρωματικά. Ανθίζει στο τέλος της άνοιξης και αρχές του καλοκαιριού. Έχει εδώδιμους καρπούς οι οποίοι συλλέγονται στο τέλος του φθινοπώρου και αρχές χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες θέσεις σε άγονα και ξηρά, ουδέτερα και αλκαλικά εδάφη. Είναι ευαίσθητη στους δυνατούς παγετούς. Τα δένδρα φυτεύονται σε ευθείες σειρές ή σε ρομβοειδείς διατάξεις.

Κλάδευμα: Το κλάδευμα μπορεί να γίνει κατά την συγκομιδή ή να αρχίσει μετά την συγκομιδή ή και σε όλη την περίοδο του φθινοπώρου μέχρι τους πρώτους ανοιξιάτικους μήνες.

Το κλάδευμα αποσκοπεί στα εξής:

- α. Να φέρει την ισορροπία ανάμεσα στην βλάστηση και στην καρποφορία.
- β. Να ελαχιστοποιήσει την μη παραγωγική περίοδο.
- γ. Να παρατείνει την περίοδο σταθερής απόδοσης καρπού.
- δ. Να αποφύγει την πρόωρη παρακμή του δένδρου.
- ε. Να αυξήσει τα οικονομικά οφέλη.
- στ. Να αποφύγει την σπάταλη υγρασίας στα ξηρικά χωράφια.

Υπάρχουν διάφοροι τύποι κλαδεύματος. Αυτοί είναι οι εξής:

- α. Κλάδευμα για την διαμόρφωση κόμης.
- β. Κλάδευμα καρποφορίας.
- γ. Κλάδευμα ανανέωσης.
- δ. Κλάδευμα για τα παγόπληκτα
- ε. Θερινά κλαδέματα

Άρδευση: Η άρδευση έχει ευνοϊκές επιδράσεις στην βλάστηση και στην καρποφορία της ελιάς. Η ελιά είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη κατά την περίοδο ανθοφορίας (Απρίλιο-Μάιο) και για αυτό το λόγο η άρδευση πρέπει να αρχίσει έγκαιρα πριν διψάσει το φυτό, γεγονός το οποίο προκαλεί ανθόπτωση και μειώνει την παραγωγή.

Πολλαπλασιασμός: Η ελιά πολλαπλασιάζεται εύκολα και με πολλές τεχνικές. Πολλαπλασιάζεται τόσο εγγενώς με εμβολιασμό της επιθυμητής ποικιλίας σε υποκείμενα, συνήθως σπορόφυτα αγριελιάς όσο και αγενώς με σκοπό την παραγωγή αυτόρριζων φυτών με διάφορους τρόπους.

Είδη και ποικιλίες: Η ελιά περιλαμβάνει τα εξής είδη:

1. Ελαία η αγρία (*Olea silvestris*), κοινώς αγριελιά.
Ελαία η ευρωπαϊκή (*Olea europaea*) ή κοινή: Αυτή είναι το συνηθέστερο καλλιεργούμενο είδος.
2. Ελαία η αιολόκαρπος (*Olea aeolocarpus*).
3. Ελαία η ηδύκαρπος (*Olea nigra dulcis*).
4. Ελαία η ισπανική (*Olea hispanica*).
5. Ελαία η κρανιόμορφος (*Olea craniomorpha*), κοινώς σουμβολιά.
6. Ελαία η κρεμοκλαδής (*Olea pendulata*), κοινώς κρεβατοελιά.
7. Ελαία η κωνική (*Olea conica*).
8. Ελαία η λευκόκαρπος (*Olea leucocarpa*).
9. Ελαία η μακρόκαρπος (*Olea macrocarpa*), κοινώς αετονυχολιά.
10. Ελαία η μαστοειδής (*Olea mamillaris*).
11. Ελαία η πρώιμος (*Olea precox*), κοινώς καλοκαιρίδα.
12. Ελαία η στρεπτή (*Olea contorta*), κοινώς στριφολιά.
13. Ελαία η στρογγυλοειδής (*Olea rotunda virida*).
14. Ελαία η υποστρόγγυλος (*Olea subrotunda*).
15. Ελαία η σφαιρική (*Olea sphaerica*).
16. Ελαία η υπόχλωρος (*Olea virida*).

ί. Εχθροί:

α. Ο δάκος (*Dacus oleae*): Είναι μια μικρή μύγα μήκους 5 χιλιοστών. Έχει 3-4 γενεές το χρόνο. Διαχειμάζει κυρίως ως νύμφη σε πεσμένους καρπούς στο έδαφος και ως ενήλικο σε προφυλαγμένες θέσεις. Η ωτοκία αρχίζει όταν ο καρπός πλησιάζει στο τελικό του μέγεθος (αρχές Ιουλίου). Η καταπολέμηση γίνεται στο μεγαλύτερο μέρος της από συνεργεία της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με δολωματικούς ψεκασμούς.

β. Η καλόκορη (*Calocoris trivialis*): Το τέλειο έντομο είναι σαν μια μικρή στενόμακρη βρομούσα 7-8 χιλιοστά χρώματος καστανοπράσινου.

γ. Ο πυρηνοτρήτης (*Prays oleae*): Είναι μια μικρή τεφρόλευκη ή ανοικτοκάστανη πεταλούδα μήκους 6-6,5 χιλιοστά. Έχει 3 γενεές το έτος. Κάθε γενεά προσβάλλει διαφορετικό όργανο φυτού. Έτσι η πρώτη γενεά είναι η φυλλόβια, η δεύτερη γενεά είναι η ανθόβια και η τρίτη η καρπόβια.

δ. Ο ρυγχίτης (*Rhynchites cribripennis*): Είναι μικρό κολεόπτερο μήκους 5-6 χιλιοστά. Ολοκληρώνει μια γενεά σε 2 χρόνια.

ε. Η ψύλλα ή βαμβακάδα (*Eurhyllura olivina*): Το ακμαίο έχει μήκος 2-3 χιλιοστά και πράσινο χρώμα.

Για την καταπολέμηση των παραπάνω εχθρών, εκτός του δάκου και των κοκκοειδών, γίνονται 3 ψεκασμοί κατά την διάρκεια της άνοιξης.

ίί. Ασθένειες: Η ελιά πολύ συχνά προσβάλλεται από μυκητολογικές ασθένειες. Διάφοροι μύκητες όπως είναι το κυκλοκόνιο, το γλοιοσπότιο και η κερκόσπορα και διάφοροι άλλοι προσβάλλουν το φυτό. Σε αυτές τις περιπτώσεις συνίστανται προληπτικοί ψεκασμοί με χαλκούχα.

Το δένδρο επίσης προσβάλλεται από βακτηριολογικές ασθένειες όπως η καρκίνωση ή φυματίωση της ελιάς. Η ασθένεια είναι διαδεδομένη σε όλες τις ελαιοκομικές περιοχές του κόσμου. Σύμπτωμά της είναι ο σχηματισμός εξογκωμάτων στους κλαδίσκους, στον κορμό, στις ρίζες και σπανιότερα στα φύλλα.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική του αξία της οφείλεται στον πρασινωπό χρωματισμό των φύλλων και στη χάρη που προσδίδουν οι καρποί του φυτού σαν σύνολο.

Χρήσεις

α. Στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μεμονωμένα ή σε ομάδες. Συχνά κανείς βλέπει ελιές, σε κήπους ή αυλές, να στέκουν γύρω από παραδοσιακά ή μοντέρνα κτίρια. Επίσης χρησιμοποιείται σε εκκλησίες ή αρχαιολογικούς χώρους. Η αντοχή της στη σκόνη και στη ρύπανση την κάνουν ιδανική για την πόλη.

β. Στην μαγειρική: Η ελιά χρησιμοποιείται ευρέως είτε ως φαγητό ή ύστερα από επεξεργασία ως λάδι.

3. Κυπαρίσσι

Cupressus sempervirens

Οικογένεια: Cupressaceae

Καταγωγή: Το κυπαρίσσι κατάγεται από τη Μεσόγειο.

Εικ.23
Κυπαρίσσι

Βοτανική περιγραφή: Το κυπαρίσσι είναι αειθαλές δένδρο με μέγιστο ύψος τα 30 μέτρα και μέγιστο πλάτος τα 4 μέτρα. Ο ρυθμός ανάπτυξης του δένδρου είναι μάλλον αργός. Η κόμη του είναι κωνική και πυραμιδοειδής με πυκνή βλάστηση. Τα κλαδιά του είναι ορθόκλαδα ή πλαγιόκλαδα. Τα φύλλα του είναι λεπτοειδή, σταυρωτά και αρωματικά και στα νεαρά φυτά είναι βελονοειδή. Τα άνθη είναι μικρά μονογενή. Ανθίζει από τον Ιανουάριο έως τον Απρίλιο. Ο καρπός είναι ξυλώδης και σφαιρικός.

Εδαφολογικές απαιτήσεις: Το φυτό δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά το έδαφος. Αναπτύσσεται ακόμα και σε ξηρά και άγονα, όξινα ή αλκαλικά, εδάφη. Αγαπά τις ηλιόλουστες θέσεις και αντέχει στους ισχυρούς ανέμους και στις υψηλές θερμοκρασίες. Δεν είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό φυτό στο πολύ κρύο.

Αρδευση: Πρέπει να αρδεύεται αραιά για να προσλαμβάνει όλα τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά.

Πολλαπλασιασμός: Το κυπαρίσσι πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο την άνοιξη και πιο σπάνια με μοσχεύματα. Τα νεαρά φυτά μεταφυτεύονται με ευκολία αρκεί να μείνουν ακέραιες οι ρίζες του.

Ασθένειες: Συνηθισμένη ασθένεια του δένδρου είναι το καρκίνωμα το οποίο δημιουργεί σταδιακό μαρασμό στο δένδρο.

Καλλωπιστική αξία: Το δένδρο οφείλει την καλλωπιστική του αξία στο κωνικό του σχήμα και στο πλούσιο φύλλωμά του, αλλά και στους ξύλινους καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό που αγαπούν οι ιδιώτες να έχουν στους κήπους τους. Λειτουργεί ως φράκτης, βοηθά στο περιορισμό του θορύβου και οριοθετεί με κομψό τρόπο τους χώρους. Σύνηθες είναι να το βρίσκει κανείς και σε κοιμητήρια, σε πάρκα και σε δημόσιους χώρους, ατομικά ή σε συστάδες.

4.Νεραντζιά

Citrus aurantium

Οικογένεια: Rutaceae

Καταγωγή: Η νεραντζιά κατάγεται από το Βιετνάμ. Είναι πολύ γνωστό δένδρο και καλλιεργείται σε πολλές τροπικές περιοχές και στις χώρες της Μεσογείου.

Εικ.24
Νεραντζιά

Βοτανική περιγραφή: Η νεραντζιά είναι αειθαλές δένδρο με σφαιρική κόμη. Φτάνει σε ύψος έως τα 10 μέτρα και σε πλάτος έως τα 6 μέτρα. Ο κορμός της είναι λείος και έχει αγκαθωτούς βλαστούς. Τα φύλλα της είναι πράσινα, ωοειδή και στιλπνά με δύο πλατιά ελασματοειδή πτερύγια στο μίσχο. Έχει λευκά και πολύ εύοσμα άνθη. Ο καρπός της είναι σφαιρικός, χρώματος πορτοκαλί, εδώδιμος και πλούσιος σε βιταμίνη C.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες τοποθεσίες, σε γόνιμα, ουδέτερα ή ελαφρά όξινα και μέτρια υγρά εδάφη.

Κλάδευμα: Η νεραντζιά κλαδεύεται ελαφρά αρχές άνοιξης.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται αμέσως μετά την συλλογή. Είναι γερό και ανθεκτικό φυτό και για το λόγο αυτό συχνά επάνω του εμβολιάζονται άλλα συγγενικά είδη.

Είδη: Η νεραντζιά περιλαμβάνει περίπου 15 είδη αειθαλών θάμνων και μικρών δένδρων τα οποία προέρχονται από τροπικές και υποτροπικές περιοχές και είναι γνωστά ως εσπεριδοειδή.

Εχθροί: Εχθροί του φυτού είναι η μύγα, η κόκκινη ψώρα και η εριώδης αλευρώδης.

Καλλωπιστική αξία: Το φύλλωμα, τα λευκά άνθη και τα φρούτα προσδίδουν στο φυτό μια ιδιαίτερη χάρη που το καθιστούν ξεχωριστό δένδρύλλιο.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου: Η νεράντζια χρησιμοποιείται κατά κόρον από τους δήμους σε κάθε πιθανό μέρος, αλλά ιδιαίτερα αγαπητό είναι και από τους ιδιώτες καθώς ευρίσκεται σε πολλούς κήπους του δήμου Πατρών.

β. Χρήση στην ζαχαροπλαστική: Γνωστή είναι και η χρήση του καρπού του φυτού στην ζαχαροπλαστική. Είναι αγαπημένο γλυκό του κουταλιού ανά την Ελλάδα και ξεχωρίζει για τη γεύση και το άρωμά του.

5.Φοίνικας ο κανάριος

Phoenix canariensis

Οικογένεια: Palmae

Καταγωγή: Κατάγεται από την τροπική και υποτροπική Ασία και Αφρική.

Εικ.25
Φοίνικας ο κανάριος

Βοτανική περιγραφή: Ο φοίνικας είναι αειθαλές δένδρο. Έχει μέγιστο ύψος έως και 20 μέτρα και πλάτος έως και 10 μέτρα. Στην κορυφή του δένδρου υπάρχει ένας ρόδακας από μεγάλα φύλλα. Ο κορμός σχηματίζεται από τη βάση των παλαιών φύλλων. Τα φύλλα του είναι μεγάλα, σύνθετα πτεροειδή και πράσινα. Τα άνθη του είναι μικρά, μονήρη και κίτρινα. Έχει καρπούς οι οποίοι είναι πορτοκαλί χρώματος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ο φοίνικας ο κανάριος δεν έχει πολλές απαιτήσεις σχετικά με το έδαφος. Ευδοκίμει σε ηλιόλουστες τοποθεσίες. Αναπτύσσεται ακόμη και σε άγονα και ξηρά εδάφη και σε υψηλές θερμοκρασίες. Δεν αντέχει όμως εύκολα στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Κλάδευμα: Δεν κλαδεύεται, αλλά γίνεται αφαίρεση φύλλων όποτε κρίνεται απαραίτητο.

Πολλαπλασιασμός: Ο φοίνικας πολλαπλασιάζεται με σπόρο. Το είδος *dactylifera* αναπαράγεται και με ιστοκαλλιέργεια. Η μεταφύτευση γίνεται σε μπάλα χώματος, αλλά χρειάζεται προσοχή επειδή έχει πασσαλώδη ρίζα.

Εχθροί: Το έντομο κόκκινο σκαθάρι (*Rhynchophorus ferrugineus*) επιτίθεται στους φοίνικες. Είναι έντομο που ενδημεί στους κορμούς των φοινικοειδών και σταδιακά τα καταστρέφει. Το έντομο κινείται γρήγορα και εμφανίζεται και σε μη προσβεβλημένες περιοχές.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φοίνικα οφείλεται στην όψη όλου του δένδρου. Ο εντυπωσιακός κορμός, τα μεγάλα φύλλα, καθώς και οι χρωματιστές ανθοταξίες, καθιστούν το φυτό μοναδικά ξεχωριστό ακόμα και στα μάτια των πιο απαιτητικών.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Ο φοίνικας χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στην αρχιτεκτονική των κήπων. Το αγαπημένο φυτό των διακοσμητών, χρησιμοποιείται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους καθώς δίνει την αίσθηση ότι ευρίσκεσαι κανείς σε τροπικό μέρος. Φοίνικα μπορεί κάποιος να δει σε πάρκα και σε πλατείες μεμονωμένα ή σε ομάδες.

6. Χαρουπιά

Ceratonia siliqua

Οικογένεια: Leguminosae

Καταγωγή: Η χαρουπιά κατάγεται από τη Μέση Ανατολή. Εκτός από τις Μεσογειακές χώρες, καλλιεργείται στην Αυστραλία, στη Βόρεια Αμερική και την Νότια Αφρική.

Εικ.26
Χαρουπιά

Βοτανική περιγραφή: Η χαρουπιά είναι δένδρο αειθαλές μετρίου μεγέθους. Φθάνει έως τα 10 μέτρα σε ύψος και έως τα 8 μέτρα σε πλάτος. Έχει σφαιρική κόμη. Ο κορμός είναι κοντός και καστανού χρώματος. Τα φύλλα της είναι σύνθετα και δερματώδη. Τα άνθη της είναι διγενή ή μόνο αρσενικά, πρασινωπά και με δυσάρεστη οσμή. Οι καρποί της χαρουπιάς είναι εδώδιμοι και ομοιάζουν με χονδρά φασόλια, τα λεγόμενα χαρούπια.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες θέσεις, ακόμη και σε ξηρά και άγονα εδάφη και σε θερμές περιοχές. Είναι ανθεκτικό φυτό στη μόλυνση των μεγαλουπόλεων.

Κλάδευμα: Η χαρουπιά κλαδεύεται σε σχήμα σφαιρικό. Το κλάδευμα πρέπει να είναι ελαφρύ και να αποσκοπεί στην ανάπτυξη νέας βλάστησης, καθώς και στην αφαίρεση των ξηρών κλαδιών ώστε να εισέρχεται ηλιακό φως στο εσωτερικό του δένδρου.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρους και με εμβολιασμό των άγριων αυτοφυών φυτών.

Ποικιλίες: Η χαρουπιά περιλαμβάνει διάφορες ποικιλίες. Αυτές είναι τα κομπωτά, τα κοντοχάρουπα, τα μακροχάρουπα, τα άγρια, τα αποστολίτικα και τα ήμερα.

Εχθροί και ασθένειες: Η χαρουπιά έχει να αντιμετωπίσει πολλά φυτικά και ζωικά παράσιτα, τα οποία δύσκολα καταπολεμούνται. Χρειάζεται συχνό καθαρισμό, ψεκασμούς με διάφορα εντομοκτόνα και εφαρμογή εμβολιασμού.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται κυρίως στο πλούσιο φύλλωμά του.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται σε πάρκα κυρίως επειδή έχει καλή σκιά. Παρά το ότι οι καρποί κατά πολλούς έχουν δυσάρεστη μυρωδιά, εντούτοις το φυτό ευρίσκει θέση σε πολλούς κήπους των Πατρών, προφανώς για την αισθητική του αξία.

β. Άλλες χρήσεις: Η χαρουπιά χρησιμοποιείται στο χώρο των οινοπνευματωδών ποτών. Επίσης οι καρποί της αλευροποιούνται και παρασκευάζεται ένα αλεύρι κατάλληλο για βρεφικές και παιδικές ασθένειες.

Β. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα

Τα κυριότερα φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα τα οποία χρησιμοποιούνται για φύτευση σε ιδιωτικούς κήπους στην πόλη των Πατρών είναι η ακακία Κωνσταντινουπόλεως, η γιακαράντα, η ιτιά η κλαίουσα, η κερκίς ή κουτσουπιά, ο προύνος ο πισσάρδειος, και το σφενδάμι το νεγούδιο.

1.Ακακία Κωνσταντινουπόλεως

Albizzia julbrissim

Οικογένεια: Leguminosae

Καταγωγή: Η ακακία Κωνσταντινουπόλεως συναντάται ως ενδημικό φυτό στην Ιαπωνία, στην Ανατολή και στην Αυστραλία.

Εικ.27

Ακακία Κωνσταντινουπόλεως

Βοτανική περιγραφή: Η ακακία Κωνσταντινουπόλεως είναι φυλλοβόλο δένδρο που αναπτύσσεται εύκολα. Φθάνει σε ύψος έως 10 μέτρα και σε διάμετρο κόμης έως 8 μέτρα. Η κόμη της είναι ομπρελοειδής. Τα φύλλα της είναι καταπράσινα, σύνθετα και πτεροειδή, αποτελούμενα από 40 έως 60 στενόμακρα φυλλάρια που διπλώνουν τη νύκτα. Τα άνθη της είναι λευκορόδινα, σφαιρικά και φύονται σε επάκριες ταξιανθίες φόβες. Οι καρποί της είναι χέδρωπες μακρόστενοι, μήκους 15 έως 25 εκατοστά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αγαπά τα σημεία με ηλιοφάνεια, αλλά μπορεί να αναπτυχθεί και σε μέρη με σκιά. Σχετικά με το έδαφος δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις. Είναι ανθεκτική στη ξηρασία, στα αλατούχα εδάφη και στο ψύχος.

Κλάδευμα: Είναι επιθυμητό το ετήσιο κλάδευμα για την διατήρηση του σχήματος του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρους που φυτρώνουν εύκολα. Οι σπόροι επειδή είναι σκληροί 12 ώρες πριν φυτευθούν πρέπει να μπουν σε ζεστό νερό.

Είδη: Το γένος Albizzia περιλαμβάνει 150 περίπου είδη δένδρων και θάμνων που προέρχονται από τροπικές και υποτροπικές περιοχές.

Ασθένειες: Κατά περιπτώσεις προσβάλλεται από το μύκητα Fusarium, ο οποίος προκαλεί ασθένεια στα αγγεία.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στη μορφή της κόμης του και στην πλούσια, αραχνούφαντη και παρατεταμένη ανθοφορία του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό κατάλληλο για διαφορές χρήσεις. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να φυτευθεί μοναχικά σε κήπους όπου προσφέρει πλούσια σκίαση. Επίσης χρησιμοποιείται σε δενδροστοιχίες σε πάρκα, σε κήπους και σε διάφορους άλλους χώρους. Συνδυάζεται εύκολα με άλλα δένδρα προσφέροντας ιδιαίτερο αισθητικό αποτέλεσμα.

2. Γιακαράντα

Jacaranda acutifolia ή *Jacaranda mimosifolia*

Οικογένεια: Bignoniaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αμερική και τις Δυτικές Ινδίες.

Εικ.28
Γιακαράντα ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Η γιακαράντα είναι φυλλοβόλο δένδρο με κόμη ανώμαλα σφαιρική. Οι διαστάσεις της σε ύψος φθάνουν τα 10 έως 15 μέτρα και σε διάμετρο τα 6 έως 10 μέτρα. Ο φλοιός του κορμού είναι αρχικά λείος, αλλά στα μεγαλύτερα ηλικιακά δένδρα αποκτά πυκνές και βαθιές ρυτίδες. Τα φύλλα της είναι πτερωτά, μεγάλα, πολύ πράσινα και συνήθως αποτελούνται από πλήθος μικρών φύλλων. Τα άνθη είναι μπλε, μωβ και σπανιότερα λευκά και σχηματίζουν μακριές ταξιανθίες. Οι καρποί είναι μεγάλες και πτερυγωτές κάψες με πολλούς σπόρους.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προτιμά γόνιμα, ελαφρά, στραγγερά εδάφη αν και αντέχει και σε ξηρά ασβεστώδη. Αντέχει στη ζέστη, αλλά δεν αντέχει στις θερμοκρασίες κάτω των -5 βαθμών. Είναι ανθεκτικό στις συνθήκες της πόλης και παρουσιάζει αντοχή στην ξηρασία και την ατμοσφαιρική ρύπανση.

Κλάδευμα: Συστήνεται να αποφεύγεται επειδή προκαλεί την ανάπτυξη κάθετων κλαδιών τα οποία χαλούν τη φυσική ομπρελοειδή φόρμα του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρους οι οποίοι σπέρνονται ενωρίς την άνοιξη.

Εχθροί και ασθένειες

α. Εχθροί: Σε κάποιες περιπτώσεις οι βλαστοί προσβάλλονται από μελίγκρες, όμως θεραπεύονται εύκολα.

β. Ασθένειες: Είναι ανθεκτικό φυτό στις ασθένειες.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία οφείλεται στα ωραία και πτερωτά φύλλα του δένδρου, καθώς και στην πλούσια άνθιση με το ασυνήθιστο χρώμα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Μεμονωμένες γιακαράντες συναντά κανείς σε ιδιωτικούς κήπους και σε πλατείες. Χρησιμοποιείται επίσης το φυτό σε ομάδες για τη συγκρότηση δεντροστοιχιών σε δρόμους και σε πεζοδρόμια.

3. Κερκίς ή Κερκίδα

Cercis siliquarum

Οικογένεια: Leguminosae

(κοινό όνομα: κουτσουπιά)

Καταγωγή: Προέρχεται από την Ανατολική Μεσόγειο και εξαπλώνεται σαν αυτοφυές φυτό στην ηπειρωτική Ελλάδα, κυρίως στα νησιά του Βόρειου Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους. Είναι ένα δένδρο με παράδοση καθώς οι ρωμαιοκαθολικοί ισχυρίζονται ότι σε αυτό κρεμάστηκε ο Ιούδας.

Εικ.29
Κερκίδα ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Η κουτσουπιά είναι φυλλοβόλο δένδρο και θάμνος με νεφροειδή φύλλα. Φτάνει έως τα 8 μέτρα σε ύψος και 6 τα μέτρα σε πλάτος. Τα άνθη της είναι βυσσινί και κόκκινα. Ανθοφορεί την άνοιξη, έχοντας φούξια άνθη σε όλο το βλαστό. Ο καρπός της είναι κοκκινωπός.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες θέσεις, ακόμη και σε σχετικά άγονα και ξηρά, ουδέτερα ή αλκαλικά εδάφη. Είναι ευαίσθητο φυτό στους πολύ μεγάλους παγετούς. Είναι ανθεκτικό στη ρύπανση, γεγονός το οποίο το καθιστά ιδανικό φυτό για τις πόλεις.

Λίπανση: Επειδή έχει μεγάλο ριζικό σύστημα που, σε πολλές περιπτώσεις φθάνει τα δέκα μέτρα, δε χρειάζεται λίπανση. Είναι τόσο μεγάλες οι ρίζες ώστε ότι χρειάζεται μπορεί να βρει τα θρεπτικά στοιχεία μόνο του το φυτό. Η κουτσουπιά χρησιμοποιείται και ως εδαφοβελτιωτικό, κυρίως σε εδάφη πτωχά σε άζωτο, επειδή δημιουργεί συμβιώσεις.

Πολλαπλασιασμός: Τα τυπικά είδη πολλαπλασιάζονται με σπορά, ενώ οι ποικιλίες με εμβόλια. Η κερκίδα σε πολλές περιπτώσεις στην ύπαιθρο είναι αυτοφυής.

Εχθροί και ασθένειες: Είναι δένδρο ευαίσθητο στις μυκητιάσεις και προσβάλλεται εύκολα από έντομα. Για το λόγο αυτό συνιστάται προληπτικός ψεκασμός.

Καλλωπιστική αξία: Οι κουτσουπιές έχουν πολύ όμορφο φύλλο, σε σχήμα καρδιάς. Το Μάρτιο, εποχή που λίγα φυτά είναι ανθισμένα, κάνουν την εμφάνισή τους τα φύλλα μαζί με τα άνθη προσφέροντας ένα καλαίσθητο αποτέλεσμα. Σε αυτά οφείλεται και η καλλωπιστική αξία του φυτού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται μεμονωμένα και σε δενδροστοιχίες. Χρησιμοποιείται ως καλλωπιστικό φυτό για να ομορφαίνει τους δημόσιους χώρους, αλλά και τους ιδιωτικούς κήπους.

4.Προύνος ο πισσάρδειος

Prunus cerasifera var. *Pissardii*

Οικογένεια: Rosaceae

(κοινό όνομα: καλλωπιστική δαμασκηλιά)

Καταγωγή: Ο προύνος ο πισσάρδειος κατάγεται από την Ασία.

Εικ.30

Προύνος ο πισσάρδειος

Βοτανική περιγραφή: Ο προύνος ο πισσάρδειος είναι ένα μικρό, κυρίως φυλλοβόλο δένδρο με ύψος έως 6 μέτρα και διάμετρο έως 4 μέτρα. Έχει κόμη σφαιρική. Οι καρποί, τα φύλλα και οι βλαστοί έχουν βαθύ κόκκινο χρώμα, ενώ τα άφθονα άνθη είναι λευκορόδινα και ανοίγουν το Μάρτιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται με μέρη με μεγάλη ηλιοφάνεια και προτιμά εδάφη με καλή στράγγιση. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες και στον πάγο. Αντέχει επίσης σε μολυσμένη και ξηροθερμική ατμόσφαιρα.

Καλλιεργητικές φροντίδες

α. Κλάδευμα: Επιδέχεται οποιοδήποτε κλάδευμα και καλλιεργείται εύκολα.

β. Λίπανση: Καλό είναι να γίνεται λίπανση άνοιξη και φθινόπωρο.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με εμβολιασμό σε σπορόφυτα δαμασκηιάς, αμυγδαλιάς και κορομηλιάς.

Είδη: Το γένος προύνος αποτελείται από πολλά είδη μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται κάποια καρποφόρα δένδρα, όπως οι ροδακινιές, οι κερασιές και οι δαμασκηινιές και άλλα.

Εχθροί και ασθένειες: Εχθρός του φυτού είναι η *Grapholita funebrana*, η οποία διαχειμάζει μέσα στο βομβύκιο στις ρωγμές του φλοιού ή μέσα στο έδαφος. Τα ακμαία ξεκινούν στα τέλη της άνοιξης και δραστηριοποιούνται κυρίως τις ώρες πριν την ανατολή του ηλίου. Τα ωά τοποθετούνται στους ποδίσκους των καρπών. Η προνύμφη εισέρχεται στους φυτικούς ιστούς και τρέφεται από το εσωτερικό του καρπού.

Συνήθης εχθρός του εν λόγω φυτού είναι η καρποκάψα της δαμασκηιάς, η οποία προσβάλλει τους καρπούς του δένδρου.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στην πλούσια ανθοφορία του και στο έντονο χρώμα των φύλλων του, ιδιαίτερα όταν συναντάται σε δενδροστοιχίες.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι ένα από τα ομορφότερα δένδρα σε κήπο καθώς δίνει πολύ ωραίο χρώμα. Επίσης φυτεύεται σε μικρές δενδροστοιχίες, αλλά και σε ομάδες, προσδίδοντας αντίθεση με το χρώμα των φύλλων. Η έντονη ηλιοφάνεια ενισχύει το βυσσινί χρώμα του φυτού.

5. Σφενδάμι το νεγούδιο

Acer negundo

Οικογένεια: Aceraceae

Καταγωγή: Το φυτό συναντάται ως ενδημικό φυτό στην Ευρώπη, στη Βόρειο Αμερική, στην Κίνα και την Ιαπωνία.

Εικ.31
Σφενδάμι το νεγούδιο

Βοτανική περιγραφή: Το σφενδάμι το νεγούδιο είναι φυλλοβόλο δένδρο μεσαίου ύψους, το οποίο φτάνει έως 10 μέτρα σε ύψος και σε διάμετρο έως 8 μέτρα. Έχει σχήμα σφαιρικό. Τα φύλλα του είναι σύνθετα, περιττόκλιτα με 3-7 φύλλα και αντίθετα σταυρωτά. Έχουν ανοικτό πράσινο χρώμα στην επάνω επιφάνεια τους και χνούδι στην κάτω. Τα άνθη του είναι μονογενή και το φυτό δίοικο. Τα αρσενικά άνθη εμφανίζονται σε φόβες και τα θηλυκά σε κρεμάμενους κορύμβους. Ο καρπός του είναι πτερυγιόμορφο κάρυο με πτερύγια.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Το σφενδάμι σαν φυτό δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά το έδαφος. Σε γενικές γραμμές προτιμά μη όξινα εδάφη και αγαπά την ηλιοφάνεια. Είναι σκληρό φυτό και ανθεκτικό στο κρύο.

Κλάδευμα: Γίνεται ελαφρύ κλάδευμα τέλος άνοιξης μέχρι το μεσοκαλοκαίριο.

Άρδευση: Συνιστάται αρκετή και συχνή άρδευση σε περιόδους μεγάλων θερμοκρασιών.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική του αξία οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμά του. Επίσης χαρακτηριστικό του γνώρισμά του είναι η παρατεταμένη ανθοφορία του και η αραχνοϋφαντη εμφάνιση του άνθους του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Το σφενδάμι έχει ποικίλες χρήσεις. Είναι κατάλληλο για δένδροστοιχίες, πάρκα, κήπους και μνημεία. Μεμονωμένο το βρίσκει κανείς σε κήπους. Συνδυάζεται αρμονικά με άλλα δένδρα ή θάμνους.

ii. Καλλωπιστικοί θάμνοι

Στο πόλη των Πατρών χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα οι θάμνοι στους ιδιωτικούς κήπους και σε εξώστες οικιών προσδίδοντας καλαίσθητο αποτέλεσμα στους χώρους αυτούς.

A. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θαμνοι

Οι αειθαλείς θάμνοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται πιο συχνά είναι η βερόνικα, η δάφνη η απολλώνειος, το δενδρολίβανο, το ευώνυμο, ο καλλιστήμονας, η λεβάντα, το λιγούστρο και η τούγια.

1. Δάφνη Απολλώνειος

Laurus nobilis

Οικογένεια: Lauraceae

(κοινό όνομα: βάγια)

Εικ.32

Δάφνη απολλώνειος

Βοτανική περιγραφή: Η δάφνη είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος παίρνει σχήμα πυραμίδας ή κυλίνδρου. Φθάνει σε ύψος έως τα 15 μέτρα και σε πλάτος έως τα 10 μέτρα. Τα φύλλα της είναι απλά, δερματώδη, λογχοειδή με οξύ άκρο και κυματοειδή περιφέρεια. Το χρώμα τους είναι σκουροπράσινο. Τα άνθη της είναι ωχροπράσινα και αρωματικά. Ανθίζει τον Μάρτιο. Ο καρπός είναι μικρή μαύρη δρύπη. Από τους καρπούς παράγεται το δαφνέλαιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Η δάφνη αναπτύσσεται σε, ηλιόλουστες και ελαφρά σκιασμένες, προστατευόμενες θέσεις και στραγγιζόμενα εδάφη.

Κλάδευμα: Το κλάδευμα συνιστάται στην αφαίρεση ξηρών κλαδιών, στην διατήρηση σχήματος και στον περιορισμό του μεγέθους.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρους, με μοσχεύματα και με παραφυάδες.

Εχθροί και Ασθένειες

α. Εχθροί: Ο πιο συνηθισμένος εχθρός του φυτού είναι τα κοκκοειδή. Για την καταπολέμηση τους γίνονται ψεκασμοί με κατάλληλα εντομοκτόνα.

β. Ασθένειες: Η πιο συνηθισμένη ασθένεια του φυτού είναι ο μύκητας εδάφους φουζούριο. Για να θεραπευτεί χρειάζεται ψεκασμός με εντομοκτόνο και θειινό πολτό.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο βαθυπράσινο χρωματισμό του και στο αρωματικό φύλλωμά του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Στην αρχιτεκτονική τοπίου χρησιμοποιείται μεμονωμένα ή σε ομάδες. Φυτεύεται σε κήπους, σε προαύλια εκκλησιών και σε αρχαιολογικούς χώρους καθώς έχει μυθολογική ιστορία. Σε πολλούς κήπους λειτουργεί ως φράκτης λόγω του πυκνού φυλλώματός του.

β. Άλλες χρήσεις: Η δάφνη χρησιμοποιείται στη μαγειρική ως αρωματικό μπαχαρικό σε παραδοσιακά κατ' εξοχήν φαγητά. Από τους καρπούς παράγεται δαφνέλαιο. Ωστόσο έχει και θεραπευτικές ιδιότητες. Με τα φύλλα της μπορεί να φτιαχθεί τσάι το οποίο διευκολύνει την πέψη και τονώνει τον οργανισμό.

2. Δενδρολίβανο

Rosmarinus officinalis

Οικογένεια: Labiatae

Καταγωγή: Το δενδρολίβανο κατάγεται από την Νότια Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική.

Εικ.33

Δενδρολίβανο

Βοτανική περιγραφή: Το δενδρολίβανο είναι αειθαλής θάμνος με πολλούς βλαστούς και πυκνή όρθια κόμη η οποία φθάνει σε ύψος το 1-1,5 μέτρο και σε ίδιο πλάτος. Τα φύλλα του είναι δερματώδη, μικρά, γραμμοειδή και ομοιάζουν με πευκοβελόνες. Η επάνω επιφάνεια των φύλλων έχει χρώμα σκούρο πράσινο και η κάτω επιφάνεια είναι ελαφρώς χνουδωτή με χρώμα συνήθως λευκό. Τα άνθη φυτεύονται κατά ομάδες και βγαίνουν στις μασχάλες των φύλλων. Το χρώμα τους είναι μωβ ή λευκό.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Το δενδρολίβανο προτιμά τα θερμά και ξηρά κλίματα. Αντέχει εύκολα μέχρι τους -10°C και είναι ανθεκτικό στη ζέστη και στους ανέμους.

Άρδευση: Δεν έχει ιδιαίτερη ανάγκη από άρδευση και μπορεί να φυτρώσει και σε βραχώδεις περιοχές.

Κλάδευμα: Το δενδρολίβανο κλαδεύεται ενωρίς την άνοιξη απομακρύνοντας τους παλιούς και ξηρούς βλαστούς, καθώς και όσους ξεφεύγουν από το γενικότερο σχήμα του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρους, αλλά πιο εύκολα με μοσχεύματα.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται κυρίως στο πλούσιο και αρωματικό φύλλωμα του, αλλά και στα άνθη του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Το δενδρολίβανο χρησιμοποιείται σε ομάδες μόνο του ή κατά ομάδες με άλλα φυτά. Συνήθως συναντάται σε βραχώκηπους και χρησιμοποιείται για τον σχηματισμό μπορντούρας. Επίσης χρησιμοποιείται και στα προαύλια των εκκλησιών.

β. Άλλες χρήσεις: Οι βλαστοί και τα φύλλα του δενδρολίβανου χρησιμοποιούνται ως αρωματικό σε πολλά φαγητά και ιδιαίτερα στα ψητά. Επιπλέον χρησιμοποιείται στη ζαχαροπλαστική καθώς φτιάχνεται γλυκό του κουταλιού. Οι βλαστοί του έχουν ένα ευχάριστο άρωμα το οποίο ομοιάζει με αυτό του τσαγιού και η γεύση του είναι ελαφρώς πικρή.

3. Ευώνυμο το ιαπωνικό

Euonymus japonicum

Οικογένεια: Celastraceae

Καταγωγή: Το ευώνυμο κατάγεται από την Κίνα.

Εικ.34

Ευώνυμο ιαπωνικό

Βοτανική περιγραφή: Το ευώνυμο είναι αειθαλής θάμνος με όρθια κόμη, ύψους 1,5-3,5 μέτρων και διαμέτρου έως 2,5 μέτρα. Τα φύλλα του είναι πράσινα, γυαλιστερά και δερματώδη. Τα άνθη του είναι μικρά και πρασινωπά. Ο καρπός του είναι κάψα με 4-5 λοβούς.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Τα ευώνυμα αναπτύσσονται σε ηλιόλουστες ή ελαφρά σκιασμένες θέσεις, σε μέτρια γόνιμα και σχετικά ξηρά εδάφη.

Κλάδευμα: Τα φυτά τα οποία διαμορφώνονται σε γεωμετρικά σχήματα και οι μπορντούρες πρέπει να ψαλιδίζονται δύο με τρεις φορές το χρόνο, από τον Απρίλιο έως το Σεπτέμβριο για να διατηρούν το σχήμα τους. Το ατομικό κατά φυτό κλάδευμα συνιστάται στην αφαίρεση παλιών, ξηρών και ατροφικών βλαστών από την βάση τους, ενωρίς την άνοιξη.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρους και με μοσχεύματα.

Ασθένειες: Το ευώνυμο προσβάλλεται συχνά από ωίδιο. Για τον λόγο αυτό πρέπει να αποφεύγεται το βρέξιμο των φύλλων κατά την άρδευση. Η ασθένεια καταπολεμάται με χαλκούχα σκευάσματα.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμά του, καθώς και στους καρπούς.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Στην αρχιτεκτονική τοπίου χρησιμοποιείται σε ομάδες σε συνδυασμό με άλλα είδη. Επίσης είναι κατάλληλο φυτό για μπορντούρες και για βραχόκηπους. Πολλές φορές χρησιμοποιείται και ως δένδρο δενδροστοιχιών.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Χρησιμοποιείται για φύτευση σε γλάστρες.

4.Καλλιστήμονας

Callistemon citrinus

Οικογένεια: Myrtaceae

Καταγωγή: Ο καλλιστήμονας κατάγεται από την Αυστραλία.

Εικ. 35

Καλλιστήμονας ανθισμένος

Βοτανική περιγραφή: Ο καλλιστήμονας είναι αειθαλής θάμνος. Η ονομασία του συνδέεται με τα ασυνήθιστα άνθη τα οποία φέρει. Αυτό το οποίο κάνει εύκολα αναγνωρίσιμο το φυτό είναι οι εντυπωσιακές ταξιανθίες. Το ύψος του φυτού φθάνει έως τα 4 μέτρα. Έχει μακρύς ξηλοποιημένους βλαστούς. Τα φύλλα του είναι επιμήκη, λογχοειδή και σκουροπράσινα με σκληρή υφή.

Οι ταξιανθίες του καλλιστήμονα φθάνουν σε μήκος από 6 έως 10 εκατοστά και σε πλάτος από 4 έως 7 εκατοστά. Τα άνθη είναι πυκνά διατεταγμένα σε ταξιανθίες και σχήμα το οποίο ομοιάζει με βούρτσα. Τα άνθη του φυτού είναι κόκκινα (κόκκινη στήμονες) και ανθίζει από Μάιο έως Σεπτέμβριο-Οκτώβριο.

Οι καρποί του καλλιστήμονα σχηματίζονται μετά το τέλος της ανθοφορίας, οι οποίοι είναι μικρές κάψες και περιέχουν σπόρους.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ο καλλιστήμονας δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις για την διατήρησή του. Ευδοκίμει σε όξινα με οργανική ουσία εδάφη, με καλή αποστράγγιση και δεν αναπτύσσεται σε ασβεστώδη και αλκαλικά εδάφη. Αναπτύσσεται σε θερμά κλίματα, αλλά αντέχει και σε περιόδους χαμηλών θερμοκρασιών.

Κλάδευμα: Ο καλλιστήμονας δεν χρειάζεται να κλαδευτεί, παρά μόνο όταν ο θάμνος έχει γίνει πολύ αραιός ή υπάρχουν κλαδιά που ξεφεύγουν.

Άρδευση: Η άρδευση του καλλιστήμονα θα πρέπει να είναι τακτική, για την βέλτιστη ανάπτυξη και ανθοφορία του φυτού.

Λίπανση: Για την λίπανση του καλλιστήμονα συνιστάται κυρίως φώσφορο και κάλιο, κατά την περίοδο ανάπτυξης και ανθοφορίας του φυτού.

Πολλαπλασιασμός: Ο πολλαπλασιασμός του φυτού γίνεται με σπόρο ή με μοσχεύματα κορυφής.

Εχθροί και ασθένειες: Ο καλλιστήμονας αναπτύσσεται χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στους ιδιαίτερους στήμονες και η ευωδία που βγάζουν τα τριμμένα φύλλα του θάμνου.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν φράκτης σε κήπους μεμονωμένα ή σε συστάδες σε διάφορα σημεία μέσα στον χλοοτάπητα.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Ο καλλιστήμονας μπορεί να φυτευθεί σε παρτέρια και σε φυτοδοχεία.

5.Λιγούστρο

Ligustrum japonicum

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Το λιγούστρο κατάγεται από την Ιαπωνία και την Κίνα.

Εικ.36
Λιγούστρο

Βοτανική περιγραφή: Το λιγούστρο το ιαπωνικό είναι αειθαλής θάμνος ή δενδρύλλιο με μικρά λεπτά πράσινα φύλλα σε πυκνή βλάστηση και πολύ ανθεκτικά. Έχει γρήγορη ανάπτυξη και μπορεί να φθάσει έως τα 4 μέτρα σε ύψος και έως τα 2,5 μέτρα σε πλάτος. Τα άνθη του είναι λευκά αρωματικά και φέρονται σε επάκριες ταξιανθίες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι ανθεκτικό φυτό. Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες και ημισκιαζόμενες θέσεις και σε μετρίως υγρά εδάφη. Αντέχει έως τους -10°C και στην ατμοσφαιρική ρύπανση των πόλεων.

Κλάδευμα: Πρέπει να κλαδεύεται την άνοιξη και να αφαιρούνται:

α. Όλα τα νεκρά και άρρωστα ξυλώδη τμήματα.

β. Κλαδιά που τρίβονται μεταξύ τους και προκαλούν τραυματισμούς στο φλοιό, ακόμα και σε πρώιμο στάδιο.

γ. Οτιδήποτε εμποδίζει την ασφαλή διέλευση από τα μονοπάτια το χειμώνα.

δ. Μαλακοί βλαστοί στην κορυφή των φυτών και τα μπουμπούκια τους που δεν έχουν σχηματιστεί ακόμα, μπουμπούκια που έχουν ανθίσει και τυχόν στελέχη με σπόρους.

ε. Νεκρά φύλλα σε θάμνους και αγρωστώδη.

Πολλαπλασιασμός: Το λιγούστρο πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα. Τα τυπικά είδη πολλαπλασιάζονται και με σπόρους, ενώ οι ποικιλίες με εμβόλια πάνω σε *L. Jaronicum*.

Είδη και ποικιλίες: Στο γένος αυτό υπάρχουν περίπου 50 είδη δηλητηριωδών, αιθαλών, ημιαιθαλών και φυλλοβόλων θάμνων και μικρών δένδρων. Μια αξιόλογη ποικιλία είναι η τρικολόρ με κίτρινη απόχρωση στην περιφέρεια των φύλλων και κόκκινες αποχρώσεις στην άκρη.

Ασθένειες: Το λιγούστρο συνήθως προσβάλλεται από το βακτήριο *Pseudomonas savastanoi*.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμά του. Η κόμη του διαμορφώνεται εύκολα και μπορεί να διαμορφωθεί σε σχήμα σφαίρας, πυραμίδας, μπάλας και σε διάφορα άλλα σχήματα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό εύχρηστο στην κηποτεχνία. Χρησιμοποιείται σε πάρκα, σε νησίδες και σε πεζοδρόμια. Επειδή δέχεται συχνά κλάδευμα είναι κατάλληλο φυτό για φυτικά πλαίσια και φράκτες. Φυτεύεται μεμονωμένα ως θάμνος ή ως μικρό δενδρύλλιο και σε ομάδες με άλλους θάμνους. Δημιουργεί χαμηλές δενδροστοιχίες και είναι φυτό κατάλληλο για την δημιουργία μπορντούρας.

6.Τούγια δυτική

Thuja occidentalis

Οικογένεια: Pinaceae

Καταγωγή: Η τούγια προέρχεται από τη Βόρεια Αμερική και την Ανατολική Ασία.

Εικ.37

Τούγια δυτική

Βοτανική περιγραφή: Η τούγια είναι αειθαλής θάμνος. Φθάνει έως τα 4 μέτρα σε ύψος και έως τα 1,5 μέτρα σε πλάτος. Έχει μορφή πυραμίδας και είναι φυτό μέτριας ανάπτυξης. Τα φύλλα του είναι λεπιοειδή, σταυρωτά και ελαφρά αρωματικά. Παρουσιάζει συμπαγή εμφάνιση με πρασινωπό χρωματισμό. Οι καρποί του είναι μικροί σφαιρικοί κώνοι. Τα άνθη του καταλήγουν σε μικρούς καρπούς οι οποίοι ωριμάζουν και μένουν επάνω στο φυτό όλο το χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Δεν έχει ιδιαίτερες εδαφολογικές απαιτήσεις. Αναπτύσσεται σε βαθιά, γόνιμα, στραγγιζόμενα και μέτρια υγρά εδάφη. Προτιμά τις ηλιόλουστες τοποθεσίες και είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό στο κρύο.

Κλάδευμα: Κλαδεύεται την άνοιξη για να αποκτήσει διάφορα σχήματα όπως σφαιρικό, σπειροειδές και άλλα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με ημιξυλώδη και ξυλώδη μοσχεύματα και σπανιότερα με σπόρο.

Είδη: Εκτός από την *T. Occidentalis* στο γένος αυτό ανήκουν και τα εξής είδη:

α. *T. orientalis*.

β. *T. plicata*.

γ. *T. standishii*.

δ. *T. koraiensis*.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στη πλούσια κόμη του, στο όμορφο σχήμα του, στην απόχρωση του φυλλώματός του και στην δυνατότητα να κλαδεύεται συχνά, δημιουργώντας διάφορα σχέδια.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι ιδιαίτερα εύχρηστο φυτό στην κηποτεχνία. Εύκολα δημιουργεί καλαίσθητους και αδιαπέραστους φράχτες. Όταν φυτεύεται κατά συστάδες δημιουργεί εντυπωσιακό και αρμονικό σύνολο. Συχνά τοποθετείται και σε χλοοτάπητες. Επίσης διακοσμεί πάρκα και πλατείες σε δενδροστοιχίες.

β. Χρήση στη ανθοκομία: Χρησιμοποιείται σαν γλαστρικό φυτό σε μπαλκόνια αφού πρώτα φυτευθεί σε φυτοδοχεία

Β. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι

Οι φυλλοβόλοι θάμνοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται συχνότερα σε ιδιωτικούς κήπους και σε εξώστες οικιών στην πόλη των Πατρών είναι το βιβούρνο το χιονόσφαιρο, η πασχαλιά και η τριανταφυλλιά.

1. Βιβούρνο το χιονόσφαιρο

Viburnum opulus

Οικογένεια: Caprifoliaceae

Καταγωγή: Το βιβούρνο κατάγεται από την Ευρώπη, τη Βόρειο Αφρική και τη Βόρεια Ασία.

Εικ.38

Ανθισμένο βιβούρνο χιονόσφαιρο

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλος θάμνος με ύψος έως 3 μέτρα και πλάτος έως 3 μέτρα. Αναπτύσσεται πολύ γρήγορα και διαμορφώνεται εύκολα ανάλογα με το κλάδευμα. Έχει πλούσια και πυκνή κόμη. Τα φύλλα του είναι αντίθετα, μεγάλα, απλά και σκουροπράσινα. Τα άνθη σχηματίζουν σφαιρικές ή ομπρελοειδείς ταξιανθίες λευκού χρώματος. Ανθίζει το Απρίλιο και το Μάιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε μέτρια υγρά, στραγγιζόμενα εδάφη και σε ηλιόλουστες ή ημισκιαζόμενες θέσεις. Είναι ανθεκτικό φυτό στο κρύο και στους ανέμους.

Κλάδευμα: Δέχεται αυστηρό κλάδευμα την άνοιξη για την διαμόρφωση σχήματος.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με ξυλοποιημένα μοσχεύματα το φθινόπωρο.

Ασθένειες: Κύρια ασθένεια η οποία προσβάλλει το φυτό είναι το ωίδιο. Είναι μύκητας ο οποίος προσβάλλει πολλά ποώδη και δενδρώδη είδη σε υπαίθριες και σε θερμοκηπιακές καλλιέργειες.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στην κόμη του και στην πλούσια ανθοφορία του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Λόγω της κόμης και της ανθοφορίας του χρησιμοποιείται συχνά στην κηποτεχνία. Επίσης συναντάται και σε πάρκα. Φυτεύεται μεμονωμένα, σε ομάδες και σε φυτοφράκτες.

2. Πασχαλιά

Syriga bulgaris G.J. Baardse

Οικογένεια: Oleaceae

Καταγωγή: Η πασχαλιά κατάγεται από την Ασία.

Εικ.39

Πασχαλιά ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Η πασχαλιά είναι φυλλοβόλος θάμνος ο οποίος φθάνει έως 6 μέτρα σε ύψος και έως 4 μέτρα σε πλάτος. Έχει μεγάλα και πράσινα φύλλα σε σχήμα καρδιάς. Τα άνθη είναι ωραία, πυκνά και μυρωδάτα. Εμφανίζονται κυρίως τον μήνα Απρίλιο. Φέρονται σαν ταξιανθίες στις θέσεις των παλαιών φύλλων. Τα χρώμα τους είναι βαθύ μωβ αλλά γενικότερα όμως τα άνθη της μπορεί να έχουν λευκό ή απαλό κίτρινο χρώμα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Η πασχαλιά χρειάζεται ήλιο και μεγάλο χώρο ώστε να απλώσει τους βλαστούς της. Προτιμά ουδέτερα ή αλκαλικά, μέτρια υγρά, χουμώδη εδάφη και ηλιόλουστες θέσεις.

Κλάδευμα: Μέτα την ανθοφορία την άνοιξη χρειάζεται κλάδευμα προκειμένου να απομακρύνονται τα υπερώριμα άνθη.

Πολλαπλασιασμός: Το εν λόγω φυτό πολλαπλασιάζεται με σπόρο, μοσχεύματα ή καταβολάδες.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο πλούσιο φύλλωμά του και στα μυρωδάτα άνθη του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό το οποίο χρησιμοποιείται συχνά στην κηποτεχνία. Φυτεύεται μεμονωμένα ή σε ομάδες και σε ελεύθερους φράκτες.

3.Τριανταφυλλιά

Rosa sp.

Οικογένεια: Rosaceae

Καταγωγή: Η τριανταφυλλιά κατάγεται από την Ευρώπη και από την Κεντρική Ασία.

Εικ.40

Ανθισμένη τριανταφυλλιά

Βοτανική περιγραφή: Η τριανταφυλλιά είναι φυλλοβόλος θάμνος ο οποίος φθάνει σε ύψος έως το 1,5 μέτρο. Είναι φυτό με σύνθετα πράσινα φύλλα τα οποία συνήθως είναι αγκαθωτά, όπως και οι βλαστοί του. Τα άνθη της τριανταφυλλιάς βγαίνουν στις άκρες των τρυφερών βλαστών. Στη αρχή είναι κλειστά μπουμπούκια, ενώ σιγά σιγά ανοίγουν και βγαίνουν τα πέταλα. Αυτά έχουν διάφορα χρώματα όπως λευκό, κόκκινο, κίτρινο, ροζ και άλλα. Τα άνθη της σχηματίζουν επάκριες ταξιανθίες. Ο καρπός είναι σταμνοειδής και σαρκώδης με πολλά σπέρματα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Η τριανταφυλλιά αναπτύσσεται καλύτερα σε μέτρια υγρά εδάφη, ουδέτερα ή ελαφρώς όξινα. Προτιμά τις ηλιόλουστες και αεριζόμενες θέσεις. Καλύτερα αποτελέσματα υπάρχουν και με τη χρήση των εδαφοβελτιωτικών όπως η κοπριά.

Κλάδευμα: Το κλάδευμα γίνεται στα τέλη του χειμώνα πριν την άνθιση των νέων οφθαλμών. Το φυτό ανάλογα με την ανθοφορία του πρέπει να κλαδεύεται ως εξής:

α. Θαμνώδεις τριανταφυλλιές: Χρειάζεται να γίνει βαθύ κλάδευμα αφήνοντας 4-5 δυνατούς βλαστούς οι οποίοι ξεκινούν από το κέντρο του φυτού και προς τα έξω.

β. Δενδρώδεις τριανταφυλλιές: Ίδιο κλάδευμα με τις θαμνώδεις από το σημείο εμβολιασμού και πάνω.

γ. Αναρριχώμενες τριανταφυλλιές: Χρειάζεται αφαίρεση των ξηρών βλαστών και κλάδευμα των δευτερευόντων βλαστών.

δ. Μινιατούρες τριανταφυλλιές: Πρέπει να γίνεται αφαίρεση των μαραμένων ανθέων και καθαρισμός των αδύναμων και ασθενών βλαστών. Οι εναπομείναντες δυνατοί και υγιείς βλαστοί κλαδεύονται στο 1/3 του ύψους τους.

ε. Εδαφοκαλυπτικές τριανταφυλλιές: Πρέπει να γίνεται αφαίρεση των 2/3 του μήκους τους.

στ. Κρεμοκλαδείς τριανταφυλλιές: Πρέπει να γίνεται αφαίρεση των μαραμένων ανθέων και καθαρισμός των αδύναμων και ασθενών βλαστών.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με παράρριζα, με σπέρματα, με καταβολάδες, με μοσχεύματα και με εμβολιασμό.

Είδη και ποικιλίες: Σήμερα καλλιεργούνται περίπου 25000 ποικιλίες τριανταφυλλιών. Τα περισσότερα είδη και ποικιλίες τριανταφυλλιάς χρησιμοποιούνται για διακόσμηση. Γενικότερα θα μπορούσαν να χωρισθούν οι τριανταφυλλιές στις εξής κατηγορίες:

α. Θαμνώδεις

β. Δενδρώδεις

γ. Αναρριχώμενες

δ. Μινιατούρες

ε. Εδαφοκαλυπτικές

στ. Κρεμοκλαδείς

Εχθροί και ασθένειες: Οι τριανταφυλλιές είναι ευαίσθητα φυτά και προσβάλλοντα εύκολα από εχθρούς και ασθένειες.

α. Εχθροί

Οι κυριότεροι εχθροί της τριανταφυλλιάς είναι οι εξής:

- i. Τετράνυχος: Το άκαρι *Tetranychys urticae* προσβάλλει την κάτω επιφάνεια των φύλλων και προκαλεί σκούριασμα στα φύλλα.
- ii. Μελίγκρες και αφίδες (ψείρες): Είναι έντομα τα οποία απομυζούν τους χυμούς του φυτού, από τα νεαρά φύλλα και βλαστούς, προκαλώντας μαρασμό των φύλλων και των μπουμπουκιών την άνοιξη.

β. Ασθένειες

Οι κυριότερες ασθένειες της τριανταφυλλιάς είναι οι εξής:

- i. Περονόσπορος: Εμφανίζονται σκούρες κηλίδες από την προσβολή στα νεαρά φύλλα.
- ii. Σκωρίαση: Προκαλείται από το μύκητα *Phragmidium mucronatum*. Εμφανίζονται πορτοκαλί σπόρια στο κάτω μέρος των φύλλων.
- iii. Ωίδιο: Τα φύλλα ομοιάζουν σαν να έχουν μια άσπρη επιφάνεια σκόνης. Η ασθένεια αυτή οφείλεται στο μύκητα *Sphaerotheca pannosa*.

Οι μυκητολογικές ασθένειες αναπτύσσονται σε συνθήκες υψηλής θερμοκρασίας και υγρασίας. Μετά την εμφάνιση των προσβολών από τους μύκητες απαιτείται απομάκρυνση των προσβεβλημένων φύλλων και βλαστών και η χρήση μυκητοκτόνων σκευασμάτων.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία της τριανταφυλλιάς οφείλεται κυρίως στα άνθη και στο άρωμά της. Η αξία της είναι τέτοια ώστε χρησιμοποιείται κατά κόρο στην διακοσμητική κηπουρική. Εκτός από την ομορφιά και τα αρωματικά της άνθη φημίζεται και για την λεπτή και ρομαντική ομορφιά των ρόδων της.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται ευρέως για φύτευση σε κήπους, είτε μεμονωμένα είτε ομαδικά, χαρίζοντας ένα ξεχωριστό αισθητικό αποτέλεσμα. Επίσης συχνά φυτεύεται σε πάρκα, σε εκκλησίες και κατά περιπτώσεις σε νεκροταφεία.

β. Χρήση στην μαγειρική και στην ζαχαροπλαστική : Τα ροδοπέταλα χρησιμοποιούνται συχνά στην μαγειρική και στη ζαχαροπλαστική. Κυρίως τα ροζ πέταλα γίνονται γλυκό του κουταλιού. Σήμερα μπορεί επίσης να αρωματίσει το ελαιόλαδο με ροδοπέταλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Στην Πάτρα, όπως και σε όλες σχεδόν τις πόλεις, οι κάτοικοι των πολυκατοικιών, αλλά και των οικιών, προκειμένου να βελτιώσουν την αισθητική των χώρων τους χρησιμοποιούν πολλά αναρριχώμενα και ποώδη φυτά.

Τα κυριότερα αναρριχώμενα φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται στην πόλη Πατρών είναι το αγιόκλημα, η αμπέλοψις, η βιγνόνια η ριζόβολος, η βουκαμβίλλια, η γλυτσίνια, και ο κισσός.

i. Αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

A. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1.Αγιόκλημα

Lonicera japonica

Οικογένεια: Caprifoliaceae

Καταγωγή: Το αγιόκλημα κατάγεται από την Ιαπωνία.

Εικ.41

Αγιόκλημα ανθισμένο

Βοτανική περιγραφή: Το αγιόκλημα είναι αειθαλές αναρριχώμενο φυτό γρήγορης ανάπτυξης το οποίο μπορεί να φτάσει έως 12 μέτρα σε ύψος. Τα φύλλα του είναι αντίθετα, ελλειπτικά, σκούρα πράσινα, βραχύμίσχα και χνουδωτά. Τα άνθη του είναι κατ' αρχάς λευκά και στη συνέχεια γίνονται κιτρινωπά. Φέρονται ανά δυο πάντοτε σε μακρύ μίσχο και φύονται στην μασχάλη των φύλλων. Ανθίζει από την άνοιξη μέχρι τον φθινόπωρο αναδύοντας ένα διακριτικό άρωμα. Οι καρποί του είναι μπλε ή μαύροι και περιέχουν πολλούς σπόρους.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι φυτό κατάλληλο για ημισκιερές θέσεις και ανθεκτικό στη ρύπανση της ατμόσφαιρας. Αντέχει σε χαμηλές θερμοκρασίες. Προτιμά εδάφη με μέτρια υγρασία και καλά στραγγιζόμενα.

Κλάδευμα: Λόγω της γρήγορης ανάπτυξής του φυτού χρειάζεται συστηματικό κλάδευμα. Το φθινόπωρο γίνεται βαθύ κλάδευμα για την ανάπτυξη και του προσφέρεται η στήριξη μιας πέργκολας.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα και αναπτύσσεται γρήγορα με σπόρους. Επίσης πολλαπλασιάζεται εξίσου εύκολα με όλων των ειδών τα μοσχεύματα.

Εχθροί: Ο κυριότερος εχθρός του φυτού είναι οι αφίδες.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στα όμορφα άνθη του, στο ευωδιαστό άρωμά του και στους διακοσμητικούς καρπούς του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Το φυτό χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στους κήπους, αλλά και στα μπαλκόνια. Κυρίως αναρριχάται σε πέργκολες, σε φράκτες, σε κορμούς δένδρων και σε βράχους. Αυτό σε συνδυασμό με τα αρωματικά του άνθη προσδίδει ένα ιδιαίτερο αποτέλεσμα καθώς γεμίζει πολύ όμορφα όλους τους παραπάνω χώρους.

2. Βουκαμβίλλια

Bougainvillea spectabilis

Οικογένεια: Nyctaginaceae

Καταγωγή: Η βουκαμβίλλια κατάγεται από τη Βραζιλία.

Εικ.42

Ανθισμένη βουκαμβίλλια

Βοτανική περιγραφή: Είναι αναρριχώμενο αειθαλές φυτό. Αναπτύσσεται γρήγορα και μπορεί να φθάσει σε ύψος έως τα 10 μέτρα . Ο κορμός και οι διακλαδώσεις του είναι ξυλοποιημένα. Έχει πυκνούς βλαστούς και αγκαθωτούς. Τα φύλλα του είναι σκουροπράσινα, γυαλιστερά και ωοειδή.

Τα άνθη του φυτού είναι μικρά, κιτρινωπά, μορφής χωνιού ή σωληνοειδή και φέρονται ανά τρία. Τα άνθη περιβάλλονται από βράκτια φύλλα, με ιδιαίτερα έντονα χρώματα, τα οποία ευρίσκονται σε επάκριες ταξιανθίες που καλύπτουν σχεδόν όλο το φυτό. Το φυτό έχει παρατεταμένη ανθοφορία η οποία αρχίζει ενωρίς την άνοιξη και διαρκεί μέχρι αργά το φθινόπωρο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε θερμές περιοχές, σε ηλιόλουστες θέσεις και έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό. Είναι ευαίσθητο στο κρύο και αναπτύσσεται καλύτερα σε προφυλαγμένα σημεία του κήπου. Φυτεύεται σε πέργκολες, σε φράκτες και σε τοίχους με σκοπό την αναρρίχηση η οποία γίνεται με υποστήριξη.

Κλάδευμα: Κλαδεύεται προκειμένου να αποκτήσει επιθυμητό σχήμα και ύψος. Καλό είναι να απομακρύνονται εγκαίρως τα ξηρά κλαδιά και άνθη ώστε να παρατείνεται η ανθοφορία του φυτού για μερικές εβδομάδες. Η καλύτερη εποχή για κλάδευμα είναι η άνοιξη όταν πλέον έχει αρχίσει να ανεβαίνει η θερμοκρασία και δεν κινδυνεύει αυτό να πάθει ζημία από το κρύο.

Άρδευση: Η άρδευση πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή. Η συχνή άρδευση ευθύνεται για την πτωχή ανθοφορία και την πλούσια ανάπτυξη του φυλλώματος του φυτού. Επίσης υπερβολική άρδευση μπορεί να προκαλέσει κιτρίνισμα και πτώση φύλλων και σάπισμα ριζών, ενώ η έλλειψη του νερού προκαλεί πτώση των φύλλων και των ανθέων.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα το καλοκαίρι.

Εχθροί και ασθένειες: Η βουκαμβίλλια είναι φυτό χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα από εχθρούς και ασθένειες. Ενίοτε προσβάλλεται από:

- i. Κοκκοειδή: Δημιουργούν κίτρινα στίγματα στα φύλλα. Αφαιρούνται με βαμβάκι βουτηγμένο στο οινόπνευμα. Αν η προσβολή είναι εκτεταμένη χρειάζεται εντομοκτόνο.
- ii. Τετράνυχος: Δημιουργεί κιτρινισμένα φύλλα στην κάτω επιφάνεια των φύλλων και χρειάζεται εντομοκτόνο προκειμένου να αντιμετωπισθεί.
- iii. Ψευδόκοκκος: Δημιουργεί λεύκες κηλίδες στα φύλλα οι οποίες θυμίζουν βαμβάκι και οι οποίοι απομακρύνεται με νοτισμένο βαμβάκι. Σε προχωρημένη έκταση προσβολής χρησιμοποιείται ειδικό φυτοπροστατευτικό προϊόν.

Φυσιολογικά προβλήματα και μέτρα προστασίας

- i. Η βουκαμβίλλια όταν δεν έχει τον κατάλληλο φωτισμό, δεν αερίζεται και δεν αρδεύεται σωστά τότε δεν ανθίζει
- ii. Όταν η βουκαμβίλλια ευρίσκεται είτε σε έδαφος είτε σε γλάστρα και δεν στραγγίζεται το βαρύ έδαφος τότε το φυτό δεν αναπτύσσεται και χρειάζεται να μεταφερθεί.
- iii. Όταν περιοριστούν οι ρίζες του φυτού, εμποδίζουν την ανάπτυξή του και πρέπει να μεταφερθεί ή μεταφυτευτεί.
- iv. Όταν παρατηρηθούν μικρά φύλλα χρειάζεται λίπανση.
- v. Όταν παρατηρηθεί στην βουκαμβίλλια μαρasmus ο οποίος πέφτουν τα βράκτια φύλλα της ή να επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες ή ξηρασία τότε πρέπει να ψεκάζεται τακτικά.
- vi. Όταν αρδεύεται υπερβολικά η βουκαμβίλλια προκαλείται κιτρίνισμα φύλλων.

Είδη: Η βουκαμβίλλια έχει διάφορα είδη και ποικιλίες που χρησιμοποιούνται ευρέως στην κηποτεχνία. Τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

- α. Βουκαμβίλλια η ροζ (*Bougainvillea glabra* var. *Sanderiana*).
- β. Βουκαμβίλλια η λεία (*Bougainvillea glabra*).
- γ. Βουκαμβίλλια η αξιοθέατος (*Bougainvillea spectabilis*).
- δ. Βουκαμβίλλια η κόκκινη (*Bougainvillea buttiana*).

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο πλούσιο χρώμα των φύλλων του, καθώς και στην παρατεταμένη ανθοφορία του η οποία προσδίδει ιδιαίτερη χάρη στο φυτό.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Η βουκαμβίλλια είναι αγαπημένο αναρριχώμενο φυτό της κηποτεχνίας. Χρησιμοποιείται κυρίως για την κάλυψη τοίχων και φρακτών. Με το κατάλληλο κλάδεμα διαμορφώνεται σε δενδρύλλιο. Είναι κατάλληλο και για παραθαλάσσιες φυτεύσεις.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Φυτεύεται σε φυτοδοχεία και διακοσμεί μπαλκόνια ως αναρριχώμενο, ως θάμνος ή ως κρεμαστό φυτό.

3.Κισσός

Hedera helix

Οικογένεια: Araliaceae

Καταγωγή: Ο κισσός έχει ευρωπαϊκή καταγωγή.

Εικ.43

Κισσός

Βοτανική περιγραφή: Ο κισσός είναι ένα μακρόβιο, αυτοαναρριχώμενο έρπον αειθαλές φυτό το οποίο μπορεί να φτάσει έως 10 μέτρα σε ύψος. Τα φύλλα του είναι πλατύφυλλα, γυαλιστερά, πράσινα ή δίχρωμα. Αναπτύσσουν εναέριες ρίζες-βεντούζες. Τα φύλλα του είναι τοποθετημένα εναλλάξ και έχουν μακρύ μίσχο. Είναι ωοειδή, τριγωνικά, ρομβοειδή και καρδιόσχημα. Συχνά εμφανίζουν το φαινόμενο της ετεροφυλλίας, δηλαδή στο ίδιο φυτό υπάρχουν φύλλα με διαφορετικό σχήμα. Τα άνθη του δίνουν γύρη μέτριας αξίας και μέλι λευκό αρωματικό. Ο καρπός είναι ράγα, συνήθως μελανού χρώματος.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ο κισσός δεν έχει ιδιαίτερες περιβαλλοντικές απαιτήσεις, όμως αναπτύσσεται καλύτερα σε ημισκιαζόμενες και σκιαζόμενες θέσεις, σε μέτρια υγρά, καλά στραγγιζόμενα και ουδέτερα ή αλκαλικά εδάφη. Είναι ανθεκτικό φυτό στην ατμοσφαιρική ρύπανση και ξηρασία.

Κλάδευμα: Κλαδεύεται το φυτό δύο φορές το χρόνο, Φεβρουάριο-Μάρτιο και καλοκαίρι, για να συγκρατηθεί η ανάπτυξή του. Τα μεγάλα κλαδιά κλαδεύονται τον Μάρτιο και Ιούλιο για να αποκτήσει το επιθυμητό σχήμα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα. Φυτεύονται μικρά τα φυτά, 3 έως 4 μαζί και είναι έτοιμα σε τρεις μήνες.

Είδη: Ανάλογα με το σχήμα των φύλλων διαιρούνται τα είδη σε τρεις κατηγορίες:

- α. Είδη με αδιαίρετα φύλλα.
- β. Είδη με φύλλα που έχουν τρεις λοβούς.
- γ. Είδη με φύλλα που έχουν πολλούς λοβούς.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο σχήμα του, το οποίο διαμορφώνεται καθώς αναρριχάται δημιουργώντας ένα καλαίσθητο αποτέλεσμα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται για να αναρριχηθεί σε πέργκολες και καλύπτει πολλές φορές ολόκληρες επιφάνειες κτιρίων, φράκτες και τοίχους. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για εδαφοκάλυψη, ακόμη και σε σαθρά εδάφη.

Β. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα φυτά

Φυλλοβόλα αναρριχώμενα

1.Αμπέλοψις

Ampelopsis quinquefolia

Οικογένεια: Vitaceae

(κοινό όνομα: παρθενοκισσός)

Καταγωγή: Η αμπέλοψις κατάγεται από την Μεσόγειο.

Εικ.44

Αμπέλοψις πεντάφυλλη ή παρθενοκισσός

Βοτανική περιγραφή: Η αμπέλοψις είναι φυλλοβόλο αναρριχώμενο φυτό με μέγιστο ύψος έως 20 μέτρα. Είναι φυτό γρήγορης ανάπτυξης με φύλλα πεντάβολα ή τρίβολα και σύνθετα. Το φθινόπωρο αυτά παίρνουν παίρνει ζωηρό κόκκινο χρώμα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε μέτρια υγρά εδάφη και σε ηλιόλουστες ή σκιασμένες θέσεις. Είναι ανθεκτικό φυτό στο ψύχος και στην ατμοσφαιρική μόλυνση.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με μοσχεύματα το καλοκαίρι, αλλά και το χειμώνα.

Ασθένειες: Είναι φυτό το οποίο δε προσβάλλεται από ασθένειες. Αυτός είναι παράγων ο οποίος συντελεί στην ευρεία χρήση του.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στο βυσσινί χρώμα που αποκτά το φθινόπωρο.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Η αμπέλοψις είναι ιδανικό φυτό για περιφράξεις και πέργκολες. Δε χρειάζεται αυστηρό κλάδευμα και μπορεί εύκολα να αναρριχηθεί σε τοίχους.

2.Βιγνόνια η ριζοβόλος

Bignonia campsis

Οικογένεια: Bignoniaceae

(κοινό όνομα: βιγνόνια μεγανθής)

Καταγωγή: Η βιγνόνια κατάγεται από τη Βόρεια Αμερική.

Εικ.45

Βιγνόνια η ριζόβολος ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυλλοβόλο αναρριχώμενο φυτό το οποίο φθάνει έως τα 15 μέτρα σε ύψος. Έχει γρήγορο ρυθμό ανάπτυξης. Τα φύλλα του είναι ανοιχτόχρωμα και σύνθετα, αποτελούμενα από 7-9 οδοντωτά φυλλάρια. Οι βλαστοί του είναι ξυλώδεις και γαντζώνουν στους τοίχους με εναέρια ριζίδια. Τα άνθη είναι μεγάλα. Έχουν μορφή χωνιού και πορτοκαλοκόκκινου χρώματος. Φέρονται σε μεγάλες επάκριες ταξιανθίες. Ανθίζει το φυτό από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο. Οι καρποί είναι λοβοί.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Απαιτεί εδάφη γόνιμα, μέτρια υγρά και καλά στραγγιζόμενα και ηλιόλουστες θέσεις. Αντέχει σε αλκαλικά εδάφη. Είναι είδος ευαίσθητο στους παγετούς. Είναι ανθεκτικό φυτό στο ψύχος και στην ατμοσφαιρική ρύπανση.

Κλάδευμα: Κλαδεύεται κάθε χειμώνα μόλις πέσουν τα φύλλα του.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με καταβολάδες και με μοσχεύματα.

Εχθροί: Μαζεύει μυρμήγκια τα οποία ανεβαίνουν επάνω της με σκοπό να φάνε τις αφίδες, οι οποίες προσβάλλουν το φυτό.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στα εντυπωσιακά πορτοκαλοκόκκινα άνθη του, στο φωτεινό του φύλλωμα και στη δυνατότητά του να αναρριχάται.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για κάλυψη φρακτών, συρματοπλεγμάτων και τοίχων.

3.Γλυτσίνια ή ουϊστέρια

Wisteria sp.

Οικογένεια: Fabaceae

Καταγωγή: Η γλυτσίνια κατάγεται από την Κίνα.

Εικ.46

Γλυτσίνια ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Η γλυτσίνια ή ουϊστέρια είναι φυλλοβόλο αναρριχητικό φυτό, γρήγορης ανάπτυξης, το οποίο φθάνει έως τα 20 μέτρα σε ύψος. Τα φύλλα του είναι ταχυσυχή, πράσινα και σύνθετα. Έχει εντυπωσιακά άνθη χρώματος μωβ. Αυτά εμφανίζονται την άνοιξη σε κρεμάμενες ταξιανθίες, σε σχήμα βότρυ, πριν την έκπτυξη των φύλλων.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Απαιτεί γόνιμα και μέτρια υγρά εδάφη, καθώς και ηλιόλουστες ή ελαφρά σκιασμένες θέσεις. Είναι ανθεκτικό φυτό στο κρύο και ευαίσθητο σε ασβεστώδη εδάφη.

Κλάδευμα: Το κλάδευμα της γλυτσίνιας είναι το μυστικό για καλή ανθοφορία. Κλαδεύεται το νέο φυτό αφαιρώντας το ήμισυ της αύξησης του προηγούμενου έτους, αφήνοντας μόνο μερικά μπουμπούκια ανά στέλεχος. Κλαδεύεται αυστηρά ενωρίς την άνοιξη αφαιρώντας τα ξηρά κλαδιά πριν το φυτό ανθίσει.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται κυρίως με εμβολιασμό σε σπορόφυτα και σε λαβούρνο ή με ξυλώδη μοσχεύματα το χειμώνα.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στη πλούσια και εντυπωσιακή ανθοφορία του, η οποία δημιουργεί ένα καλαίσθητο αποτέλεσμα.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σε πέργκολες και σε φράκτες. Φυτεύεται σε συνδυασμό με λαβούρνα τα οποία έχουν την ίδια εποχή, ιδίου σχήματος, κίτρινα άνθη.

ii.Ποώδη καλλωπιστικά φυτά

Τα κυριότερα ποώδη καλλωπιστικά φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται για φύτευση σε ιδιωτικούς κήπους και σε εξώστες οικιών στην πόλη των Πατρών είναι το αντίρρινο το μέγα, ο βασιλικός, η γαρυφαλιά, η γκαζάνια, η διμορφοθήκη, ο πανσές, η πετούνια, η πρίμουλα και διάφορα άλλα φυτά.

A. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Αντίρρινο το μέγα

Antirrhinum majus

Οικογένεια: Scrophulariaceae

(κοινό όνομα: σκυλάκι)

Καταγωγή: Το αντίρρινο το μέγα κατάγεται από την Μεσόγειο.

Εικ.47

Αντίρρινο ανθισμένο

Βοτανική περιγραφή: Το αντίρρινο το μέγα είναι φυτό ετήσιο, αλλά πολλές φορές συναντάται και σαν πολυετές. Το ύψος του φθάνει τα 20 εκατοστά έως τα 120 εκατοστά, ανάλογα την ποικιλία. Ο βλαστός του φέρει πολλές διακλαδώσεις προς την βάση του και είναι ημιξυλοποιημένος. Τα φύλλα του είναι λογχοειδή, λεία και σκουροπράσινα με μήκος 5 εκατοστά. Φέρει μεγάλα άνθη τα οποία σχηματίζουν επάκριες ταξιανθίες επάνω στους επιμήκεις ζυγηρούς βλαστούς. Ανθίζει σταδιακά από κάτω προς τα επάνω.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Αναπτύσσεται σε ελαφριά καλά στραγγισμένα και ουδέτερα ή αλκαλικά εδάφη. Είναι ανθεκτικό φυτό σε υψηλές, αλλά και χαμηλές θερμοκρασίες.

Κλάδευμα: Γίνεται κορφολόγημα των φυτών στο 6^ο με 7^ο φύλλο το οποίο οψιμίζει την ανθοφορία. Το φυτό μπορεί να διατηρηθεί για δεύτερο χρόνο αφού κλαδευθούν τα ξηρά άνθη.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται μόνο με σπόρο που πέφτει στο έδαφος. Σπέρνονται οι σπόροι σε σπορεία και μεταφυτεύονται τα νεαρά φυτάρια όταν φθάσουν σε ύψος τα 10 εκατοστά περίπου ή αποκτήσουν 3 με 4 φύλλα. Σπέρνονται οι σπόροι ενωρίς το φθινόπωρο για ανοιξιάτικη άνθιση ή την άνοιξη για καλοκαιρινή άνθιση.

Άρδευση: Το αντίρρινο θέλει τακτική άρδευση από λίγο.

Εχθροί και ασθένειες: Το αντίρρινο είναι φυτό χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα από εχθρούς και ασθένειες. Ενίοτε προσβάλλεται από σκωριάσεις.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στα ζυγηρά και φωτεινά άνθη και στην παρατεταμένη ανθοφορία σε συνδυασμό με την ποικιλομορφία των χρωμάτων.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική: Είναι ιδανικό φυτό για ομαδική φύτευση σε συστάδες. Χρησιμοποιείται επίσης σε βραχόκηπους. Η υψηλότερες ποικιλίες είναι κατάλληλες για φύτευση σε διαχωριστικές γραμμές, σε ανθώνες και σε παρτέρια.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Φυτεύεται σε φυτοδοχεία.

2. Βασιλικός

Ocimum basilicum

Οικογένεια: Lamiaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Ινδία και το Ιράν.

Εικ.48

Βασιλικός ανθισμένος

Βοτανική περιγραφή: Είναι μονοετές ποώδες φυτό (υπάρχουν όμως και είδη πολυετή και θαμνώδη), ύψους 30-40 εκατοστών. Έχει στέλεχος το οποίο φέρει πολλούς βλαστούς και πυκνό φύλλωμα φωτεινού πράσινου χρώματος. Πολλές φορές τα φυτά ομοιάζουν με στρογγυλούς θάμνους.

Τα φύλλα του είναι μονά, αντίθετα και ωοειδή, με περιθώριο ακέραιο ή ελάχιστα οδοντωτό. Τα άνθη είναι διαταγμένα σε χαλαρούς σπονδύλους και σχηματίζουν μασχαλιαίους στάχεις χρώματος άσπρου, κόκκινου ή ιώδους, ανάλογα με την ποικιλία. Είναι αρωματικά, πλούσια σε νέκταρ και προσελκύουν τις μέλισσες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Το φυτό δε χρειάζεται πολύ μεγάλη φροντίδα. Απλώς απαιτεί φως χωρίς να είναι εκτεθειμένο απευθείας στον ήλιο, ο οποίος μαραίνει τα φύλλα του. Αγαπά το δροσερό έδαφος και για το λόγο αυτό πρέπει να αρδεύεται σε καθημερινή βάση, ιδιαίτερα το καλοκαίρι. Χρειάζεται ένα μέσης συστάσεως έδαφος το οποίο πρέπει να είναι καλά λιπασμένο, κυρίως σε ότι αφορά το κάλιο. Στα αργιλώδη εδάφη δεν αναπτύσσεται καλά, ενώ στα πολύ ελαφρά υποφέρει από έλλειψη υγρασίας. Είναι ευαίσθητο φυτό στο ψύχος και είναι από τα πρώτα φυτά που θα χαλάσουν το φθινόπωρο.

Καλλιεργητικές φροντίδες

α. Άρδευση: Η άρδευση του βασιλικού πρέπει να γίνεται κάθε πέντε ημέρες ή και ενωρίτερα, ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες. Η εμφάνιση κίτρινων φύλλων, κοντά στη βάση του φυτού, μπορεί να είναι ένδειξη αυξημένης άρδευσης.

β. Λίπανση: Για να έχει το φυτό συνεχή ανάπτυξη του φυλλώματος πρέπει να γίνεται συνεχής προσθήκη αζώτου με αζωτούχα λιπάσματα, τόσο σαν βασική λίπανση όσο και μετά από κάθε κοπή. Οι βασιλικοί οι οποίοι είναι φυτευμένοι στους κήπους μπορεί να αναπτυχθούν και χωρίς λίπασμα αφού δε γίνονται τακτικές κοπές.

γ. Κλάδευμα: Στο τέλος του φθινοπώρου το φυτό χρειάζεται βαθύ κλάδευμα για να μπορέσουν να ανανεωθούν.

Πολλαπλασιασμός: Ο πολλαπλασιασμός του βασιλικού γίνεται με σπόρους, από τον Φεβρουάριο-Μάρτιο μέχρι την αρχή του καλοκαιριού, ανάλογα με το κλίμα της περιοχής όπου αυτοί σπέρνονται. Η θερμοκρασία δεν πρέπει να είναι χαμηλότερη από τους 10° έως 12° C. Το σπορείο εγκαθίσταται έξω, στο έδαφος ή σε κασόνι και τα φυτά μεταφυτεύονται στην οριστική τους θέση μόλις βγάλουν 4-5 φύλλα. Τα νεαρά φυτά φυτεύονται σε γραμμές οι οποίες απέχουν 30 εκατοστά και έχουν απόσταση επί των γραμμών 25 έως 30 εκατοστά. Ο βασιλικός μπορεί να καλλιεργηθεί και σε θερμοκήπιο, εάν υπάρχει αρκετό φως, ξεκινώντας από τον Οκτώβριο με κλιμακωτές σπορές για να υπάρχει διαθέσιμος νωπός βασιλικός από τον Δεκέμβριο μέχρι τον Μάρτιο.

Εχθροί και ασθένειες

α. Εχθροί: Από τα έντομα ζημιές μπορεί να προκαλέσουν οι αφίδες και το πράσινο σκουλήκι.

β. Ασθένειες: Ο βασιλικός είναι ευαίσθητος στην αδρομύκωση η οποία προκαλεί μάρανση και στην συνέχεια ξήρανση του φυτού πριν ολοκληρώσει την ανάπτυξή του.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού οφείλεται στα πλούσια πρασινωπά φύλλα του και στο ξεχωριστό άρωμά του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Ο βασιλικός καλλιεργείται σαν καλλωπιστικό φυτό σε κήπους και με τα φύλλα του προσφέρει ιδιαίτερη αισθητική. Χρησιμοποιείται και για φυτοκάλυψη.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Καλλιεργείται σαν καλλωπιστικό φυτό σε γλάστρες.

γ. Άλλες χρήσεις: Ο βασιλικός αν και είναι αρωματικό φυτό, χρησιμοποιείται σαν καρύκευμα σε πολλά φαγητά, στην ποτοποιία και στην κονσερβοποιία. Για τη μαγειρική τα φύλλα μπορεί να διατηρηθούν ξηρά, κλεισμένα ερμητικά σε γυάλινα βάζα ή σε καταψύκτη όπου διατηρούνται για πολύ καιρό.

3.Πανσές

Viola tricolor

Οικογένεια: Violaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από εύκρατες περιοχές του βορείου και νότιου ημισφαιρίου. Στην χώρα μας υπάρχουν πολλά είδη του φυτού αυτοφυή.

Εικ.49

Πανσέδες ανθισμένοι

Βοτανική περιγραφή: Είναι ετήσιο φυτό ή κάποιες φορές διετές. Είναι χαμηλό φυτό με ύψος το οποίο κυμαίνεται από 5 έως 30 εκατοστά. Τα φύλλα του είναι ωοειδή-λογχοειδή και οδοντωτά και φέρουν το καθένα δύο παράφυλλα πτεροσχιδή- παλαμοσχιδή. Η περιφέρεια τους φέρει έντονους ή αβαθείς λοβούς.

Τα άνθη είναι άοσμα με ακανόνιστο σχήμα και με οπίσθιο πλήκτρο. Έχουν πέντε στρογγυλά πέταλα μονόχρωμα ή με διάφορες αποχρώσεις ή ποικιλόχρωμα και με λαιμό της στεφάνης γενικά κίτρινο. Το χρώμα τους είναι ποικίλο και κυμαίνεται από λευκό ως κίτρινο και από κόκκινο της σκουριάς ως ροζ-λιλά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Για να αναπτυχθεί σωστά το φυτό χρειάζεται αφράτο και δροσερό έδαφος το οποίο να στραγγίζει καλά και ηλιόλουστες τοποθεσίες τους ψυχρούς μήνες. Αν επιδιώκεται η χρησιμοποίησή του τους θερμότερους μήνες χρειάζεται καλή άρδευση και μια θέση στην ημισκιά.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται κατά τα τέλη του καλοκαιριού με θερμοκρασίες 18° έως 24° C ή και αργότερα, σε κασόνια με ελαφρό χώμα. Η οριστική μεταφύτευση του φυτού πραγματοποιείται το φθινόπωρο. Σπέρνεται σε απόσταση 15 έως 30 εκατοστά.

Ασθένειες: Το εν λόγω φυτό παρουσιάζει ανθεκτικότητα στις διάφορες ασθένειες, συχνά όμως προσβάλλεται από ωίδιο των φύλλων το οποίο οφείλεται στο μύκητα *Ramulia* sp. Μπορεί αυτός να καταπολεμηθεί εύκολα με ωιδιοκτόνα.

Καλλιέργεια: Σε κάποιες περιπτώσεις είναι δύσκολο να καλλιεργηθούν πανσέδες στο ίδιο σημείο. Η λύση στο πρόβλημα ευρίσκεται στη μετακίνηση της καλλιέργειας σε άλλο σημείο ή μέρος. Αν πρέπει υποχρεωτικά η φύτευση να γίνει στο ίδιο σημείο τότε προτείνεται το φυτό να τοποθετείται σε δοχείο με φρέσκο χώμα και αυτό στην συνέχεια στο έδαφος.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στα υπέροχα άνθη τού φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για εδαφοκάλυψη. Οι τύποι πανσέ εδαφοκάλυψης είναι συχνά πιο ανθεκτικοί στις σκληρές καιρικές συνθήκες. Μπορεί να δημιουργήσει χαμηλές μπορντούρες ή να φυτευθεί σε παρτέρια. Οι μονόχρωμες ποικιλίες είναι ιδανικές για τη δημιουργία ανθικών σχεδίων. Είναι ιδανικό φυτό για τελείωμα σε εκτάσεις με χλοοτάπητα. Από τις πλέον δημοφιλείς χρήσεις του πανσέ είναι η φύτευσή του ανάμεσα από βολβώδη για να καλύπτει τα κενά αυτών.

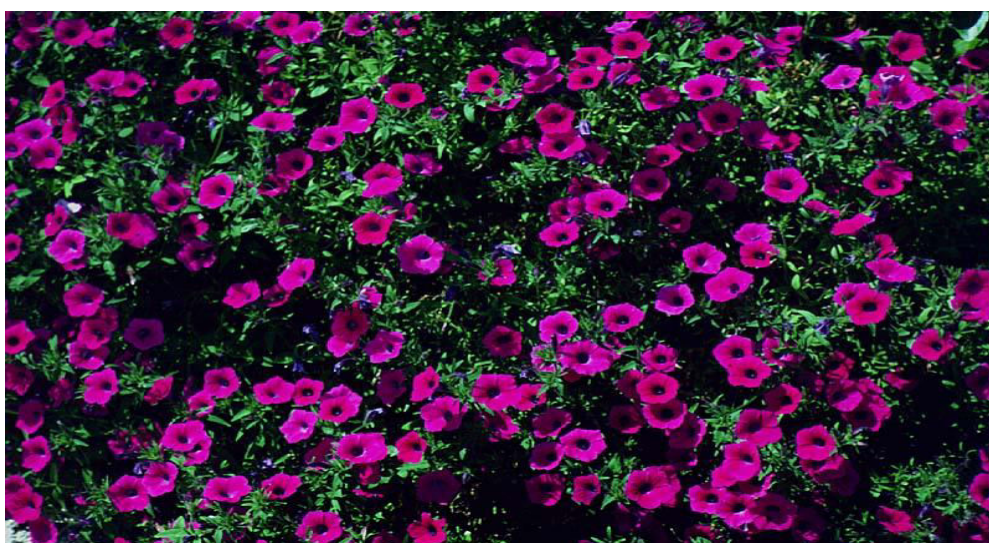
β. Χρήση στην ανθοκομία: Μπορεί να φυτεύει και σε φυτοδοχεία.

4. Πετούνια

Petounia hybrid

Οικογένεια: Solanaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από τη Νότια Αμερική. Τα πρώτα φυτά καλλιεργήθηκαν στις ΗΠΑ πριν από 125 χρόνια. Αργότερα καλλιεργήθηκαν στην Ευρώπη και στην Ιαπωνία.

Εικ.50

Πετούνια ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυτό χαμηλής έως μέσης ανάπτυξης. Όταν είναι σε νεαρή ηλικία, οι βλαστοί είναι όρθιοι και ζυγροί. Όσο αναπτύσσεται το φυτό αυτοί γέρνουν, κάτω από το βάρος τους, δίνοντας κρεμοκλαδή ανάπτυξη. Το ύψος του φυτού κυμαίνεται ανάλογα με την ποικιλία έως τα 40 εκατοστά και στις κρεμοκλαδεές ποικιλίες φθάνει έως τα 60 εκατοστά. Τα φύλλα του είναι ωοειδή, μεγαλύτερα ή μικρότερα ανάλογα με την ποικιλία και χνουδωτά.

Τα άνθη του έχουν διάμετρο 10 με 15 εκατοστά. Υπάρχουν σε διάφορα χρώματα όπως σε λευκό, κόκκινο, ρόδινο και μωβ ή δίχρωμο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις. Το φυτό προτιμά πλούσια εδάφη και κανονική άρδευση. Η υψηλή θερμοκρασία και η έντονη ακτινοβολία μπορεί να το βλάψουν και για τον λόγο αυτό καλό είναι να προστατεύεται τις ζεστές περιόδους. Αξίζει να σημειωθεί πως αυτές οι περιπτώσεις επηρεάζουν την ποιότητα και την ανθοφορία του και όχι την αντοχή του φυτού.

Άρδευση: Οι απαιτήσεις του σε νερό είναι μέτριες καθώς δεν του αρέσει η υπερβολική υγρασία ή ξηρασία. Δύο φορές άρδευσης την εβδομάδα είναι αρκετές, εκτός από τις περιόδους καύσωνα. Οι πετούνιες οι οποίες ευρίσκονται σε κρεμαστά καλάθια χρειάζονται συχνότερη άρδευση.

Πολλαπλασιασμός: Το φυτό πολλαπλασιάζεται με σπόρο. Πρέπει αυτός να σπέρνεται σε προστατευμένο από τους παγετούς περιβάλλον. Οι σπόροι θα πρέπει να απλωθούν στην επιφάνεια του χώματος. Χρειάζεται ηλιόλουστο περιβάλλον για να βλαστήσει.

Εχθροί και ασθένειες

α. Εχθροί: Σπάνια προσβάλλεται από αφίδες.

β. Ασθένειες: Αν το φυτό τοποθετηθεί στη σωστή του θέση δεν παρουσιάζει ασθένειες. Από τις μυκητολογικές ασθένειες υπάρχει περίπτωση να προσβληθεί από βοτρυτή.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στην πλούσια, ζωηρόχρωμη και μεγάλης διάρκειας ανθοφορία του φυτού, καθώς και το λεπτό της άρωμα.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Τα πολύχρωμα άνθη του φυτού προσδίδουν ιδιαίτερη αισθητική στους κήπους ή στις βεράντες. Επειδή η υψηλή υγρασία μπορεί να το καταστρέψει μπορεί να συνδυασθεί με χλοοτάπητα, δημιουργώντας ένα ανθισμένο παρτέρι. Φυτεύεται μόνο του ή σε συνδυασμό με ετήσια φυτά ιδίων απαιτήσεων. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φυτό εδαφοκάλυψης.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Εξαιτίας της ποικιλομορφίας των ανθέων, της πυκνής βλάστησης και της μακράς ανθοφορίας του φυτού είναι ιδανικό και για φύτευση σε γλάστρες και ζαρντινιέρες ή κρεμαστά φυτοδοχεία.

5. Πρίμουλα

Primula vulgaris

Οικογένεια: Primulaceae

Καταγωγή: Είναι ενδημικό φυτό της Ιάβας και της Ασίας, αλλά και σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης.

Εικ.51

Πριμούλα ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι φυτό με στρογγυλή βλάστηση το οποίο φθάνει σε ύψος τα 10 έως 15 εκατοστά και σε διάμετρο τα 30 εκατοστά. Φέρει μικρά φύλλα που σχηματίζουν ρόδακες. Τα άνθη φέρονται σε στελέχη μετρίου μεγέθους με μεγάλα επάκρια άνθη. Σαν φυτό έχει μεγάλη ποικιλία χρωμάτων. Ανθίζει περίπου την περίοδο Μάρτιο με Μάιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Το φυτό χρειάζεται δροσιά και άφθονη υγρασία. Καλλιεργείται σε ημισκιερά, στραγγερά και γόνιμα εδάφη. Παρουσιάζει αντοχή στην περιβαλλοντική ρύπανση.

Άρδευση: Χρειάζεται συχνή άρδευση.

Λίπανση: Χρειάζεται να δίνεται στο φυτό υγρό λίπασμα για ανθοφόρα φυτά μια φορά τον μήνα.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, ο οποίος είναι υπερβολικά λεπτός και θα πρέπει να σπαρθεί σε προστατευμένο περιβάλλον με υγρασία και υγρό χώμα. Καλύτερα είναι να χρησιμοποιείται μείγμα κοινού χώματος, άμμου και τύρφης κατά ίσα μέρη.

Εχθροί και ασθένειες: Το φυτό μπορεί να προσβληθεί από αφίδες και μύκητες σε υγρές συνθήκες και κλειστό περιβάλλον .

Καλλωπιστική αξία: Οφείλει το φυτό την καλλωπιστική του αξία στα μεγάλα και ζωηρόχρωμα άνθη του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται για την δημιουργία χαμηλών μπορντουρών και ανθισμένων νησίδων μέσα σε χλοοτάπητα.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Είναι κατάλληλη φυτό για την φύτευση σε γλάστρες και σε ζαρντινιέρες.

γ. Χρήση στη μαγειρική: Τα άνθη της πρίμουλας τρώγονται σε σαλάτες. Χρησιμοποιείται σε γλυκά και για την παρασκευή μαρμελάδων και οиноπνευματωδών ποτών.

Β. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά

1. Γαρυφαλλιά

Dianthus caryophyllus

Οικογένεια : Caryophyllaceae

Καταγωγή: Κατάγεται από Ευρώπη και Ασία.

Εικ.52

Γαρυφαλλιά ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές ποώδες φυτό με ημιξυλοποιημένους βλαστούς, ύψους 40 έως 80 εκατοστών. Έχει πυκνή βλάστηση. Οι ρίζες του φυτού είναι δυνατές και διεισδύουν βαθιά στο έδαφος. Τα φύλλα του είναι μακρόστενα και λογχοειδή και έχουν πράσινο χρώμα. Τα άνθη του γαρυφαλλίου είναι μεγάλα, αρωματικά, με διάμετρο 4 έως 8 εκατοστά. Είναι πολύχρωμα και έχουν ωραίο άρωμα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Προτιμάται να φυτεύεται σε ηλιόλουστες θέσεις. Αντέχει αρκετά στις υψηλές θερμοκρασίες και στην ξηρασία του καλοκαιριού αφού έχει βαθύ ριζικό σύστημα. Αντιθέτως έχει πρόβλημα με τις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα και παγώνει στους -10°C. Δεν προτιμά τα βαριά αργιλώδη εδάφη τα οποία προκαλούν σάπισμα του ριζικού συστήματος. Προτιμάται να φυτεύεται σε ελαφρά εδάφη με καλή αποστράγγιση.

Καλλιεργητικές φροντίδες

α. Άρδευση: Το γαρύφαλλο χρειάζεται συχνά άρδευση, αλλά δεν θα πρέπει να δίνεται μεγάλη ποσότητα νερού σε κάθε άρδευση. Θα πρέπει να αποφεύγονται οι πολλές αρδεύσεις επειδή προκαλούν σάπισμα στο ριζικό σύστημα.

β. Λίπανση: Την άνοιξη προστίθεται στα φυτά οργανική ουσία η οποία ενισχύει την ανάπτυξή τους.

γ. Κλάδευμα: Καλό είναι να αφαιρούνται τα ξηρά άνθη και βλαστοί, ενώ στην αρχή της άνοιξης μπορεί να γίνεται κορυφολόγημα με σκοπό την παρατεταμένη ανθοφορία. Αποφεύγεται το αυστηρό κλάδευμα.

δ. Σκάλισμα: Το σκάλισμα στο έδαφος βοηθά στην μείωση των ζιζανίων και της εδαφικής υγρασίας.

Πολλαπλασιασμός: Το γαρύφαλλο πολλαπλασιάζεται εύκολα με σπόρο, με καταβολάδες και με μοσχεύματα. Κατά τον πολλαπλασιασμό με καταβολάδες προτιμούνται βλαστοί μονοετείς με ξυλοποιημένο τμήμα. Βυθίζονται στο έδαφος περίπου 5 εκατοστά και σκεπάζονται με χώμα, ενώ η άκρη τους ευρίσκεται εκτός του εδάφους. Σε πέντε εβδομάδες θα έχουν ριζοβολήσει. Αποκόπτεται τότε από μητρικό φυτό και φυτεύονται στην νέα τους θέση. Στον πολλαπλασιασμό με σπόρο οι σπόροι τοποθετούνται σε θέσεις σποράς και βλαστάνουν μετά από δύο βδομάδες σε προστατευμένο χώρο.

Εχθροί και ασθένειες

α. Εχθροί: Οι κυριότεροι εχθροί της γαρυφαλλιάς είναι οι αφίδες, οι θρίπες και οι τετράνυχτοι.

β. Ασθένειες: Οι σπουδαιότερες ασθένειες οι οποίες μπορεί να προσβάλουν το φυτό είναι η βακτηρίωση, ο βοτρυτής, η σήψη των βλαστών, η σκωρίαση και η φουζαρίωση.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού είναι μεγάλη και οφείλεται στα αρωματικά του άνθη και στο φύλλωμά του, αλλά και στο παράστημα του φυτού.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό που χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στην αρχιτεκτονική τοπίου αφού έχει ωραία εμφάνιση στον ανθόκηπο. Έχει μακρά παράδοση στο παρελθόν αφού καλλιεργείται πολλά χρόνια. Χρησιμοποιείται σε φυτεύσεις παρτεριών και βραχόκηπων.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Χρησιμοποιείται σαν γλαστρικό φυτό.

2.Γκαζάνια

Gazania sp.

Οικογένεια: Asteraceae (Compositae)

Καταγωγή: Κατάγεται από τη Νότια Αφρική.

Εικ.53

Γκαζάνια ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι πολυετές, αειθαλές και ποώδες φυτό χαμηλής βλάστησης. Έχει ύψος από 20 έως 40 εκατοστά. Τα φύλλα του είναι λογχοειδή, χνουδωτά, στενόμακρα, σκουροπράσινα στην επάνω επιφάνεια και αργυρόχρωμα στην κάτω.

Τα άνθη είναι διαφόρων χρωματισμών. Φέρονται σε κεφαλές, στην κορυφή μίσχων 15 έως 20 εκατοστών, περιβαλλόμενες από περιμετρικά γλωσσοειδή ανθίδια. Η διάμετρος του άνθους είναι περίπου 5 έως 7,5 εκατοστά. Κίτρινο, πορτοκαλί, ρόδινο και λευκό είναι τα συνηθέστερα χρώματα των ανθέων.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Είναι φυτό χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά το έδαφος. Αναπτύσσεται σε ηλιόλουστες θέσεις και γόνιμα, μέτρια υγρά εδάφη. Απαιτεί προστασία από πολύ δυνατούς παγετούς. Σε ψυχρές περιοχές καλλιεργείται ως ετήσιο φυτό. Αντέχει σε παραθαλάσσιες περιοχές. Χρειάζεται χώμα χουμώδες, πλούσιο σε θρεπτικές ουσίες με καλή στράγγιση, ελαφρά στεγνό έως φρέσκο και ασβετούχο.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρους ή με έρριζα μοσχεύματα την άνοιξη.

Λίπανση: Συχνές λιπάνσεις με υγρό λίπασμα για ανθοφόρα φυτά θα βοηθήσει στην δημιουργία περισσότερων ανθέων.

Εχθροί: Το φυτό προσβάλλεται κυρίως από αφίδες.

Καλλωπιστική αξία: Η καλλωπιστική αξία του φυτού ευρίσκεται στην πλούσια ανθοφορία και στα έντονα χρώματά του.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι φυτό κατάλληλο για βραχύκηπους, για ανθισμένες μπορντούρες και συστάδες χρώματος μέσα σε χλοοτάπητες.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Χρησιμοποιείται για φύτευση σε γλάστρες και σε ζαρντινιέρες.

3.Διμορφοθήκη

Dimorphotheca auranti

Οικογένεια: Compositae

Καταγωγή: Κατάγεται από την Νότια Αφρική.

Εικ.54

Διμορφοθηκη ανθισμένη

Βοτανική περιγραφή: Είναι αειθαλές πολυετές φυτό ύψους 25 έως 30 εκατοστών. Οι βλαστοί του φυτού είναι μακρείς και έρποντες. Τα φύλλα του είναι οδοντωτά. Έχει άνθη μεγάλα, τα οποία ομοιάζουν με μαργαρίτες με περιφερειακά ανθίδια διαμέτρου 6 εκατοστών και οποία φέρονται επάκρια σε μακρείς μίσχους. Το χρώμα του άνθους είναι λευκό, ροζ ή ιώδες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε όλους τους τύπους των εδαφών και σε ηλιόλουστες τοποθεσίες. Μπορεί να αναπτυχθεί σε ημισκιερά σημεία, με μειωμένη όμως ανθοφορία. Προτιμά αμμώδη, μέτρια ή πτωχά εδάφη με εξαιρετική στράγγιση. Δεν ανέχεται την υπερβολική υγρασία.

Άρδευση: Δεν χρειάζεται συχνή άρδευση.

Πολλαπλασιασμός: Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος μπορεί να σπαρθεί σε σπορείο, σε προφυλαγμένο μέρος ή επιτόπου, σε καλά προετοιμασμένο έδαφος την άνοιξη ή το φθινόπωρο. Το φυτό πολλαπλασιάζεται εύκολα και με μοσχεύματα κορυφής.

Ασθένειες: Είναι ευαίσθητο σε τήξεις φυταριών και προσβάλλεται εύκολα από βοτρυτή.

Καλλωπιστική αξία: Οφείλεται στα περιμετρικά ανθίδια του φυτού τα οποία έχουν αποχρώσεις κόκκινες, πορτοκαλί, κίτρινες ή λευκές. Τα άνθη κλείνουν την νύκτα ή με βαρεία συννεφιά.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Είναι κλασσικό φυτό εδαφοκάλυψης. Λόγω της κρεμοκλαδούς ανάπτυξης του φυτού μπορεί να φυτευτεί σε αναβαθμίδες, για να καλύπτει διαφορετικά υψόμετρα. Χρησιμοποιείται στον κήπο κατά ομάδες, σε βραχόκηπους και για εδαφοκάλυψη σε φυτοδοχεία και για κρεμοκλαδή βλάστηση από μπαλκόνια.

β. Χρήση στην ανθοκομία: Φυτεύονται σε φυτοδοχεία και για κρεμοκλαδή βλάστηση από μπαλκόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III.

**ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΑΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ**

Εικ.55

Αγγελική, καλλωπιστική δαμασκηιά και ελιά σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία :Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.56

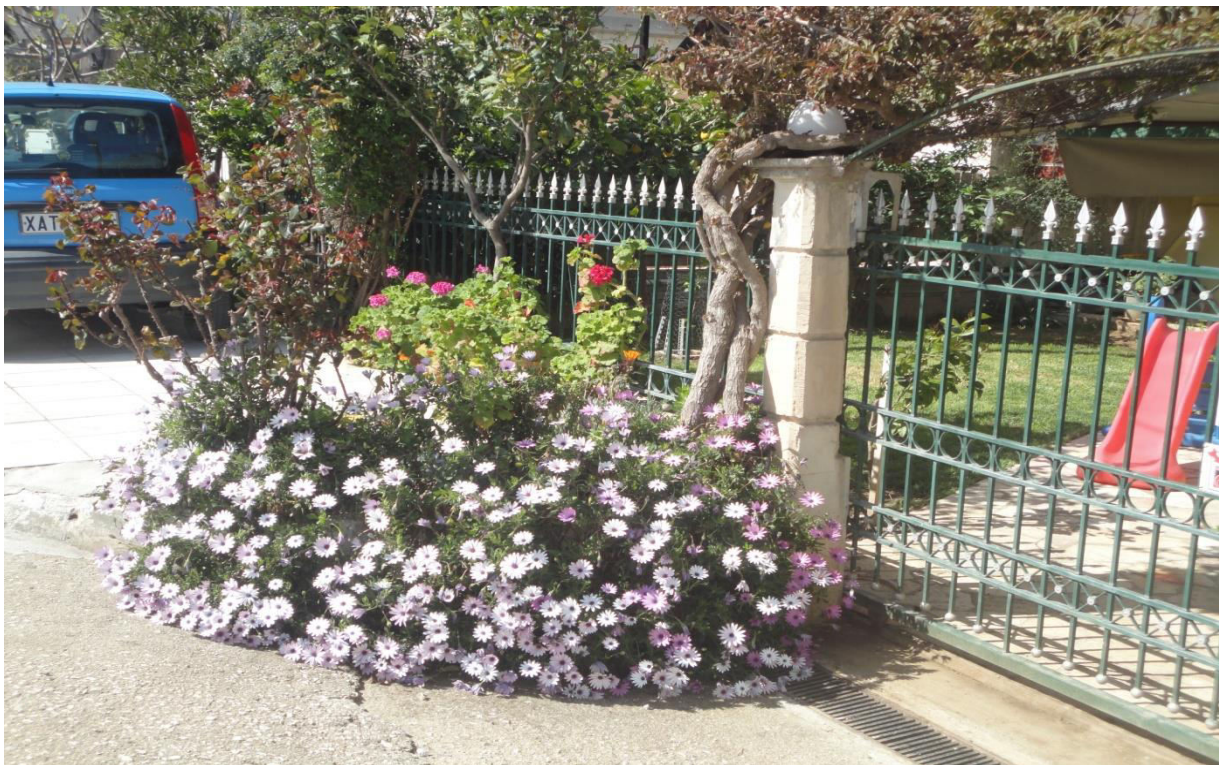
Κισσός αναρριχώμενος σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.57
Καλλιστήμονας και τριανταφυλλιά σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.58
Λαντάνα ανθισμένη σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.59
Ανθισμένη διμορφοθήκη, γεράνι και τριανταφυλλιά
σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.60
Λιγούστρο και φοίνικας κανάριος σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.61
Αναρριχώμενη τριανταφυλλιά σε ιδιωτικό κήπο στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.62
Τριανταφυλλιές σε ιδιωτικό κήπο στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.63
Ρυχόσπερμα σε ιδιωτικό κήπο στην Πάτρα
(Φωτογραφίες: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.64
Καλλιστήμονας σε ιδιωτικό κήπο στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.65
Γλυτσίνια ανθισμένη σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.66
Ελιά και κισσός σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

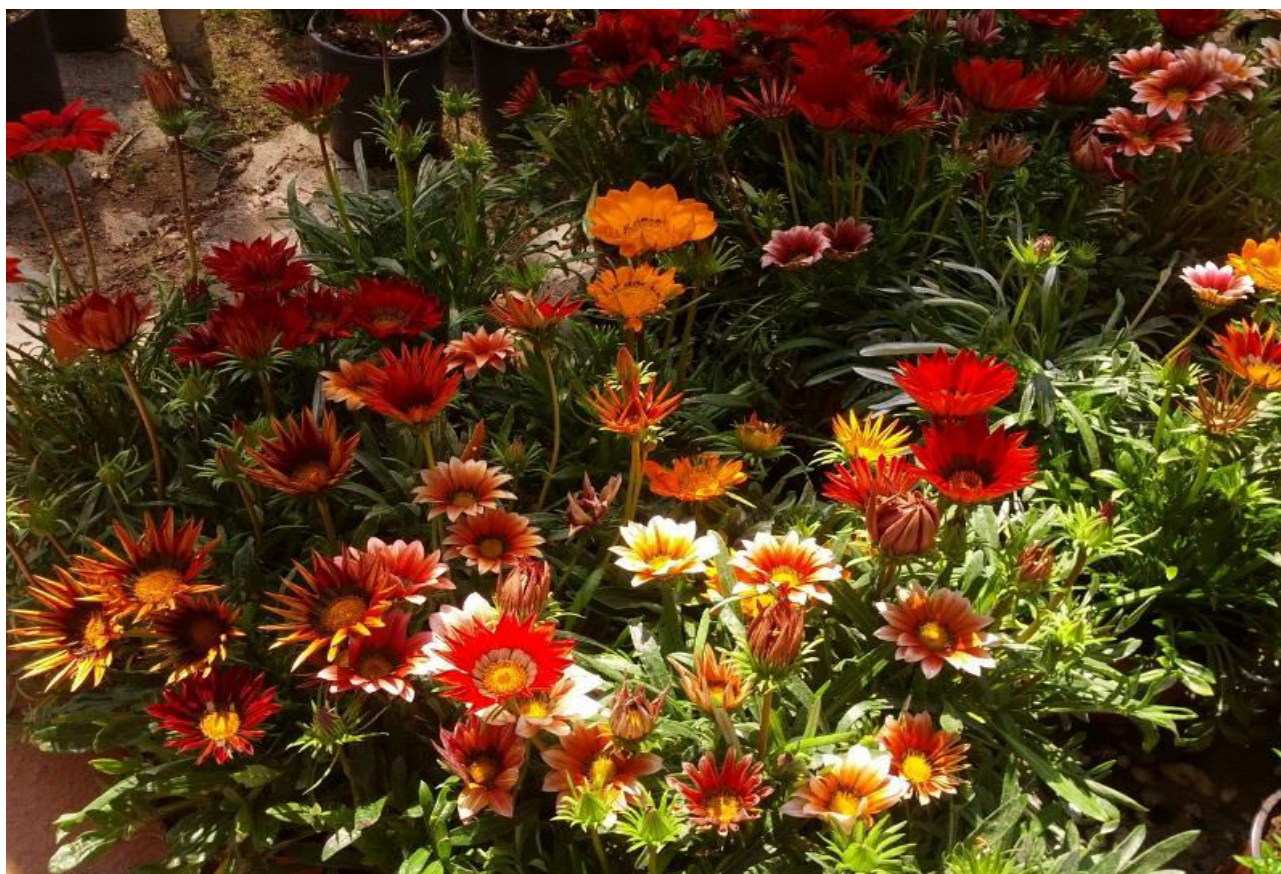
Εικ.67
Πασχαλιά ανθισμένη σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

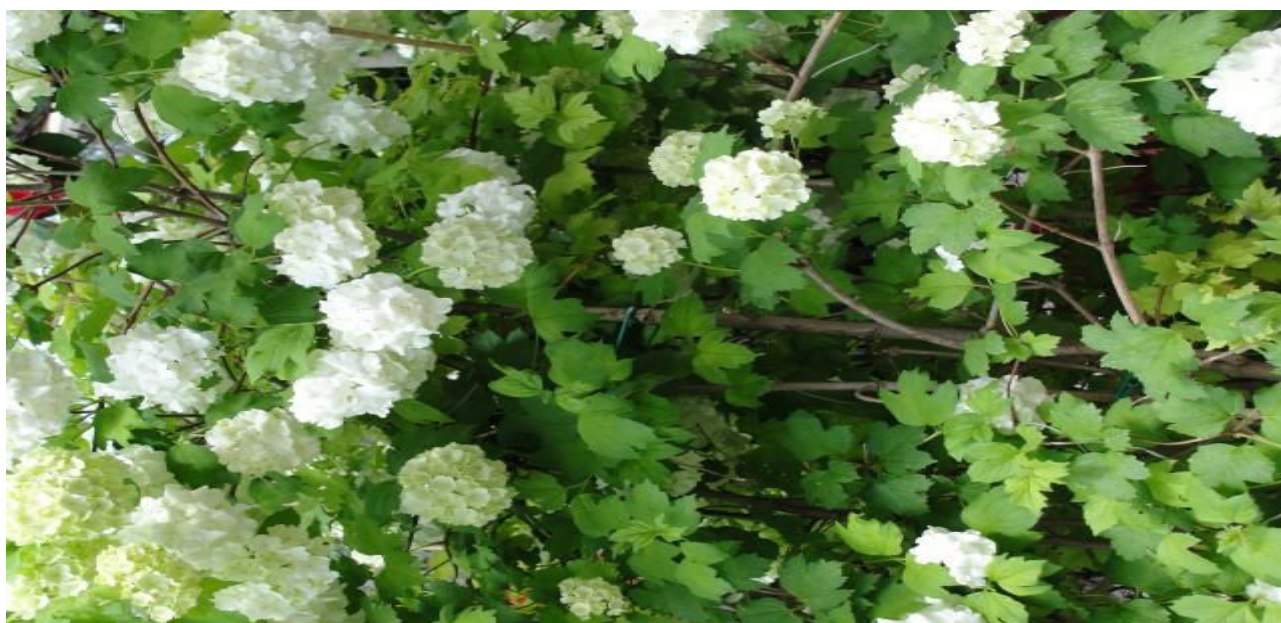
Εικ.68
Δεντρολίβανο σε ιδιωτική οικία
στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

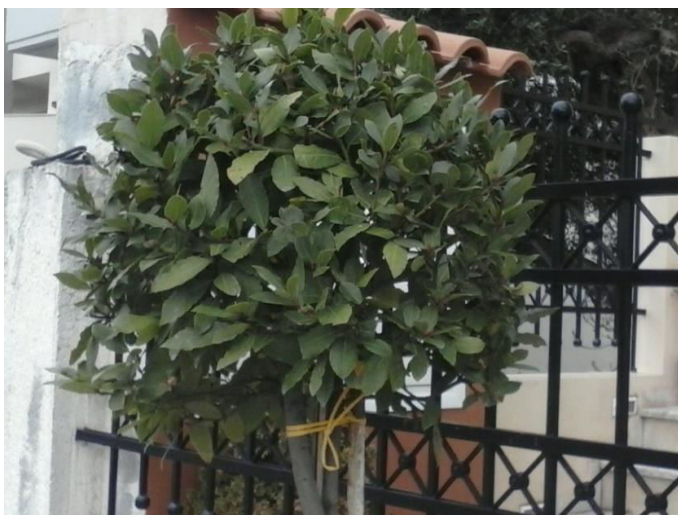
Εικ.69
Αντίρρινο το μέγα (σκυλάκι)
σε ιδιωτική οικία στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.70
Γκαζάνιες σε ιδιωτικό κήπο στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.71
Βιβούρνο το χιονόσφαιρο σε ιδιωτικό κήπο στη Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.72
Δάφνη σε ιδιωτικό κήπο
πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία :B.Μουστακοπούλου)

Εικ.73
Βασιλικός σε ιδιωτικό κήπο
στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: B.Μουστακοπούλου)

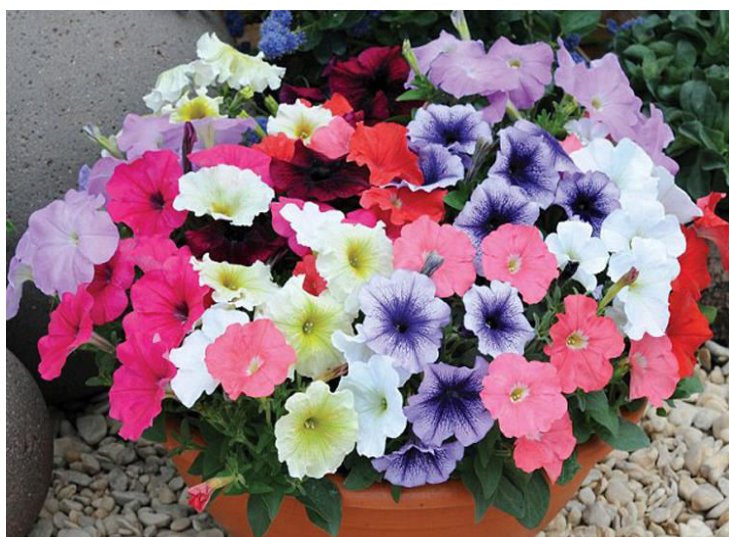
Τούγια η δυτική σε ιδιωτικό κήπο
στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: B.Μουστακοπούλου)

Εικ.74
Αγρόκλημα ανθισμένο σε ιδιωτικό κήπο
στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: B.Μουστακοπούλου)

Εικ.76
 Βιγνόνια ανθισμένη σε ιδιωτικό κήπο
 στην πόλη των Πατρών
 (Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.77
 Πετούνια ανθισμένη σε ιδιωτικό κήπο
 στην πόλη των Πατρών
 (Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.78
 Ευώνυμο ιαπωνικό χρυσόφυλλο
 σε ιδιωτικό κήπο στην πόλη των Πατρών
 (Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.

**ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΑΠΟ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΚΗΠΟΥΣ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ**

Εικ.79
Έλατο σε κήπο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.80
Βιβούρνο, λεμονοκυπάρισσο (cold crest) και φωτίνια σε κήπο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.81
Λεμονοκυπάρισσο σε κήπο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.82
Λεμονοκυπάρισσο σε μορφή φράκτη σε κήπο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.83
Σεφφλέρες σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.84
Φίκος ελαστικοφόρος και γεράνια ανθισμένα σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.85
Φίκοι μπένζαμιν και σεφφλέρες σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.86
Βουκαμβίλλια σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.87
Αναρριχώμενη τριανταφυλλιά και κύκας σε κήπο πολυκατοικίας στη πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

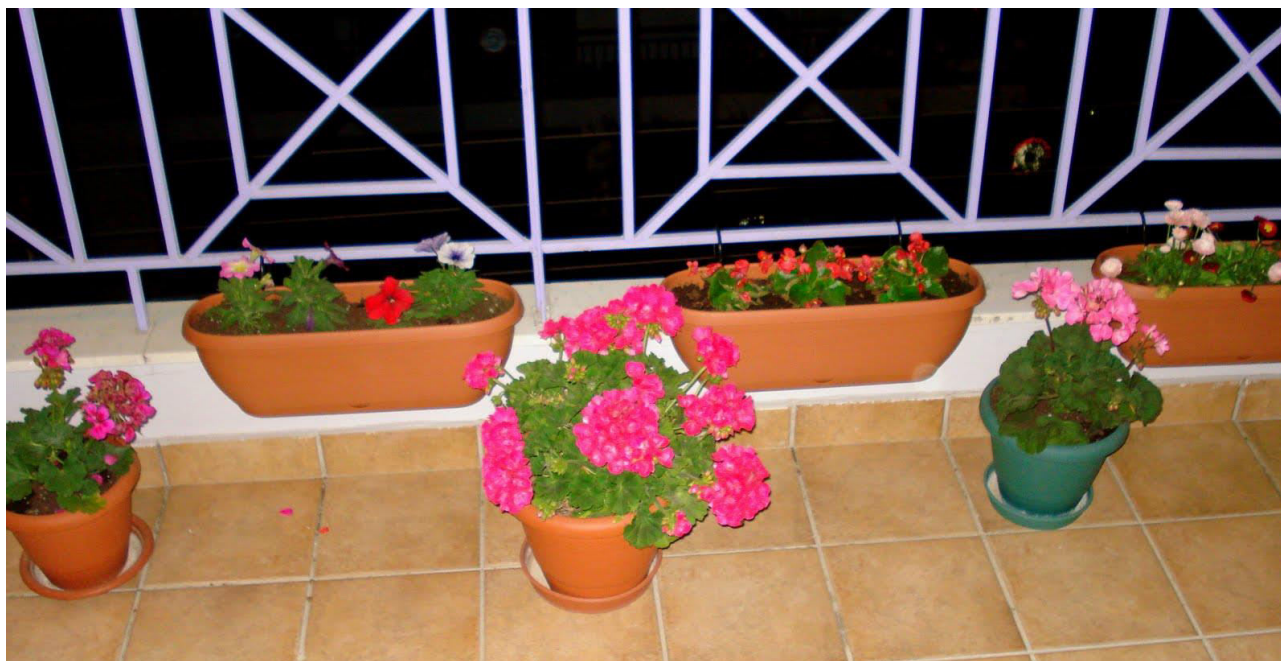
Εικ.88
Γιασεμί πολυανθές, κύκας και γιούκα σε κήπο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.89
Βιβούρνο σε φράκτη στον ακάλυπτο χώρο πολυκατοικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ 90
Γεράνια σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην πόλη των Πατρών
(Φωτογραφία: Β. Μουστακοπούλου)

Εικ.91
Γεράνια, βιγνόνια και πετούνια σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.92
Πανσέδες και γεράνια σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.93
Πετούνια σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.94
Γαρυφαλλιά σε εξώστη ιδιωτικής οικίας στην Πάτρα
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ

Εικ.95
Πλατεία Τριών Ιεραρχών με νεραντζιές και πορτοκαλιές
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.96
Άποψη της πλατείας Ομόνοιας με έλατα, λιγούστρο και φοίνικες
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.97
Άποψη της πλατείας Ομόνοιας με αριές και γιούκες
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.98
Άποψη της πλατείας Υψηλών Αλωνίων με χαρουπιά
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.99
Άποψη της πλατείας Αγίας Σοφίας με λιγούστρο
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.100
Δρόμος με γιακαράντες έναντι Αγίας Σοφίας
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.101
Δρόμος έναντι Αγίας Σοφίας με σφενδάμι νεγούδιο, γιούκες και φοίνικα κανάριο
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.102
Άποψη της πλατείας Όλγας με αριές, πεύκα και χαμαίρωπες
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.103
Ανθισμένη κουτσουπιά στην πλατεία Όλγας
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.104
Χαρουπιά στη πλατεία Αγίου Γεωργίου
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.105
Άποψη της πλατείας Αγίου Γεωργίου με χαρουπιά
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.106
Αρχαίο ωδείο Πάτρας με γιουνίπερους
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.107
Κουτσουπιές ανθισμένες και αριές στις σκάλες του Αγίου Νικολάου
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.108
Έλατα και πεύκα στο Δασύλλιο Πάτρας
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.109
Ευκάλυπτος και οξύκεδρος στο Δασύλλιο Πάτρας
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

Εικ.110
Ακακία Κωνσταντινουπόλεως στην πλατεία Αρχαγγέλων
(Φωτογραφία: Β.Μουστακοπούλου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΩΣΤΕΣ ΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Στους ιδιωτικούς κήπους και σε εξώστες οικιών, αλλά και σε κοινόχρηστους χώρους πολυκατοικιών, στην Πάτρα χρησιμοποιούνται διάφορα καλλωπιστικά φυτά.

Ο αριθμός όμως, καθώς και η έκτασή τους, δεν είναι αυτοί που θα έπρεπε. Ολόκληροι εξώστες οικιών ή διαμερισμάτων πολυκατοικιών ιδιαίτερα έχουν ελάχιστο ή καθόλου πράσινο (καλλωπιστικούς θάμνους και ποώδη γλαστρικά φυτά ή μικρά καλλωπιστικά δενδρύλλια).

Είναι ένα θέαμα το οποίο δεν είναι αδιάφορο. Οι χώροι αυτοί θα μπορούσαν να ομορφύνουν με την προσθήκη πρασίνου, είτε με την φύτευση διάφορων καλλωπιστικών φυτών σε εξώστες είτε με την φύτευση καλλωπιστικών δένδρων και θάμνων καθώς και την τοποθέτηση περισσότερων καλλωπιστικών ποώδη φυτών σε ιδιωτικούς κήπους.

Στον δήμο Πατρών τα δένδρα και γενικά οι πηγές πρασίνου είναι περιορισμένες. Για το λόγο αυτό η διαχείριση, η ανάπτυξη, ο εμπλουτισμός και ο καλλωπισμός των δενδροστοιχιών και γενικότερα των χώρων πρασίνου με καλλωπιστικά φυτά θα πρέπει να αποτελεί πρώτιστο μέλημα της τοπικής αρχής, αλλά και των κατοίκων της πόλης. Δυστυχώς ποικίλοι λόγοι περιορίζουν ή και αφανίζουν τον σημαντικότερο αγωγό πρασίνου, δηλαδή τα δένδρα. Πιο συγκεκριμένα την τελευταία εικοσαετία, λόγω της αυξημένης ανοικοδόμησης στο Δήμο παρατηρείται έντονη και άκριτη κοπή των δένδρων. Παρατηρείται συνεπώς μια μονοσήμαντη ανάπτυξη της μαζικής εμπορευματικής κατοικίας σε βάρος άλλων λειτουργιών της πόλης.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα το οποίο αξίζει να αναφερθεί είναι η κακοποίηση των δένδρων τα οποία ευρίσκονται στα πεζοδρόμια. Το πεζοδρόμιο αποτελεί μέρος του δημόσιου χώρου της πόλης και η δενδροστοιχία συλλογικό δικαίωμα της τοπικής κοινωνίας. Η δημοτική αρχή οφείλει να ενημερώνει τους δημότες για τα δικαιώματά τους, αλλά και να τους προστατεύει. Κανείς δεν μπορεί να περιορίζει, να καταστρέφει το πράσινο των δενδροστοιχιών, να περιορίζει το πεζοδρόμιο και να το υποτάσσει σε λειτουργίες και απαιτήσεις οι οποίες σχετίζονται με το προσωπικό του όφελος.

Για το ζήτημα των πεζοδρομίων δεν ευθύνονται μόνο οι δημότες, αλλά και ο ίδιος ο Δήμος θα πρέπει να φροντίζει ώστε να φυτεύονται κατάλληλα δένδρα. Ακατάλληλα δένδρα θεωρούνται εκείνα τα οποία έχουν χαμηλή διακλάδωση και αυτό επειδή λειτουργούν σαν φράκτες και αποτελούν εμπόδιο στην ασφαλή και απρόσκοπη κυκλοφορία των πεζών.

Αξίζει να αναφερθεί πως σημαντικό είναι να γίνεται και μια συλλογική προσπάθεια τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο σχετικά με τα καλλωπιστικά δένδρα, θάμνους και άλλα καλλωπιστικά φυτά που ευρίσκονται σε άλση, πάρκα ή σε άλλους δημόσιους χώρους, αλλά και όχι μόνο αυτό, αλλά και οι δημότες, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτών της Πάτρας κατοικεί σε πολυκατοικίες, θα πρέπει να φροντίζουν ώστε οι εξώστες, αλλά και οι κοινόχρηστοι χώροι της πολυκατοικίας να σφύζουν από πράσινο. Γεγονός το οποίο όχι μόνο θα περιορίσει το καυσαέριο, αλλά θα τους τονώσει και ψυχολογικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Έχοντας όλα τα παραπάνω στο νου μου, οι προτάσεις μου επικεντρώνονται στα εξής:

1. Το πρόβλημα της καταστροφής του αστικού πρασίνου πρέπει να μπει στην πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος και να αναχθεί σε ζήτημα υψίστης προτεραιότητας. Όταν μιλάμε για «πράσινη πόλη», για «πράσινη ανάπτυξη» πρέπει να το εννοούμε και να εργαζόμαστε για αυτό.
2. Να καταγραφούν τα «κενά» σημεία σε όλη την έκταση της πόλης και να ξεκινήσει άμεσα ένα πρόγραμμα εμπλουτισμού των δενδροστοιχιών, αλλά και των υπολοίπων χώρων πρασίνου (δημόσιων και ιδιωτικών) με νέα φυτά.
3. Το δένδρο πρέπει να τοποθετείται στο πεζοδρόμιο σε τέτοιο σημείο ώστε να μην παρεμποδίζει την διέλευση των πεζών.
4. Να επιλέγονται είδη των οποίων η διακλάδωση να αφήνει χώρο στους πεζούς για απρόσκοπη και ασφαλή διέλευση.
5. Να δημιουργηθούν νόμοι οι οποίοι θα υποχρεώνουν τις κατασκευαστικές εταιρείες να σέβονται στο μέτρο του δυνατού τη δενδροστοιχία προ της ανεγειρόμενης οικοδομής.
6. Οι πολίτες να κοσμήσουν τα μπαλκόνια και τους κήπους τους με πληθώρα καλλωπιστικών δένδρων, θάμνων, αναρριχώμενων καλλωπιστικών φυτών και ανθέων ώστε να ενισχυθεί η «πράσινη» εικόνα της πόλης.

Συνοψίζοντας λοιπόν την πρότασή μου είναι να γίνει ορθολογική δενδροφύτευση παντού και γενικότερα φύτευση καλλωπιστικών φυτών σε κάθε οικία, σε κάθε πολυκατοικία, σε κάθε κτίριο και γενικότερα αυτό να γίνεται κάθε μέρα, σε κάθε δρόμο, σε κάθε γειτονιά, στην πόλη ολόκληρη. Η ψυχική και σωματική μας υγεία είναι λόγοι οι οποίοι μας «επιβάλλουν» να εμπλουτίσουμε και να προστατεύσουμε το αστικό πράσινο (δημόσιο και ιδιωτικό) .

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνήθως, όπως επικρατεί τα τελευταία χρόνια, στις σύγχρονες πόλεις η έλλειψη πράσινου και από τον υπερπληθυσμό τους αποτελεί ένα από τα κύρια προβλήματα.

Πλέον ο δημόσιος ή ιδιωτικός χώρος πρασίνου συρρικνώνεται απειλητικά με αποτέλεσμα να χάνει η πόλη την κοινωνική ταυτότητα της και η εύρεση ελεύθερων να χώρων μειώνεται καθημερινά από τον υπερπληθυσμό, κάτι που συμβαίνει και στην περιοχή των Πατρών. Οι εναπομείναντες πράσινοι χώροι εγκαταλείπονται καθημερινά από την φθορά του χρόνου, αλλά και από την οικονομική κρίση που επικρατεί με αποτέλεσμα η ανάπτυξη και η συντήρηση των δημόσιων και ιδιωτικών χώρων να αποτελεί είδος προς εξαφάνιση. Όλα αυτά οδηγούν σε μια σειρά προβλημάτων στα οποία, κατά την δική μου άποψη, λύση δεν θα υπάρξει όσο θα συνεχίζουμε να γυρίζουμε την πλάτη σε αυτά τα σημαντικά θέματα.

Η κάθε μεγάλη πόλη έχει ανάγκη από επαναπροσδιορισμό. Το βασικό εργαλείο για την ανασυγκρότηση των πόλεων είναι ο οικονομικός, ο κοινωνικός και ο πολεοδομικός επανασχεδιασμός υποβαθμισμένων ή κατεστραμμένων περιοχών ώστε να υπάρξει ανάπτυξη και σεβασμός προς το περιβάλλον.

Στην περίπτωση της πόλης των Πατρών, η οποία είναι μια περίπτωση μεσογειακής πόλης με τα συνηθισμένα προβλήματα υπερδόμησης, η ανάπτυξη της πόλης και η μη αντιμετώπιση του αστικού πλέγματος σαν ένα ενιαίο σύνολο δημιούργησε και δημιουργεί συνεχώς προβλήματα.

Η αύξηση του πρασίνου, δημόσιων και ιδιωτικών χώρων, είναι κάτι το οποίο θα πρέπει να επιδιώκεται και να γίνεται για να προσφέρει αυτό ευεξία στον άνθρωπο, ομορφιά και ψυχική ηρεμία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κανταρτζή Νικόλαος <Αειθαλή Καλλωπιστικά Δένδρα> τόμος 7 Θεσσαλονίκη 1992
2. Κανταρτζή Νικόλαος <Αειθαλείς Καλλωπιστική Θάμνοι> τόμος 5 Θεσσαλονίκη 1992
3. Κανταρτζή Νικόλαος <Αναρριχώμενα φυτά> τόμος 9 Θεσσαλονίκη 1992
4. Κανταρτζή Νικόλαος <Φυλλοβόλα Καλλωπιστικά Δένδρα> τόμος 3 Θεσσαλονίκη 1992
5. Κανταρτζή Νικόλαος <Φυλλοβόλοι Καλλωπιστικοί Θάμνοι> τόμος 8 Θεσσαλονίκη 1992
6. Νικολόπουλος Ανδρέας <Το Λεύκωμα της Πάτρας> εκδόσεις Πατάκη

Ιστοσελίδες

1. el.wikipedia.org/wiki/patra
2. www.agro.help.com
3. www.agrool.gr
4. www.anthokipos.com
5. www.bolko.wordpress.com
6. www.el.wikipedia.gr
7. www.fytokomia.gr
8. www.gardenguide.gr
9. www.gardenmagazine.gr
10. www.greengardens.gr
11. www.goldenmag.gr
12. www.kespy.gr
13. www.kipostexni.blogspot.gr
14. www.gardenland.gr
15. www.natura2009.atfreeforum.com
16. www.φυτα.gr
17. www.web-greecegr.achaia

